

ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

НА

ОБЩИНА ГАБРОВО

2005 – 2013

АКТУАЛИЗАЦИЯ 2008 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. УВОД	СТР. 4
<i>ПЪРВА ЧАСТ – АНАЛИТИЧНА</i>	
II. ОЦЕНКА НА ПРИРОДНИЯ ПОТЕНЦИАЛ И ФАКТОРИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ	6
1. ИСТОРИЧЕСКИ ДАННИ	6
2. МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ И ТЕРИТОРИЯ	6
3. ПРИРОДНИ УСЛОВИЯ	6
4. ГЕОСТРАТЕГИЧЕСКО ПОЛОЖЕНИЕ КАТО ПОТЕНЦИАЛ ЗА РАЗВИТИЕ	9
III. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ГАБРОВО	10
1. СЪСТОЯНИЕ НА ИКОНОМИКАТА, СТРУКТУРА, ОСН. ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ	10
2. ИНВЕСТИЦИИ	11
3. НАЕТИ ЛИЦА	12
4. РАБОТНА ЗАПЛАТА	12
5. ПРОМИШЛЕНОСТ, ОСН. ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ	13
6. СТРОИТЕЛСТВО	19
7. ТЪРГОВИЯ И РЕМОНТ	19
8. ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И УСЛУГИ	20
9. ТУРИЗЪМ	22
10. СЕЛСКО СТОПАНСТВО	26
SWOT АНАЛИЗ ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ	30
IV. АНАЛИЗ НА ТЕНДЕНЦИИТЕ И ПРОЦЕСИТЕ В СОЦИАЛНАТА СФЕРА	31
1. ДЕМОГРАФСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ	31
2. ЖИЛИЩЕН ФОНД	32
3. СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ В ОБЩИНА ГАБРОВО	33
4. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	37
5. АНАЛИЗ НА КУЛТУРНИТЕ ДЕЙНОСТИ В ОБЩИНА ГАБРОВО	41
5. ОБРАЗОВАНИЕТО	44
6. АНАЛИЗ НА СПОРТНИТЕ ДЕЙНОСТИ В ОБЩИНА ГАБРОВО	47
7. АНАЛИЗ НА МЛАДЕЖКИТЕ ДЕЙНОСТИ В ОБЩИНА ГАБРОВО	49
SWOT АНАЛИЗ СОЦИАЛНА СФЕРА	52
V. АНАЛИЗ НА УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА	53
A. НИВО ОБЩИНА	
1. РАЗВИТИЕ НА СЕЛИЩНАТА МРЕЖА	53
2. ТЕРИТОРИАЛНО - УРБАНИСТИЧНА СТРУКТУРА	54
3. УСТРОЙСТВЕНА ПРОБЛЕМАТИКА	55
4. СЕЛИЩНА МРЕЖА И УРБАНИСТИЧНО РАЗВИТИЕ – ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ	56
Б. НИВО ГРАД	
1. ПЛАНОВА ОСНОВА	56
2. ОБЩИ ПРОУЧВАНИЯ НА КОМПАКТНАТА ГРАДСКА ТЕРИТОРИЯ	57
VI. АНАЛИЗ НА ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА	63

1. ТРАНСПОРТНИ МРЕЖИ	63
2. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОРГАНИЗАЦИЯТА И БЕЗОПАСНОСТТА НА ДВИЖЕНИЕТО	65
3. ВОДОСНАБДЯВАНЕ	66
4. КАНАЛИЗАЦИЯ	67
5. МИКРОЯЗОВИРИ	68
6. КОРЕКЦИЯ НА РЕКИ	68
7. ЕЛЕКТРОСНАБДИТЕЛНИ МРЕЖИ	69
8. СЪОБЩИТЕЛНИ СИСТЕМИ	73
9. ТОПЛОФИКАЦИОННИ МРЕЖИ	74
10. ГАЗИФИКАЦИЯ НА ГР. ГАБРОВО И РЕГИОНА	75
VII. ОКОЛНА СРЕДА	75
1. КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ (КАВ)	75
2. КАЧЕСТВО НА ВОДИТЕ	80
3. КАЧЕСТВО НА ПОЧВИТЕ	81
4. ОТПАДЪЦИ	82
5. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА В НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА НА ОБЩИНА ГАБРОВО	90
6. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ	92
7. АКУСТИКА НА СРЕДАТА	95
SWOT АНАЛИЗ УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА, ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА И ОКОЛНА СРЕДА	97
VIII. ИНСТИТУЦИОНАЛЕН И АДМИН. КАПАЦИТЕТ НА ОБЩИНА ГАБРОВО	98
IX. ОБОБЩЕН АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ОБЩИНА ГАБРОВО	105
 <i>ВТОРА ЧАСТ – СТРАТЕГИЧЕСКА</i>	
X. ВИЗИЯ НА ОБЩИНА ГАБРОВО	107
XI. ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ОБЩИНА ГАБРОВО	107
 <i>ТРЕТА ЧАСТ – РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА</i>	
XII. ИДЕНТИФИКАЦИЯ И ОБВЪРЗВАНЕ НА МЕРКИТЕ И ПРОЕКТИТЕ ПО ОПРЕДЕЛЕНИТЕ ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА	108
XIII. ИЗПЪЛНЕНИЕ, НАБЛЮДЕНИЕ И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОПР	131
 ПРИЛОЖЕНИЯ	
ИНДИКАТИВНИ ФИНАНСОВИ ТАБЛИЦИ ПО ПРИОРИТЕТИ	
ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ	

I. УВОД

Настоящият Общински план за развитие на община Габрово обхваща периода 2008 – 2013 г. и се явява естествено продължение на разработения и приет от Общински Съвет - Габрово през м. август 2005 г. Общински план за развитие на община Габрово 2005 – 2013 г. Той е актуализиран на база на предоставената от НСИ нова официална база данни за община Габрово за периода 2002 – 2006 г., като приоритетите, целите и мерки са адаптирани към новите условия на членство в ЕС и са в контекста на одобрените от ЕК – НСРР и оперативни програми за Р. България.

Общинският план за развитие на Община Габрово е основен инструмент за прилагане на регионалната политика за устойчиво и балансирано развитие на общинско ниво, както и за ефективното управление на общината.

Основание за разработването на плана са изискванията на Закона за регионално развитие, съгласно които общинският план определя целите и приоритетите на развитие, както и финансовите ресурси за реализацията му. Съгласно изискванията на Закона, общинските планове са средносрочни планови документи, като сроковете за тяхното разработване се обвързват с циклите на държавното планиране.

Основното предназначение на този план е да се поставят на планова основа местните инициативи и да се създаде конкретна алтернативна политика, включваща цели, приоритети и мерки за ефективно и целево използване на ресурсите и решаване на приоритетни за общината проблеми и задачи. С това се обосновава стремежът и усилията на ръководството на Община Габрово да използва наличните ресурси и природни дадености по ефективен начин, за да осигури по-висок просперитет и условия за реализация на своето население.

Новите европейски изисквания към разработването на стратегическите документи на регионално развитие включват прилагането на принципите за работата със структурните и предприєдинителните фондове на Европейския съюз, както следва:

Концентрация - предполагаща насочване на внимание и избора към определен брой цели и приоритети и тяхното реално постигане

Координация - осъществявана в посока на широко междуобщинско сътрудничество и вътрешна координация при осъществяване на местното развитие между различните актьори в общината

Програмиране - създаване и реализиране на конкретна програма за реализация на общинския план за развитие, с участието на самата общинска власт, външни експерти и заинтересовани физически и юридически лица

Партньорство – осигуряване на тясно сътрудничество с всички заинтересовани, което наложи интерактивен подход при разработването на плана.

При актуализацията на Общинския план за развитие, водеща е ролята на специалисти от общинска администрация. Процесът тече на няколко етапа:

1. Сформиране на работна група със Заповед на Кмета на Община Габрово.
2. Определяне областите на актуализация и разпределяне на отговорностите между членовете на работната група.
3. Актуализиране на информацията с помощта на партньорите.
4. Анализ на актуализираната информация и извеждане на новите тенденции в развитието на общината.
5. Преработка на секторните и обобщения SWOT – анализи в съответствие с изведените тенденции по области.
6. Извеждане на обобщения SWOT - анализ - силни и слаби страни, възможности и заплахи за община Габрово.
7. Преглед и преработка на визията и приоритети за развитието на общината.
8. Актуализация и допълване на целите, мерките, програмите, проектите и дейностите по реализацията на общинския план за развитие.

9. Планиране на финансовото и ресурсно обезпечаване по реализацията на мерките, програмите, проектите и дейностите чрез индикативните финансови таблици;

10. Преглед и оптимизация на системата за наблюдение, мониторинг и оценка на реализацията на плана.

Основна роля при актуализацията на плана играят представителите на Териториалното Статистическо Бюро – Габрово, на териториалните звена на държавната администрация, на НПО и бизнес сектора, както и много други заинтересовани страни.

В структурно отношение плановият документ е съставен от три взаимно свързани части: *Аналитична част, Стратегическа част и Реализация на плана.*

Планът завършва с финансови таблици, механизми и инструменти за реализация на проектите. Независимо от факта, че планът за развитие е продукт на съвместните усилия на общинската администрация, партньори и заинтересовани страни, то отговорността и задължението за неговата реализация принадлежи на Общински Съвет, Кмета на общината и общинска администрация като цяло. Това поставя високи изисквания пред общинското ръководство от една страна, а от друга изисква прилагането на различни механизми за партньорство с всички заинтересовани лица. В това отношение местната власт има интерес и необходимост от многостранни контакти при реализацията на разнообразните по своя характер намерения и конкретни инициативи.

II. ОЦЕНКА НА ПРИРОДНИЯ ПОТЕНЦИАЛ И ФАКТОРИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ

1. ИСТОРИЧЕСКИ ДАННИ

Археологическите находки свидетелстват за съществуването на селище и път на мястото на днешно Габрово още от Римско време.

Развитието на ядрото на селището върху речните тераси и бреговете на р. Янтра и притоците ѝ – Синкевица и Паничарка, и наличието на важен път, свързан с прохода през Балкана, са предпоставка за развитието на занаятчийско - търговски дейности по тези места.

Първоначално възникват 360 ковачници и чаршия, а по-късно се формира фабрично-индустриалния облик на Габрово – 110 предприятия до 1935 г., 200 малки и големи фабрики – предимно текстилни и кожарски.

Населението е будно и предприемчиво. В Габрово възниква първото българско светско училище, основано от Васил Априлов през 1835 г.

Комплексът от паметници на архитектурата притежава образци с много висока архитектурна стойност.

2. МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ И ТЕРИТОРИЯ

Географските и природни дадености на общината, както и нейното геостратегическо положение, са важен фактор за достигнатата степен на социално-икономическо, културно и екологично развитие. Те са и потенциал, който в значителна степен предопределя насоките на бъдещото развитие на всеки едни регион и е целесъобразно да бъде използван по най-ефективен начин.

Община Габрово се намира в Северен Централен Район за Планиране (СЦРП) съгласно териториалното деление по ЗРР и представлява един от 86-те агломерационни ареала в Р. България. На север общината граничи с община Дряново, на изток с община Трявна, на юг с община Казанлък, а на запад с община Севлиево.

Община Габрово е разположена в северните склонове на Предбалкана. В географско отношение попада в центъра на България, на 200 км североизточно от столицата София.

Габрово е център на едноименна община и заема 18% от нейната територия. Градът е и областен център на област Габрово.

Разположен на територия от 1871,7 ха, Габрово и е стратегически транспортен кръстопът по направление на главен път Е 85.

3. ПРИРОДНИ УСЛОВИЯ

3.1 РЕЛЕФ

Община Габрово е разположена в Централна Северна България, където е и географският център на страната. Общината е разположена върху речните тераси на реките Янтра, Синкевица, Паничарка, Жълтешка и Лопушница. Релефът на района е силно пресечен и представлява поредица от малки долини, прорязани от дерета и оврази, тесни ридове и била със стръмни склонове. Релефните форми са усложнени от съвременните ерозионни процеси, изразяващи се чрез развитието на склонове, насипи, наноси и терасирания от човешката дейност.

Релефът на Община Габрово е полупланински. Неговият характер е обусловен от Средна Стара планина и протичащата през територията на Общината река Янтра. Най - ниската надморска височина за Общината като цяло е 150 м по поречието на р. Лопушница, а най-високата 1495 м в местността “Антово падало”, където се намират изворите на р. Янтра.

Габрово е типичен планински град, изграден върху терасите и поречието на три реки.

Надморското ниво на града варира от 350 до 700 м равнище, като средната надморска височина се определя на 392 метра.

Теренът е насечен, с общ наклон на север, с меки заоблени била и относително тесни, със стръмни склонове, терени на реките. На север теренът формира зона с почти равнинен характер.

3.2 КЛИМАТ

Територията на Община Габрово попада изцяло в зоната на умерено - континенталния климат. Стара планина е важна климатична преграда. От север и североизток нахлуват студени въздушни маси през зимата, а през лятото – топли и влажни северозападни ветрове, идващи от Атлантическия океан. Непосредствената ѝ близост до високопланински масиви и големият процент горски площи обуславят проявленията на климата в зоната, за които са характерни по-високите минимални температури през зимата и по-ниски максимални през лятото, в сравнение с останалата част на страната. Средната годишна температура е около 9 - 10° С.

Зимата в Габровския регион е мека (средна януарска температура – 1,6°С), с обилни снеговалежи. Средногодишният брой дни със снежна покривка е 41,4. Тя се задържа от 100 до 110 дни, а в по-високите планински местности – чувствително повече. Валежите са малко над средните за страната - 880 мм.

Долините на реките и най-ниските места на склоновете са с най-голяма денонощна амплитуда, повишена относителна влажност и влошени условия на проветряване. Максимумът на валежите е през месеците май и юни, а минимумът – през есента.

Мъглите са характерни за есенно – зимните месеци. Проявяват се в котловинните и долинните разширения, където обикновено има големи промишлени предприятия или населени места – град Габрово.

БРОЙ ДНИ	ТЕМПЕРАТУРА НА ВЪЗДУХА С	ВЯТЪР М/СЕК	ВЛАЖНОСТ НА ВЪЗДУХА В %	% ОТ ГОДИНАТА
48,6	Под 0	над 3	над 70	8,5
55,9	0 - 5	0,5 - 3	над 80	19,1
107,7	5 - 15	0,5 - 3	30 – 70	29,6
146,1	15 - 25	0,5 - 3	31 – 70	37,4
6,7	Над 25	0 – 0,5	над 30	5,4

3.3 ВОДНИ РЕСУРСИ

Територията на Община Габрово е сравнително бедна на водни ресурси. Най-голямата река, която протича през територията ѝ, е р. Янтра. Дебитът на реките Янтра, Паничарка, Синкевица и Лопушница е малък. Водите на тези реки, особено тези на р. Янтра, са силно замърсени и негодни дори за напояване. По-малките реки на територията на Общината се вливат в р. Янтра и нямат постоянен годишен отток. По-пълноводни са при топенето на снеговете.

Речните тераси акумулират вода на дълбочина от 3.5 до 5.5 м. В терените, състоящи се от полускални материали, нивото на подпочвените води е дълбоко, а скалите са безводни.

Югозападно от Габрово е изграден язовир “Христо Смирненски”, чиито води се използват за битови и промишлени нужди. На р. Синкевица е изграден малък язовир, водите на който се използват за отдих и туризъм.

3.4 ПОЧВИ

Най-разпространените видове са тъмносивите, сивите и кафявите горски почви, планинско ливадните, алувиални и делювиални почви.

- ❖ Сиви горски почви – тези почви са характерни за Предбалкана с надморска височина от 800 до 1000 м. Образуват се в условия на умерено – континентален климат и имат ясно изразен хумусен хоризонт, като хумусното съдържание е до 5 %, а общият запас на хумус варира от 20 до 25 т/дка. Притежават неблагоприятни физико-механични свойства и понижена водопропускливост като резултат от тежкия си механичен състав. За повишаване на плодородието на сивите горски почви е необходимо

провеждането на редица мероприятия, като върху тях могат да бъдат отглеждани зимна пшеница, ечемик, ръж, фасул, овощия, люцерна и др.

- ❖ Алувиално – ливадните почви – те са разпространени предимно по поречието на р. Янтра. Намират се на заливните тераси на реките и са богати на скални материали и хумусни вещества. Те задържат влагата по – продължително време и са подходящи за отглеждане на зеленчуци. За повишаване на плодородието им е необходимо да се предпазват от заблатяване и засоляване. За съжаление относителният им дял е малък на територията на община Габрово.
- ❖ Кафявите горски почви - разпространени са върху високите склонове на Стара планина - в места с надморска височина над 1000 м. Те са силно ерозирали, имат лек механичен състав и се отличават с ниско плодородие. Образувани са върху кисели скали, пясъчници и глинести шисти. Подходящи са за отглеждане на ръж, овес и картофи, но се нуждаят от варуване и комбинирано торене.

3.5 ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА И ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ

Районът на Община Габрово е представен от алувиални отложения, съставени предимно от чакъл и малко пясък, които обаче са негодни за фундиране, но са ценни като инертен материал. Делувиалните отложения в региона са представени от т. нар. делувиални глини. В община Габрово има находища на здрави варовици, които са с ограничено разпространение и находища от флиш (долнокреден седимент) с широко разпространение.

Полезните изкопаеми са ограничени и по вид, и по запаси. Най - разпространените скални образувания са както следва:

- ❖ пясъчници - 58 %;
- ❖ варовици - 18 %;
- ❖ мергели - 15 %;
- ❖ варовити материали - 3 %;
- ❖ глини - 3 %;
- ❖ други - 3 %.

3.6 РАСТИТЕЛНА ПОКРИВКА

Голямото разнообразие на релефните и почвено – климатични условия на територията на община Габрово са създали условия за развитие на едно голямо многообразие от растителни видове. Географското разположение на общината благоприятства разпространението на предимно естествено растящата широколистна растителност, представена основно от бук и дъб. През последните години се настаняват изкуствено внесените иглолистни видове, представени главно от белия и черен бор. Горските масиви са разпространени предимно в планинските райони.

В района на община Габрово има 26 946 ха гори със средна възраст 58 години, които заемат около половината от общата ѝ територия. По – голяма част от горските насаждения (56,5%) са разположени в средния планински пояс с надморска височина от 600 – 1800 м и (43,5%) попадат в долния равнинно – хълмист пояс от 0 – 600 м надморска височина. Горската растителност в района е представена от три основни групи насаждения:

- ❖ естествени семенни насаждения от бук и малко дъб и габър;
- ❖ естествени издънкови от цер, зимен дъб, благун и габър;
- ❖ изкуствени насаждения от бял и черен бор, смърч, акация, червен дъб и тополя.

С по – малко участие се срещат явор, шестил, череша, ясен, липа, трепетлика, бреза, турска леска, клен, бяла мура и някои екзотични видове – веймугов бор, лиственица, кедър. Срещат се и храстови видове: леска, глог, дрян, черен бърз, шипка, трънка и др.; полухрасти: къпина, малина и др. Богато е видовото разнообразие от дървесни видове, но основен дървесен вид, даващ облика на естествената растителност, е букът, който е с най-голямо участие – запас от приблизително 6 000 000 м³. Общо за общината, активът на бука е 3000000 м³. Другата характерна особеност е, че 77% от горите са с т. нар. специално предназначение. По данни от горското стопанство това са:

А) защитни гори 26 630,1 ха, от които:

- ❖ водохранни зони – 11 248,1 ха;
- ❖ противоерозионни - 14 996,0 ха;
- ❖ мелиоративни - 386,0 ха.

Б) рекреационни гори и територии – 5 120,7 ха, от които:

- ❖ зелена зона – 4414,1 ха;
- ❖ лесопаркове – 706,6 ха.

Част от високостеблените букови комплекси са оформени като лесопаркове – “Градище”, “Баждар”, “Бакойски баир”, парк “Синкевица” и др.

По данни от Общината озеленените площи, включени в регулацията на града, заедно с дворовете и имотите в регулация) са 3288 дка. От тях изградените озеленени площи в регулация на града са 1235 дка. Последните включват паркове, улично озеленяване, дворове, незастроени имоти, в т.ч. площи за обществено ползване – 1005 дка и площи с ограничено ползване – 230 дка. На жител се падат по около 13 м², което е твърде приемлив показател (нормата изисква 12 м²).

4. ГЕОСТРАТЕГИЧЕСКО ПОЛОЖЕНИЕ КАТО ПОТЕНЦИАЛ ЗА РАЗВИТИЕ

Географското разположение на община Габрово определя наличието на предпоставки за приоритетно развитие на определени дейности.

Релефът е предпоставка за формата и структурата на града – линейна с разклонения по поречието на реките Янтра, Синкевица и Паничарка.

Съгласно биоклиматичната класификация и общата оценка на природните условия, Габрово попада в зона на благоприятна за обитаване среда, с преобладаващи комфортни климатични условия.

Съобразявайки икономическата и комплексна ефективност на строителството /в т.ч. и съхраняване на лесопарковете и другите горски масиви/, територията на града е глобално структурирана в зони за обитаване над 500 м надморска височина и зона за отдых – над 600 – 800 м надморска височина.

Общината се намира в централната част на България, което я определя като основен стратегически транспортен, икономически и културен център на страната. През Шипченския проход минава важен шосеен път за Южна България. Удобни пътища свързват община Габрово с околните общини и главни градове в Северна България През територията на общината минават пътищата II - 44 Севлиево – Габрово и III - 552 Трявна – Габрово. Осъществена е и ж.п. връзка чрез отклонение от Презбалканската ж.п. линия. Габрово разполага и с малко летище, което на този етап е извън официалната въздухоплавателна мрежа на страната. Най - близкото до град Габрово по-голямо летище се намира в гр. Горна Оряховица на 60 км, най- близкото речно пристанище е в гр. Русе на 160 км и най- близката морско пристанище е гр. Бургас на 230 км. Градът и общината като цяло се явяват важен предстаропланински пункт от интерконтиненталния транспортно – комуникационен коридор от Балтийско до Бяло море.

Основните благоприятни страни на геостратегическото положение на община Габрово за развитие на икономиката в региона са кръстопътното ѝ местоположение и добрата транспортна обезпеченост.

Анализът на геостратегическото положение на Габрово и на природните дадености е използван при формулиране на приоритетните насоки за развитието на Общината, за които съществуват добри предпоставки. Разгледани са и основните мерки за прекъсване и пренасочване на неблагоприятните тенденции и процеси, за да се облекчи изпълнението на стратегически цели за развитие на общината.

III. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ГАБРОВО

1. СЪСТОЯНИЕ НА ИКОНОМИКАТА. СТРУКТУРА. ОСНОВНИ ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ.

Община Габрово е един от развитите икономически центрове в Р. България, който притежава богат опит и традиции в развитието на индустрията. През последните години общинската икономика следва тенденциите валидни на макроикономическо равнище.

Икономическите показатели в община Габрово са стабилни след приключилата приватизация и реструктуриране на местната икономика.

По данни на НСИ през 2006 г. в община Габрово функционират общо 3044 нефинансови предприятия или с 46 предприятия по-малко спрямо 2005 г. Намалването на броя на нефинансовите предприятия в общината се дължи главно на намаляване броя на фирмите в отрасъл “Търговия и ремонт” - от 47% през 2005 на по-малко от 46% от общия брой предприятия. Това се дължи главно на нарастващата конкуренция в отрасъла поради навлизане на големи търговски вериги, водещо до закриване предимно на микропредприятия. Запазва се броят на предприятията в отрасъл “Преработваща промишленост” - 19% , което е доказателство за стабилността на местните производствени фирми.

В структурно отношение дялът на микро-, малките и средните предприятия е, както следва: микропредприятия – 87,8 %, малки предприятия – 9,6%, средни предприятия – 2,2%. Общият дял на микро-, малките и средни предприятия се запазва спрямо 2005 г. и е 99,6% от общия брой за 2006 г. Наблюдава се тенденция към увеличаване на броя на малките и средни предприятия за сметка на микропредприятията, чиито брой намалява. Това се дължи главно на разрастването на микропредприятията и увеличаване на броя на заетите в тях – една тенденция, която се наблюдава трайно от 2003 г. насам. Постоянен остава броят на големите фирми с над 250 заети – 12 големи фирми на територията на община Габрово през 2006 г.

Нараства реалната стойност на произведената продукция от предприятията в нефинансовия сектор, която през 2006 г. е в размер на 572 464 хил.лв. или с 84 176 хил. лв. повече спрямо 2005 г. (17% ръст на произведената продукция). Произведената продукция от МСП за 2006 г. се запазва спрямо 2005 г. като относителен дял от 54% от общо произведената продукция в община Габрово. Най-голям принос за увеличаване на размера на произведената продукция в реална стойност имат средните предприятия и големите фирми (23% ръст в произведената продукция за средните и 18% ръст за големите предприятия). Относителният дял на произведената продукция от големите фирми се запазва константен за периода 2003г.- 2006 г. и е около 1/3 от общо произведената продукция в общината.

Данните по-горе доказват, че се запазва тенденция за устойчиво нарастване на произведената продукция в общината. Тя е повече от 3 пъти спрямо 2000 г.

По показател нетни приходи от продажби (хил. левове) най-голям относителен дял – 31,8% заемат средните предприятия (от 50 до 249 заети), следвани от микропредприятията – 25,4%. Съществува трайна тенденция за нарастване на нетните приходи от продажби (с 82 913 хил.лв спрямо 2005 г.), доказваща стабилизиране и растеж на общинската икономика.

Запазва се тенденцията на нарастване на **разходите за придобиване на ДМА** през периода 1999 – 2006 г., като най-голям относителен дял (30%) по този показател притежават големите фирми, следвани от средните предприятия (28%) и малките фирми (23%). През 2006 г. в ДМА са инвестирани с 31 603 хил. лв. повече в сравнение с 2005 г., което доказва още веднъж, че фирмите на територията на община Габрово се развиват стабилно и инвестират в нови технологии с цел отстояване на пазарните си позиции в новите условия на членство на Р. България в ЕС.

Общо заетите лица в нефинансовите предприятия в община Габрово през 2006 г. са 24129 лица, като в МСП за заети 12650 човека или 52% от всички заети лица. Дялът в големите фирми е около 23% от общия дял по този показател.

ИЗВОДИ:

- ♦ Запазва се тенденцията на нарастване на произведената продукция, нетните приходи от продажби и инвестициите в ДМА, което показва стабилен икономически растеж на община Габрово;
- ♦ Най-голям ръст по произведена продукция и нетни приходи от продажби бележат средните фирми;
- ♦ Големите фирми се запазват като брой и показват стабилни икономически показатели и растеж;
- ♦ Нараства инвестиционния потенциал при МСП и големите фирми, което е предпоставка и за бъдещ ускорен растеж.
- ♦ Увеличава се броя на заетите в малките, средните и големите фирми за сметка на микропредприятията;
- ♦ При микропредприятията се очертава ясна тенденция към намаляване на броя и същевременно нарастване на броя на заетите в тях. Това предполага разрастване на микропредприятията до стадий на малки предприятия.

2. ИНВЕСТИЦИИ

Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи през периода 2002-2006 година в община Габрово бележат тенденция на нарастване.

През разглеждания период се увеличава относителният дял в аграрния сектор – от 0.4% през 2002 г. на 1.5% за 2006 г.

Относителният дял на извършените разходи за дълготрайни материални активи в сектор “Индустрия” намалява от 67.9% за 2002 година на 67.5% за 2006 година. Същата е тенденцията и в сектора на услугите – за 2006 година делът им в общия обем инвестиции е 31.1% и е с 0.6 пункта по-нисък в сравнение с 2002 година.

ИНВЕСТИЦИИ

/Хиляди левове/

	2002	2003	2004	2005	2006
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи - хил.лв.	51308	61460	71096	71233	87078
По състав:					
Земя	1346	2893	2175	4413	3818
Сгради, строителни съоръжения и конструкции	13955	20317	24125	18741	28505
Машини, оборудване и транспортни средства	34083	36286	42614	44627	51582
Други разходи	1924	1964	2182	3452	3173
По икономически сектори:					
Селско и горско стопанство	186	145	678	466	1264
Индустрия	34838	43143	50657	46707	58763
Услуги	16284	18172	19761	24060	27051
По форма на собственост:					
Обществен сектор	6508	5949	8154	4792	6012
Частен сектор	44800	55511	62942	66441	81066

В частния сектор направените разходи отбелязват непрекъснат растеж. Относителният им дял спрямо тези общо за общината през 2005 година е 93.1% и е с 5.8 пункта повече спрямо началото на разглеждания период.

В технологичната структура на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи основен дял заемат машините, оборудването и транспортните средства – 59.2%, но спрямо 2002 година той намалява със 7.2 пункта. В същото време се увеличава делът на разходите направени за придобиване на земя – от 2.6% на 4.4% и на сгради, строителни съоръжения и конструкции – от 27.2% на 32.7%.

Придобитите дълготрайни материални активи през 2006 година са за 81595 хил. лева по цени на съответната година.

Основна задача на Община Габрово е да реализира Стратегия за привличане на инвестиции чрез разработване на пакет от стимули, агресивен маркетинг на атрактивни терени и сгради, както и утвърждаване на марката “Габрово”. Политиката в сферата на инвестициите изисква не само да се създават нови работни места, а да се търсят механизми за повишаване на възнаграждението на заетите в тези фирми и предприятия.

3. НАЕТИ ЛИЦА

През 2006 година в община Габрово са били наети по трудово или служебно правоотношение общо 24950 души. Същите обхващат лицата, работещи в обществен и частен сектор на фирмите на едностранно и двустранно счетоводство.

В сравнение с 2002 година наетите лица за 2006 година са повече с 2349. В сравнение с предходната 2005 година увеличението е със 191.

НАЕТИ ЛИЦА ПО ТРУДОВО ИЛИ СЛУЖЕБНО ПРАВООТНОШЕНИЕ

/Среден годишен брой/

Отрасли	2002	2003	2004	2005	2006
Общо	22601	23785	24796	24759	24950
Селско, горско и ловно стопанство	.. ¹	178	166	107	126
Преработваща промишленост	11025	11402	11631	11693	11898
Производство и разпределение на електроенергия, газ и вода	669	656	618	616	416
Строителство	930	1194	1331	1486	1531
Търговия и ремонт	2499	2762	3052	3130	3329
Хотели и ресторанти	633	766	774	737	752
Транспорт и съобщения	1089	1010	955	851	822
Финансово посредничество	198	..	195	159	162
Операции с имущество и бизнес услуги	632	644	848	736	813
Държавно управление; задължително обществено осигуряване	910	1041	1117	1360	1331
Образование	1827	1752	1743	1680	1679
Здравеопазване и социални дейности	1383	1396	1433	1294	1254
Други дейности	655	766	932	910	837

¹ Данните са конфиденциални

4. РАБОТНА ЗАПЛАТА

Средната годишна работна заплата на наетите лица по трудово или служебно правоотношение за 2006 година е 3533 лева, като в обществен и частен сектор тя е 4872 лева, а в частния – 3128 лева. В сравнение с 2002 година средната годишна работна заплата нараства с 37.2%.

СРЕДНА ГОДИШНА РАБОТНА ЗАПЛАТА НА НАЕТИТЕ ЛИЦА ПО ТРУДОВО ИЛИ СЛУЖЕБНО ПРАВООТНОШЕНИЕ

Отрасли	/Левове/				
	2002	2003	2004	2005	2006
Общо	2575	2796	2948	3293	3533
Селско, горско и ловно стопанство	.. ¹	2169	2129	2623	2643
Преработваща промишленост	2336	2475	2706	3123	3462
Производство и разпределение на електроенергия, газ и вода	4597	5077	5230	4983	4349
Строителство	2471	2410	2343	2867	3032
Търговия и ремонт	1475	1829	1892	2126	2329
Хотели и ресторанти	1406	1576	1663	1974	2198
Транспорт и съобщения	3109	3401	3285	3464	3704
Финансово посредничество	5855	..	6452	7036	7342
Операции с имущество и бизнес услуги	1888	2168	1925	1984	2017
Държавно управление; задължително обществено осигуряване	4625	5247	5785	5644	6112
Образование	3397	3755	4298	4520	4952
Здравеопазване и социални дейности	3164	3707	3934	4645	4677
Други дейности	2468	2449	2289	2674	3028

¹ Данните са конфиденциални

5. ПРОМИШЛЕНОСТ. ОСНОВНИ ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И СТРУКТУРА

Като типичен индустриален център, Габрово запазва и развива традиционните отрасли на промишлеността, като машиностроене, текстилна и трикотажна промишленост, кожарска и обувна индустрия. Те заемат значителен дял във формирането на облика на общината и града като цяло. Наред с тях се развиват по-нови, такива като производството на козметични продукти, пластмасови изделия, шоколадови изделия и др. С бързи темпове се развиват и високотехнологичните производства.

По показател **произведена продукция** (хил. левове) през 2006 г. преработващата промишленост притежава дял от 67,1 % (общо 384 136 хил. лв. в т.ч. “Производство и разпределение на електроенергия, газ и вода”) от общо произведената продукция в общината. Най-голям относителен дял от 30,6% в преработващата промишленост заемат подотраслите на машиностроенето, следвани от производството на изделия от пластмаси – 23,0% и текстилната промишленост – 19,8%, за разлика от 2005 г., когато произведената продукция в текстилната индустрия превъзхождаше по относителен дял производството на изделия от пластмаси. Продължава тенденцията на нарастване на произведената продукция в реална стойност за периода 1999 –2006 г. Спрямо 2006 г. ръст в произведената продукция бележат всички подотрасли на промишлеността с изключение на производството на дървен материал и изделия от него. Най-голям ръст бележат подотраслите на кожарската, хранително-вкусовата промишленост и производството на пластмаси.

ПРОИЗВЕДЕНА ПРОДУКЦИЯ В ПРОМИШЛЕНОСТТА

/Хиляди левове/

Отрасли	2002	2003	2004	2005	2006
Общо	224505	250049	290765	336625	384136
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	26205	25508	21970	26297	29346
Производство на текстил и облекло	35261	48386	67192	73830	75931
Производство на лицеви кожи и изделия от тях	22443	20879	16486	13772	20194
Производство на дървен материал и изделия от него, без мебели	657	1998	2024	2841	1468
Производство на дървесна маса, хартия и картон; издателска дейност	4220	4920	5732	5527	7319
Производство на химични вещества, продукти и влакна	14259	13795	15145	19473	18853
Производство на изделия от каучук и пластмаси	33255	45142	56816	71831	88496
Металургия и производство на метални изделия, без машини	30820	34189	47545	56594	68398
Производство на машини и оборудване, без електро-, оптично	32210	32242	35386	40288	43590
Производство на електро-, оптично и друго оборудване	1747	1884	2486	5674	5525
Преработваща промишленост, н.д.	14395	10146	9034	8513	12132
Производство и разпределение на електроенергия, газ и вода	7781	9421	9217	9991	9320

По показател **нетни приходи от продажби** (хил.лв.) през 2006 г. преработващата промишленост формира дял от 45,6% (общо 412 311 хил.лв. в т.ч. “Производство и разпределение на електроенергия, газ и вода”) от общите нетни приходи в икономиката на община Габрово. С най-голям дял от 30,6% е машиностроенето, следвано отново от производството на пластмасови изделия – 22,7% и текстилната промишленост – 18,6%. Въпреки, че при някои подотрасли се наблюдава спадане на нетните приходи от продажби спрямо 2005 г., като цяло съществува тенденция на нарастване на нетните приходи от продажби в преработващата промишленост през 2006 г. спрямо 2005 г.

НЕТНИ ПРИХОДИ ОТ ПРОДАЖБИ В ПРОМИШЛЕНОСТТА

/Хиляди левове/

Отрасли	2002	2003	2004	2005	2006
Общо	252946	277107	316890	365558	412311
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	31317	29381	27427	36087	35106
Производство на текстил и облекло	36564	49137	69872	76149	76676
Производство на лицеви кожи и изделия от тях	24623	24376	19586	17169	23219
Производство на дървен материал и изделия от него, без мебели	674	1652	1839	2778	1546
Производство на дървесна маса, хартия и картон; издателска дейност	4931	5715	6553	6304	8236
Производство на химични вещества, продукти и влакна	19733	18229	18405	22165	21501
Производство на изделия от каучук и пластмаси	36088	49061	61960	76322	93525
Металургия и производство на метални изделия, без машини	36494	41962	49135	59398	73360
Производство на машини и оборудване, без електро-, оптично	35906	33938	37899	42484	46808
Производство на електро-, оптично и друго оборудване	1828	1935	2586	5254	6068
Преработваща промишленост, н.д.	15013	10522	9155	8913	11962
Производство и разпределение на електроенергия, газ и вода	7670	9132	9659	10152	10249

Като водещ отрасъл в икономиката на община Габрово преработващата промишленост обхваща най-голям **брой заети лица** – 53 % от всичко заетите лица в нефинансови предприятия в община Габрово, които са общо 24129 лица през 2006 г. спрямо 23793 през

2005г. Най-голям е броят на заетите лица в машиностроенето, текстилната и трикотажна промишленост, както и в производството на пластмасови изделия.

По показател **придобити ДМА** (хил.левове) преработващата промишленост притежава дял от 57% спрямо общите разходи за придобиване на ДМА, които за 2006 г. възлизат на 288 397 хил.лв., т.е. с 31 603 хил.лв. повече спрямо 2005 г. Най-голям дял от разходите за придобиване на ДМА имат машиностроителните предприятия, следвани от фирмите за пластмасови изделия, текстил и трикотаж. Като цяло преработващата промишленост бележи ръст на инвестициите в ДМА през 2006 г. спрямо 2005 г. с 9%.

Като водещ подотрасъл на промишлеността в община Габрово **машиностроенето** продължава да се развива успешно, благодарение на традициите, на изградената материално-техническа база, на наличието на Технически университет в гр. Габрово и на квалифицираната работна ръка в региона. Периодът 1999 – 2006 г. се характеризира с тенденция на нарастване на броя на фирмите, работещи в този бранш, който формира най-големите относителни дялове – 20,6% от произведената продукция и 14% от нетните приходи от продажби на общината за 2006 г. по данни на НСИ. Машиностроенето обхваща най-висок процент от заетите в икономиката на община Габрово – 17% през 2006г. Фирмите в този бранш разполагат със съвременно технологично оборудване, което позволява извършване на почти всички технологични процеси - от първична обработка на металите като леене, рязане, струговане, фрезование и др. до различните видове повърхностни обработки - термообработки, химически покрития и др.

Общо 112 фирми на територията на община Габрово работят в **производството на текстил и трикотаж** през 2006 г. Подотрасълът се характеризира с 13% от общо произведената продукция на територията на общината, 8,5% от нетните приходи от продажби, 14,3% от заетите лица в икономиката, 11,6% от инвестициите в ДМА. Въпреки нарастващата конкуренция и липсата на достатъчно квалифицирана работна ръка, всички показатели показват, че този подотрасъл на промишлеността се развива сравнително успешно през последните години.

Кожарската и обувната промишленост като един от традиционните подотрасли на Габровската икономика бележи сериозен ръст на произведената продукция и нетните приходи от продажби през 2006 г. спрямо 2005 г. Това показва относително стабилизиране на подотрасъла след периода на рецесия през изминалите няколко години. Все още въздействието на фактори като липсата на местни суровини и нелоялната конкуренция оказват пагубно влияние върху развитието на този бранш. По-важни фирми са: Рекорд АД, Техномат-Меркурий ООД, Меркурий АД, Фулмакс 21 АД, Шпиц ООД, ЕТ Принц – 91 - Сергей Гилин, ЕТ Реал – Розалина Николова и др.

Производството на изделия от пластмаси бележи осезаем ръст през последните няколко години, както в реални, така и в относителни стойности по отношение на произведената продукция и нетните приходи от продажби за община Габрово. Характеризира се с ускорен темп на нарастване на придобитите ДМА и инвестиционния си потенциал. Показва нарастване на броя на заетите, но поради високата автоматизация на производствените процеси, той не е особено показателен за отрасъла. Достига едно от най-високите нива на СГРЗ за отрасъл “Промисленост”.

В Габрово се намира най-големият завод на Балканския полуостров за производство на пластмасови изделия Капитан дядо Никола АД – Габрово, закупен от турски инвеститор. В завода се произвеждат водопроводни тръби и фитинги, изделия за бита, опаковки за еднократна употреба. Наред с него, по статистически данни, преработката на пластмаси и производството на каучукови изделия е основна дейност на още 60 фирми в общината. Важно място в бранша заемат фирмите Пластформ ООД и Терахим-97 ООД (преформи и бутилки за минерални води, газирани напитки, опаковки за фармацевтиката и козметиката), Сарже ООД и Еко проект ООД (водопроводни тръби и части), Алфрида Пеев ООД (опаковки за козметиката и медицината), Колтек ООД (пластмасови дискове за шлайфмашини) и др.

В Габрово се намира и завод за **производство на барути и промишлени експлозивни** Максам България АД (испански инвеститор).

По отношение на сравнително новите за общината производства, които допълват облика на диверсифицирана икономика, особена роля играят **производството на козметични**

продукти - пасти за зъби, боя за коса, шампоани, миешки средства и др. от СТС Холдинг груп ООД - Габрово. Компанията за кратко време се превърна в една от водещите в страната и успя за затвори производствения цикъл – има фирми за производство на ламинатни туби, печатница за производство на опаковките, търговски фирми.

Хранително-вкусовата промишленост се характеризира с относителна стабилност, нарастване на произведената продукция в реална стойност спрямо 2005 г., лек спад в нетните приходи от продажби и броя на заетите лица, по-малко инвестиции в ДМА. По-важни фирми в бранша са: Станчо Колев ООД, Меркурий АД и др.

Високотехнологични производства и услуги - Наличието на Технически университет и висококвалифицирани кадри, както и на традиции в развойната дейност, е в основата на развитието на високотехнологични дейности и производства. Създаденият от тях обем непрекъснато нараства и е показателен за тенденциите за развитие на региона. Типична фирма е АМК - задвижваща и управляваща техника ООД, дъщерно дружество на немската АМК за съвременни управления на машини и съоръжения. През последните няколко години към тях се присъедини и Мехатроника АД, която е сред първите в страната по брой заявки за патенти в Патентно ведомство. Фирмите от компютърния бранш са друг пример. От чисто търговски фирми и дилъри на чужда компютърни фирми, те се превърнаха в разработващи фирми на приложен софтуер, компютърни мрежи и системи, компютърен дизайн и т.н. Водеща сред тях от региона е СТЕМО ООД, която е сред национално значимите в този бранш и е сред първите десет фирми на областта по нетни приходи от продажби. Има представителства в редица градове в страната. Заслужават внимание и Лирекс компютърс АД, ЕДА ООД и др. В подкрепа на тази тенденция са изграждащият се Високотехнологичен парк и Бизнес инкубатор.

S W O T АНАЛИЗ – ПРОМИШЛЕННОСТ

<u>Силни страни и предимства</u> ➤ Диверсифицирана експортно ориентирана икономика ➤ Традиционен индустриален център с добър имидж ➤ Обособени индустриални зони и налична материално – техническа база в традиционните отрасли на Габровската индустрия ➤ Развиваща се група МСП със стабилни икономически показатели, осигуряващи трайна заетост ➤ Наличие на кадри за традиционните производства и на профилирани учебни заведения, отговарящи на икономическия профил на общината ➤ Наличие на свободни терени и сгради ➤ Успешно развиващи се чуждестранни инвестиции в общината ➤ Местоположение, благоприятстващо икономическото развитие	<u>Слаби страни</u> ➤ Традиционни подотрасли на промишленост в упадък ➤ Недостатъчна информираност на МСП за европейските изисквания и стандарти ➤ Лоши условия на труд и ниска производителност на труда, поради недостиг на средства за технологично обновление ➤ Амортизирана базисна инфраструктура и остаряло технологично оборудване ➤ Недостатъчен иновационен потенциал ➤ Недостиг на квалифицирани кадри, отговарящи на потребностите на местния бизнес ➤ Недостатъчен управленски опит и недоразвит капацитет за изграждане на маркетингови стратегии от страна на МСП ➤ Пасивни браншови съюзи и работодателски организации ➤ Задоволителен бизнес климат ➤ Слабо взаимодействие между местна власт, бизнес и НПО
<u>Възможности</u> ➤ Членство в ЕС – използване на допълнителни финансови източници (Структурни фондове) и достъп до нови пазари. Свободно движение на хора и стоки ➤ Национални програми за обучение в разработване и управление на проекти към ЕС ➤ Консултантски услуги към малки и средни предприятия ➤ Международни панаири, изложения и търговски мисии за реклама на Габровската икономика ➤ Публично-частни партньорства ➤ Привличане на външни инвестиции и пазар за инвестиции извън общината ➤ Интерес към развитие на нови производства	<u>Заплахи</u> ➤ Ограничен пазар ➤ Нелоялна конкуренция ➤ Навлизане на китайски стоки и суровини на Европейския пазар ➤ Данъчна политика на държавата и кредитна политика на финансовите институции ➤ Ограничени финансови инструменти за стимулиране на местния бизнес и инвеститорите – финансова децентрализация ➤ Изисквания на ЕС по отношение на бизнеса ➤ Монополни доставчици – енергия и суровини, нестабилни цени ➤ Тежки лицензионни режими и държавна бюрокрация

6. СТРОИТЕЛСТВО

Важно направление в индустрията е строителството.

През 2006 година стойността на продукцията на строителните предприятия и фирми в община Габрово е 58640 хил. лева.

Нетните приходи от продажби в строителството за 2006 година възлизат на 58295 хил. лева.

БРУТО ПРОДУКЦИЯ И НЕТНИ ПРИХОДИ ОТ ПРОДАЖБИ В ОТРАСЪЛ “СТРОИТЕЛСТВО”

/Хиляди левове/

Години	Бруто продукция	Нетни приходи от продажби
2002	28295	33579
2003	24245	24793
2004	36125	37914
2005	39013	39826
2006	58640	58295

За разглеждания период най-малко жилища са въведени в експлоатация през 2003 година – 18, а най-много през 2004 година – 97.

ВЪВЕДЕНИ В ЕКСПЛОАТАЦИЯ ЖИЛИЩА

Години	Общо	в т.ч. частен сектор
2002	70	28
2003	18	18
2004	97	84
2005	29	29
2006	44	44

Все повече се утвърждава значимостта на частния сектор в жилищното строителство, като през последните две години жилищата в областта са построени само от частни предприемачи и населението.

7. ТЪРГОВИЯ И РЕМОНТ

Бруто продукцията в отрасъл “Търговия и ремонт” за 2006 година възлиза на 71865 хил. лева. Реализираните нетни приходи от продажби в отрасъла през последната година възлизат на 363564 хил. лева.

БРУТО ПРОДУКЦИЯ И НЕТНИ ПРИХОДИ ОТ ПРОДАЖБИ В ОТРАСЪЛ “ТЪРГОВИЯ И РЕМОНТ”

/Хиляди левове/

Години	Бруто продукция	Нетни приходи от продажби
2002	49021	260974
2003	49926	280606
2004	54993	290570
2005	61608	353632
2006	71865	363564

8. ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И УСЛУГИ

През 2006 година произведената брутна продукция от предприятията в отрасъл “Транспорт, складиране и съобщения” за община Габрово по текущи цени е на стойност 17024 хил.лева.

БРУТО ПРОДУКЦИЯ И НЕТНИ ПРИХОДИ ОТ ПРОДАЖБИ В ОТРАСЪЛ “ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И СЪОБЩЕНИЯ”

/Хиляди левове/

Години	Бруто продукция	Нетни приходи от продажби
2002	12299	13025
2003	11225	11608
2004	12696	13444
2005	16933	17833
2006	17024	17859

Реализираните нетни приходи от продажби в отрасъла за 2006 година възлизат на 17859 хил.лева.

8.1 СЪСТОЯНИЕ НА ТРАНСПОРТНОТО ОБСЛУЖВАНЕ В ОБЩИНА ГАБРОВО

Автобусният транспорт на територията на Община Габрово се осъществява от три фирми “Калея” ООД, „Дряново авто” ООД и “Общински пътнически транспорт” ЕООД:

- ❖ “Калея” ООД, клон Габрово разполага на територията на Община Габрово с 10 броя автобуси и изпълнява предимно междуселищни превози.
- ❖ „Дряново авто” ООД – Дряново разполага на територията на Община Габрово с 4 броя автобуси и изпълнява 3 междуселищни и една градска линии.
- ❖ “Общински пътнически транспорт” ЕООД разполага с 76 броя автобуси и изпълнява както междуселищни, така и на 100% вътрешноградски превози. Състоянието на машинния парк е добро. Цената на билетите на вътрешноградския обществен транспорт е 0,70 лв., а цената на билетите за между селищния транспорт е 0,14 лв. на пътничко км.

Автогарата в гр. Габрово е частна общинска собственост и е предоставена за стопанисване на общинската фирма “Общински пътнически транспорт” ЕООД, която разполага и с 10 броя тролейбуси.

Таксиметровият превоз на територията на Община Габрово се осъществява от 80 фирми. Общински съвет Габрово е утвърдил на територията на общината да работят броя на регистрираните таксиметрови автомобили, като към момента техният брой е 240.

Пътническият ЖП транспорт не е силно развит, тъй като ЖП гара Габрово е крайна спирка. Осъществяват се предимно товарни превози. Вследствие на разделението на БДЖ на две фирми, а именно инфраструктура и транспорт, в район Габрово остана само инфраструктурата, а превозните средства са в район Горна Оряховица.

8.2 ОБЩИНСКИ ФИРМИ И ВИДОВЕ ОБЩИНСКИ УСЛУГИ

На територията на Община Габрово работят следните общински фирми:

- ❖ “Спомагателни дейности в социалната сфера” ЕООД - пране, гладене на дрехи и стерилизация на медицински инструменти;
- ❖ “Диагностично консултативен център 1 Габрово” - диагностика, профилактика и прегледи на гражданите;
- ❖ “Общински пътнически транспорт” ЕООД - обществен превоз на пътници;

- ❖ **“Габрово фарм” ЕООД** - работят три аптеки, съответно в първа и втора поликлиника и на площад “Белорусия”. С решение на Общински съвет от 2004 г. е предоставено помещение на ул. ”Свищовска” за четвърта аптека;
- ❖ **“Радио Габрово” ЕООД** – радиоинформационни и рекламни услуги;
- ❖ **“Габрово днес” ЕООД** – общинско информационно издание за региона, издавано 2 пъти седмично;
- ❖ **“Общински пазари” ЕООД** - в актива на “ Общински пазари” е целият подлез под “Дома на хумора и сатирата”. В момента работи там един магазин, като се предвижда реконструкция и модернизация на подлеза и пускането на нови магазини. С решение №159/2004 г. на Общински съвет .Габрово е учредено възмездно право на ползване на обект “Хали”, на които беше извършена реконструкция и са въведени в експлоатация;
- ❖ **“Пазари” АД** – Общината участва с 38%. Обхваща централен градски пазар, пазара на “Шиваров мост”, пазара на “Бичкинята” и пазара на “ Еса”;
- ❖ **„Обреди” ЕООД** – ритуални услуги – обявено в ликвидация;
- ❖ **“Благоустрояване “ ЕООД**- сметосъбиране, сметоизвозване и строителни дейности;
- ❖ **Общинско предприятие „Гробищни паркове”** – задоволяване потребностите на населението и осигуряване изпълнението на общинските дейности в гробищните паркове

8.3 S W O T АНАЛИЗ – ТЪРГОВИЯ И УСЛУГИ

<u>Силни страни и предимства</u> ➤ Наличие на голям брой малки и средни фирми в областта на търговията и услугите ➤ Демонстриран предприемачески и инвестиционен интерес в сферата на търговията и услугите	<u>Слаби страни</u> ➤ Средно ниво на доходите за страната ➤ Средно ниво на развитие в областта на търговията и услугите
<u>Възможности</u> ➤ Стимули на държавата и други донорски програми към малки и средни предприятия ➤ Развитие на нови подотрасли в сферата на търговията и услугите/не само на търговията/ ➤ Увеличен инвестиционен интерес към региона ➤ Привличане на нови по-големи инвестиции	<u>Заплахи</u> ➤ Необходими са инвестиции в обучението на персонал ➤ Нивото на безработицата за община Габрово е около 3%.Необходим е добре организиран транспорт за градовете Трявна и Дряново за привличане на работна ръка от там, където безработицата е окло 7%.

9. ТУРИЗЪМ

Непосредствената близост на община Габрово до Стара планина, планинският въздух, природните и историко-етнографски забележителности, архитектурните резервати и комплекси, както и паметниците на културата, правят общината привлекателно място за туризъм и налагането му като **приоритет** в икономическото развитие.

9.1 ЗНАЧЕНИЕ НА ТУРИЗМА

Туризмът е един от печелившите отрасли на икономиката, чийто “продукт” има пазар в страната и в чужбина.

Част от приходите в туризма са преки – 12 565 хил.лв/годишно /от храна и нощувки/, а друга част са косвени /транспорт, търговия, посещения на музеи, театри, концерти и др./. Чрез туризма се съдейства за развитие на екологичното земеделие, транспортната инфраструктура, търговията и други обработващи и обслужващи отрасли и дейности. Това е доказателство за голямото **стопанско значение** на туризма и за неговото приоритетно място в стопанската структура на Габрово.

Туризмът има и **социално значение**. То се изразява в: осигуряването на доходи, трудова заетост за около 3,7% от всички заети лица в общината, пълноценно използване на свободното време; съдействие за опазване здравето на хората и повишаване на трудоспособността им; задоволяване културно-познавателни потребности и др.

Туризмът съдейства и за подобряване на междудържавните отношения, с което нараства **политическото му значение**.

Отрасълът има и **екологично значение**. Туристите биха посещавали места, които изглеждат привлекателно. От друга страна, обаче, туристическите пътувания обикновено са свързани със замърсяване на селища, паркове и други туристически обекти. В тази връзка развитието на туризма е немислимо без строги мерки за опазване на природната среда и подобряване чистотата на селищата.

9.2 ФАКТОРИ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ТУРИЗМА

9.2.1. ГЕОГРАФСКО ПОЛОЖЕНИЕ

Централното разположение на Габрово предопределя развитието на туризъм.

9.2.2. ПРИРОДНИ ФАКТОРИ

Климатът се характеризира с висока годишна продължителност на слънчевото греене; средногодишни температури - около 10° C; студена зима и сравнително топло лято; снежната покривка по високите планински части се задържа около 110 дни. Всичко това обуславя развитието летен и зимен туризъм с възможности за практикуване на зимни спортове.

Полупланинският **релеф** и богатото **биоразнообразие** предполагат развитието на пешеходен и алтернативен туризъм.

Габровска община разполага с добри в качествено и на този етап количествено отношение **водни ресурси**. Предвид подема в туристическото развитие на някои туристически локализации на територията на община Габрово (напр. района на селата Кметовци и Боженци) се налага разработването на алтернативни водни източници.

9.2.3. ОБЩЕСТВЕНИ ФАКТОРИ

Транспортна инфраструктура

Общината разполага с добра инфраструктура, която обаче по качество отстъпва на европейските стандарти. Разрастването на индивидуалния и автомобилен туризъм налага изпълнението на инфраструктурни проекти.

Състояние на материално-техническа база на туризма

Общината разполага с добра хотелска база с общо 1890 легла за нощувки в тризвездни /5/, двузвездни /3/, еднозвездни /4/ хотели, почивни станции, пансиони и хостели /3/, къщи за

гости и самостоятелни стаи /около 50/, разположени в града, в околностите и в близост до културните забележителности.

Към началото на 2008 г. от Община Габрово са категоризирани 801 заведения за хранене и развлечения и 135 средства за подслон и места за настаняване.

Търсенето очертава необходимостта от строителството на нови по-висококатегорийни хотели.

Демографска ситуация

Застаряването на населението и влошената му образователна структура от една страна ограничават туристопотоците, а от друга - влияят неблагоприятно върху качеството на туристическото обслужване.

Политическа обстановка

България се отличава с политическа стабилност, което благоприятства развитието на входящия туризъм.

Държавна политика в областта на туризма

През последните 10 години държавната политика влияе върху: приватизацията на хотелската база, изготвянето на “Закон за туризма”, организация на туристически борси, облагането с данъци на туристическите дейности и др. Всичко това дава по-големи възможности на местната власт за създаване на предпоставки за развитие на туристическия сектор.

9.3 ТУРИСТИЧЕСКИ РЕСУРСИ

9.3.1. Природни туристически ресурси

В близост до Габрово се намират **планински местности**, имащи потенциал за развитие на туризма през всички годишни сезони. Наличието на ски влека с различна трудност, ски гардероб, както и разнообразието от хотели, почивни домове и хижи, превръщат **Узана** в предпочитан зимен курорт. Летният сезон също предлага добри възможности за познавателен и алтернативен туризъм. Високото съдържание на озон и аерохимичният състав на въздуха на местността **Люляци** /надморска височина 840 м/ са благоприятни при лечение на заболявания на белите дробове и дихателните пътища, алергични заболявания, ендокринни заболявания и др. Местността **Градище** /3 км от града/ е подходяща за семеен отдых сред природата.

Поради голямото биологично разнообразие, естествените букови екосистеми и изворите на р. Янтра, част от община Габрово попада на територията на Природен парк “Българка”.

9.3.2. Антропогенни туристически ресурси

Обекти на културно-историческото наследство

Габрово притежава уникална комбинация от различни обекти. Тук се намират **Музей “Дом на хумора и сатирата”, Национален музей на образованието, Архитектурно-етнографски комплекс “Етьр”, Архитектурно-исторически резерват “Боженци”, Соколски манастир, Регионален исторически музей, Дечкова къща, Художествена галерия “Христо Цокев”, Астрономическа обсерватория и планетариум. Сред архитектурните паметници на културата се открояват сградите на **Национална Априловска гимназия, църквата “Успение Богородично”, библиотека “Априлов-Палаузов”, Драматичен театър “Рачо Стоянов”.****

Събития

Габрово е един от водещите центрове на традиционни календарни прояви, които привличат множество туристи. Сред тях са: **Карнавал на хумора – емблематичното събитие на града, Международно биенале на хумора и сатирата в изкуствата, Среща-наддумване “Благолаж”, Международен фестивал на комедийния спектакъл, Диксиленд парад, Парад**

на духовите оркестри, Дни на камерната музика, Младежки фестивал на партньорските градове, възстановки на народни обичаи в АЕК “Етър” и АИР “Боженци” и др.

9.4 ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ

Средни кадри в областта на туризма подготвя **Професионалната гимназия по туризъм**. От 2006 г., по предложение на Община Габрово, в **Технически университет Габрово** е въведена нова магистърска програма за обучение в областта на туризма.

Съществува недостиг на квалифицирани кадри. Причина за това е миграцията на квалифицирани специалисти от областта на туризма към чужбина и към други по-развити в туристическо отношение региони на страната.

Основен участник, формиращ условия за развитие на туристическа дейност е Община Габрово. На територията на общината са регистрирани неправителствени организации в областта на туризма като: Регионална туристическа организация “Стара планина”, Туристическо сдружение Габрово, сдружение “Боженски Балкан”, сдружение за устойчив туризъм “Узана”, Ловно-рибарско дружество “Чардафон” и др.

В Габрово се намират дирекциите на Национален парк “Централен Балкан” и Природен парк “Българка”.

Туристически услуги предлагат 7 регистрирани туроператорски и турагентски фирми.

9.5 СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ

ТУРИСТИЧЕСКИ ОБЕКТИ	2002		2003		2004		2005		2006		2007	
	Съществуват	Категоризирани	Съществуват	Категоризирани	Съществуват	Категоризирани	Съществуват	Категоризирани	Съществуват	Категоризирани	Съществуват	Категоризирани
Заведения за хранене и развлечения	124	52	176	143	319	131	450	91	541	116	657	144
Средства за подслон и места за настаняване	12	4	16	16	32	28	60	14	74	25	99	36

ЗАЕТОСТ НА ЛЕГЛОВАТА БАЗА	2002 г.	2003 г.	2004 г.	2005 г.	2006 г.	2007 г.
Реализирани нощувки - общо	51 304	71 172	88 823	73 808	83 848	83 722
От българи	47 016	63 258	81 588	65 615	71 270	67 854
От чужденци	4 288	7 914	7 235	8 193	12 578	15 918
Пренощували лица - общо	31 579	34 932	32 176	31 072	32 838	33 427
Българи	28 400	29 489	26 989	26 634	28 461	27 916
Чужденци	3 179	5 443	5 187	4 438	4 377	5 511

9.6. SWOT - АНАЛИЗ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
• Благоприятно географско положение – географски център на България • Добре запазена и чиста природа • Наличие на туристически маршрути • Наличие на защитени територии • Съхранено богато биоразнообразие • Наличие на професионална гимназия по туризъм • Наличие на общинско туристическо информационно бюро, изготвени рекламни материали • Уникалността на Габрово като “Сто-ца на хумора”, наситеност с кул-турно-исторически обекти и събития • Добре развита пътна инфраструктура и достъп до повечето туристически обекти/ места • Добре развита туристическа инфраструктура за културен туризъм • Наличие на ресурси за развитие на различни видове туризъм	• Добрата база за настаняване е недостатъчна • Недостатъчно рекламno представяне на туризма – Интернет, брошури • Слабо предлагане на допълнителни туристически услуги • Липса на координация между отделните туристически субекти при изготвяне и предлагане на туристически продукт • Не навсякъде е осигурен достъп за инвалиди
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
• Регламентирано развитие на достъпността • Подобряване на контрола и взаимодействието между институциите • Диверсификация на туристическия продукт • Пълноценно използване на всички видове туристически ресурси • Доизграждане и разширяване на инфраструктурата чрез търсене на възможности за външно финансиране • Изграждане на големи инфраструктурни обекти – курортен комплекс Узана, тунел под Шипка, местно летище • Използване на всички възможности за реклама на туристическия продукт • Изграждане на добра база за настаняване • Разширяване на спортни съоръжения • Разширяване достъпа на инвалиди – по програма • Предлагане на допълнителни туристически услуги • Задържане на млади кадри в Габрово чрез предлагане на подходящи работни места	• Големият и неорганизираният туристопоток може да окаже отрицателно въздействие върху природната среда • Неустойчиво ползване на природните и антропогенните ресурси • Липса на държавна политика по отношение на туристическото развитие на вътрешността на страната • Младите кадри напускат Габрово

10. СЕЛСКО СТОПАНСТВО

10.1 РАСТЕНИЕВЪДСТВО

В община Габрово естествената растителност в миналото е била предимно горска. В резултат на стопанската дейност тя постепенно е била заменена с културна. Въпреки това, понастоящем в района на общината има 26 946 ха гори със средна възраст 58 години, които заемат около половината от нейната обща територия и влияят пряко върху околната среда. В допълнение земеделието не се явява приоритетен отрасъл за нея, тъй като не разполага със значителни плодородни обработваеми площи.

По-долу е направен анализ на досегашното развитие на земеделието в Община Габрово въз основа на статистически данни, получени от Общината, от Териториално статистическо бюро – Габрово, от Министерство на земеделието и горите (вкл. Аграрния доклад на Министерството за Агробизнес - форум 2000) и от други статистически източници.

Разпределението на земята на територията на Общината по фондове е показано в следващата таблица:

ФОНДОВЕ	ДКА	ОТН. ДЯЛ
Земеделски територии	238169,315	43%
Горски територии	269460,055	48%
Населени места	40159,659	7%
Водни територии	3745,413	1%
Инфраструктура и транспорт	4051,385	1%
Всичко:	555585,877	100%

Общо във всички фондове земеделската земя в общината представлява около 43% от площта на общината при средно за областта – 52,92 % и средно за страната – 42%. Относителният дял на земеделската земя в Габровската община е малко по-голям в сравнение със средния за страната и е значително под средния за Област Габрово.

Селскостопанската земя в Общината има следната структура:

ТЕРИТОРИИ	ОБЩО ДКА	ОБРАБОТВАЕМИ	ОТНОСИТЕЛЕН ДЯЛ НА ОБРАБОТВАЕМИТЕ ЗЕМИ
Ниви	84656,00	49665,00	20,85%
Трайни насаждения	19666,00	2300,00	0,96%
Естествени ливади	27815,00	18000,00	7,56%
Разсадници	48,00		
Земи по §4 от ЗСПЗЗ	3712,00		
Мери и пасища	82200,00		
Гори и полезащитни пояси	2969,00		
Полски пътища	7518,00		
Непригодни земи	9585,00		
Всичко :	238169,00	69965,00	29,37%

Основната част (21%) от селскостопанската земя се заема от ниви. По-малка част са трайните насаждения, а останалата част са естествени ливади – 11,62%. Необработваемата част от земеделската земя е около 13,63%.

Структурата на земята според вида на собствеността е показана в следващата таблица:

В дка

	ЧАСТНА	ДЪРЖАВНА	ОБЩИНСКА	РЕЛИГИОЗНИ ОРГАНИЗАЦИИ	ДРУГА
Земеделски територии	148077,000	7043,000	27334,000	372,000	55343,000
Горски територии	67892,000	195175,000	1864,000	1419,000	3110,000
Населени места	30,164	140,000	1526,273		28918,805
Водни територии		3561,014			494
Инфраструктура и транспорт		3069,058	912,986		

Габровска община не е интензивен земеделски район. Основната причина се дължи на липсата на значителни плодородни обработваеми площи и географското ѝ положение. Тя обхваща предимно планински и предпланински терени. Това обуславя разпокъсаността, маломерността и отдалечеността на голяма част от нейните земеделски земи. Особено в балканските райони на общината, където голяма част от тях запустяха след връщането им на собствениците.

Традиционно за този регион е овощарството. Площите с трайни насаждения – сливи, череша, малини, ягоди и др. за последните 10-12 г. намаляха с около 63%, а някои дори са напълно ликвидирани. Общото им състояние с малки изключения е незадоволително. Насажденията са занемарени, не се извършват основните агротехнически мероприятия. Не се създават нови насаждения – инвестицията е голяма и частните стопани не могат да си позволят това. Голяма част от земеделските кооперации почти ликвидираха своята дейност. Единствено земеделската кооперация в с. Поповци извършва по-интензивна земеделска дейност. В голямата си част произвежданата растениевъдна продукция няма стопанско значение, а е предназначена за лична консумация.

Интерес проявяват земеделските стопани към създаване на насаждения от етерично - маслени и лекарствени култури. Все още на територията на общината съществуват незначителни площи. Пазарът за продукцията от тези култури през различните години е много нестабилен и стопаните нямат сигурност в инвестицията си. Необходимо е насърчаване на тази дейност, тъй като природните находища в общината са ограничени и е необходимо да се положат грижи за тяхното правилно стопанисване и ползване.

За повишаване на конкурентноспособността на земеделието и преработвателната промишленост е целесъобразно на територията на общината да се изградят по-големи частни или публично-частни (т.е. с участието на Общината чрез апорт на общински земи и други активи) сдружения. Тези сдружения могат да разработят проекти за развитието на различни аспекти на земеделието и преработвателната промишленост, с които да кандидатстват пред по различни европейски програми за получаване на финансова подкрепа.

Община Габрово не е селска община и по тази причина е лишена от възможността да участва по публичните мерките от Националната програма за развитие на селските райони 2007 -2013. Единствено физически и юридически лица могат да получат финансиране по част от инвестиционните мерки на тази програма, от 1 – „Развитие на конкурентноспособни и основани на иновации селско и горско стопанство и хранително-преработвателен сектор”

10.2 ЖИВОТНОВЪДСТВО

Природните условия в Габровския край са благоприятни за развитието на животновъдството. То дава 90% от общата селскостопанска продукция. В района на общината има естествени ливади, пасища и води, които са предпоставка за използването на екстензивни методи на отглеждане.

В община Габрово се отглеждат предимно кози, овце, свине, говеда и птици. През последните години се наблюдава негативна тенденция както за намаляване поголовието на селскостопанските животни, така и за количеството и качеството на тяхната продукция.

Основни причини за това са от една страна - ниските изкупни цени и висока себестойност на животинската продукция, а от друга страна – високи цени на комбинираните фуражи, горива, консумативи и услуги. Разпокъсаността на земята затруднява фермерите при производството на собствен фураж и те са принудени да го купуват на високи пазарни цени. Липсата на съвременна техника за хранене, поене, почистване, прибиране и преработка на фуражите води до висок процент на използване на ръчния труд и влошаване качеството на продукцията. С намаляването на контрола върху развъдната дейност се забелязва и намаляване на генетичния потенциал за продуктивни качества на отделните видове и породи животни.

В следващата таблица е показана структурата на отглежданите селскостопански животни и на животинската продукция за 2004 г.:

ЖИВОТНИ В БР.	ОБЛАСТ ГАБРОВО	ОБЩИНА ГАБРОВО	ОТН. ДЯЛ
Говеда	6634	992	
В т.ч. крави	4075	737	
Свине	9336	1905	
В т.ч. свине майки	789	142	
Овце	16643	2851	
В т.ч. овце майки	11198	2435	
Кози	14328	2295	
Птици	1904000	163700	

От отглежданите животни най – голям дял имат птиците, свинете и козите. Значително е намалял броят на отглежданите говеда и овце. Наблюдава се негативна тенденция за отглеждане на неплеменни животни, което води до намаляване на добиваната от тях продукция. В община Габрово се отглеждат повече от 30% от свинете – майки и козите в областта. Овцете и овцете - майки са около 7 - 8% от отглежданите в цялата област. За това благоприятстват наличните естествени пасища, в които се отглеждат животните. Пасищното животновъдство е екологично чисто и добиваната продукция е с ниска себестойност, което я прави много търсена, особено на международните пазари.

В долната таблица е направен анализ на средната продуктивност на основните типове домашни животни за община Габрово и областта през 2004 г. Видно е, че относителният дял на отглежданите животни не съответства на относителния дял на добиваната продукция, което е в ущърб на общината.

	МЯРКА	ОБЛАСТ ГАБРОВО	ОБЩИНА ГАБРОВО	ОТНОСИТЕЛЕН ДЯЛ
Мляко - всичко	хил.л.	21553	3118	14,47%
В т.ч. краве	хил.л.	19675	2689	13,67%
В т.ч. овче	хил.л.	1878	239	12,73%
Непрана вълна	тона	171	12	7,01%
Яйца	хил.бр.	27908	14873	53,29%

Информацията за град Габрово в горните таблици се основава предимно на официални публикации на Териториалното статистическо бюро в Габрово и Общинска служба “Земеделие и гори”.

В малките и средните ферми, каквито са болшинството на територията на общината, проблем се явява съхраняването и обработката на оборския тор. Липсата на изградени торохранилища, води до влошаване хигиенното състояние на стопанствата и замърсяване на околната среда и водите в района.

Перспективите за развитие на животновъдното производство са свързани със стартирането на предприєдинителната програма на Европейския съюз – САПАРД, по която фермерите имат възможност да кандидатстват за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за инвестиции в земеделските стопанства.

Търсенето на екологични продукти на външния пазар и природните условия на района са предпоставки за преминаване към екологичен начин на производство и увеличаване доходите на фермерите.

5.3 S W O T АНАЛИЗ – СЕЛСКО СТОПАНСТВО

<u>Силни страни и предимства</u> ➤ Наличие на свободни пасища и мери, подходящи за екстензивно отглеждане на животни – говеда, биволи, овце, кози ➤ Климат, благоприятстващ отглеждане на селско-стопански култури в планински и полу-планински условия ➤ Дългогодишни и успешни традиции в обочарството, млечното говедовъдство и овцевъдство ➤ Наличие на достатъчно лицензирани млекопреработвателни предприятия ➤ Природните и културни ресурси на планинския регион предлагат потенциал за развитието на туризма и така разкриват нови икономически области за селските стопани. ➤ Наличие на схема за финансово подпомагане за единно плащане на площ - субсидиране с цел компенсиране на естествените производствени затруднения в планинските региони. ➤ Наличие на областни браншови структури в млекопроизводството и пчеларството ➤ Изградени административни структури - Общинска служба "Земеделие и гори", Областна служба за съвети в земеделието, Областна Разплащателна агенция и др.	<u>Слаби страни</u> ➤ Липса на ясна концепция за развитието на селското стопанство ➤ Затруднените производствени условия в в предпланинските и среднопланинските области и ниската икономическа ефективност на производството водят до незадоволителни добиви и високи производствени разходи. ➤ Незадоволителните условия за живот и труд на село водят до силна миграция на младите хора. ➤ Липса на поливни площи ➤ Липсата на значителни плодородни обработваеми площи ➤ Остарелите методи на производство и оборудване и трудното навлизане на модерни технологии имат като резултат ниска ефективност и качество на продукцията.
<u>Възможности</u> ➤ Възбуждане на интерес към традиционните местни земеделски практики и селскостопански култури ➤ Големите резерви от свободни естествени ливади и пасища са предпоставка за рентабилно производство на месо и мляко. ➤ Условията в планинския регион предлагат много добри предпоставки за биологично производство и сертифициране на продукти и региони. ➤ От международната известност на някои местни продукти от Балкана като овче сирене, спиртни напитки, плодове и билки произтичат добри експортни възможности. ➤ С присъединяване към ЕС и стартиране на европейските схеми и механизми за подпомагане, ще даде възможност за инвестиции и модернизиране на земеделското производство в общината	<u>Заплахи</u> ➤ Нарушаване на екологичното развитие ➤ Намаляване на водните ресурси ➤ Обезлюдяване на малките населени места ➤ Слаба заинтересованост на младите хора

SWOT АНАЛИЗ

ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ

Силни страни – вътрешни фактори	Слаби страни – вътрешни фактори
• Централно географско положение в България, благоприятстващо икономическото развитие • Наличие на инфраструктура и МТБ за развитие на индустрията и туризма • Традиционен индустриален център • Диверсифицирана и експортно ориентирана икономика. • Устойчива група МСП, създаващи трайна заетост и демонстриращи предприемачески интерес • Стартирал процес на технологично обновление при МСП • Успешно развиващи се чуждестранни инвестиции в общината • Наличие на свободен сграден фонд и терени, подходящи за развитие на индустрията и земеделието • Развито транспортно обслужване • Обучени кадри за някои от традиционните отрасли на икономиката и на профилирани учебни заведения, отговарящи на икономическия профил на общината • Достигната степен на устойчивост и балансирано управление на общинските финанси	• Спад в развитието на някои традиционни отрасли на икономиката • Неудобни транспортни връзки с Южна България • Амортизирана техническа инфраструктура МТБ, технологии, условия на труд и заплащане, в голяма степен неотговарящи на европейските изисквания. • Недоразвит капацитет на институциите и бизнеса за работа по Европейски проекти и програми • Недостатъчен управленски опит и недоразвит промоционален капацитет при МСП • Недостиг на квалифицирани кадри, отговарящи на нуждите на местния бизнес • Изтичане на образовано младо трудоспособно население към по-големи градове и чужбина • Недостатъчен иновационен потенциал, изследователска и развойна дейност – непълно използване на капацитета на ТУ • Голям брой застроени неизползваеми индустриални терени и малък брой терени, подходящи за инвестиции “на зелено” • Задоволителен бизнес климат • Недостатъчно активно взаимодействие НПО – бизнес- местна власт
Възможности – външни фактори	Заплахи – външни фактори
• Членство в ЕС (достъп до СФ и до нови пазари, свободно движение на хора и стоки) • Демонстриран интерес към алтернативни форми на туризма (селски, балнеоложки, планински, културно-исторически, екстремни и др.) • Потребност от разработване на комплексни услуги и развитие на нови производства • Финансова децентрализация за стимулиране на бизнеса • Публично-частни партньорства • Привличане на външни инвестиции и инвестиране извън общината • Консултантски услуги, подпомагащи МСП • Съвременна законодателна база за насърчаване развитието на МСП	• Високи изисквания на ЕС към бизнеса • Демографски срив/ отрицателен прираст, влошаване на възрастовата структура и др./ • Ограничен пазар и нелоялна конкуренция • Наличие на заети в сивата икономика • Липса на инструменти за стимулиране на бизнеса- нестабилна, често променяща се данъчна и осигурителна политика на държавата • Кредитна политика на финансовите институции, нестимулираща бизнеса • Инвазия на китайски стоки на европейските пазари • Монополни доставчици на комунални услуги и суровини • Тежки лицензионни режими и държавна бюрокрация • Забавяне процеса на финансова децентрализация

IV. АНАЛИЗ НА ТЕНДЕНЦИИТЕ И ПРОЦЕСИТЕ В СОЦИАЛНАТА СФЕРА

1. ДЕМОГРАФСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Демографското развитие на Община Габрово съответства на общонационалната тенденция по намаляване на населението.

Населението на община Габрово към 31.12.2006 г. според текущата демографска статистика наброява 69946 души. За последните пет години то намалява общо с 3368 души (с 4.6%). В град Габрово намалението е с 3120 души, а в селата то е с 248 души. В сравнение с 2002 година през 2006 година делът на градското население намалява – от 89.6% на 89.4%.

Мъжете в общината са 33646, а жените 36300 или на 1000 мъже се падат 1079 жени.

НАСЕЛЕНИЕ НА 31.12. В ОБЩИНА ГАБРОВО

	2002	2003	2004	2005	2006
Общо	73314	72351	71473	70537	69946
в т.ч. жени	37902	37466	37029	36564	36300
Градове	65681	64686	63864	63004	62561
в т.ч. жени	33959	33513	33107	32685	32490
Села	7633	7665	7609	7533	7385
в т.ч. жени	3943	3953	3922	3879	3810
Гъстота на населението					
на кв.км	132.0	130.2	128.6	127.0	125.9

Промените в естественото движение на населението оказват най-съществено влияние за неговото намаление.

За последните пет години най-висока раждаемост в общината е отчетена за 2006 година.

През разглеждания период общината е с най-висока смъртност за 2005 година, но през последната година коефициента на смъртност бележи известно намаление.

В резултат на по-ниската смъртност за 2006 година намалява и отрицателната стойност на естествения прираст на населението в общината.

За последната година коефициентът на брачност макар и незначително намалява спрямо предходната година, докато този на бракоразводност бележи увеличение.

БРАЧНОСТ, РАЖДАЕМОСТ, СМЪРТНОСТ, ЕСТЕСТВЕН ПРИРАСТ И БРАКОРАЗВОДНОСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА ГАБРОВО

/На 1000 души от населението/

	2002	2003	2004	2005	2006
Брачност	3.7	3.9	3.5	3.9	3.8
Раждаемост	7.4	6.7	6.9	7.9	8.2
Смъртност	14.6	15.2	14.5	16.5	15.1
Естествен прираст	-7.2	-8.5	-7.6	-8.6	-6.9
Бракоразводност	1.8	2.4	2.6	2.5	3.2
Детска смъртност на 1000 живородени	7.4	12.3	6.1	10.7	8.7

Отрицателният механичен прираст в общината също допринася за намаление на населението. През всички години на разглеждания период изселените лица от общината са повече от заселените.

МЕХАНИЧНО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА ГАБРОВО

Години	Заселени	Изселени	Механичен прираст
2002	960	1136	-176
2003	896	1242	-346
2004	835	1163	-328
2005	1031	1357	-326
2006	827	935	-108

Възрастовата структура на населението също се влияе от промените в раждаемостта, смъртността и миграцията и се явява като значим фактор, подчертаващ цялостното социално-икономическо развитие на общината.

ВЪЗРАСТОВА СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА ГАБРОВО

/Проценти/

Години	Общо	Възраст		
		Под трудоспособна	В трудоспособна	Над трудоспособна
2002	100.0	13.0	60.2	26.8
2003	100.0	12.7	60.7	26.6
2004	100.0	12.4	61.2	26.4
2005	100.0	12.2	61.6	26.2
2006	100.0	12.1	61.7	26.2

Трайна е тенденцията на намаление на населението под трудоспособна възраст или под 15 навършени години.

Населението в трудоспособна възраст през последните две години се увеличава, но това в голяма степен се дължи на извършената законодателна промяна и включването съответно на население в надтрудоспособна възраст в тази категория

2. ЖИЛИЩЕН ФОНД

Броят на жилищните сгради в община Габрово към 31.12.2006 година възлиза на 16813. От тях най-много 4747 (28.2%) са построени в периода 1919-1945 година. Най-голям е делът на тухлените сгради – 66.1%.

Жилищата в общината към същата дата са 39987. В сравнение с 2002 година жилищния фонд бележи ръст с 0,5%.

Основната част от жилищата - 37711 (94.3%) са частни на физически лица, 2034 (5.1%) са държавни или общински и 242 (0.6%) частни на юридически лица.

ЖИЛИЩЕН ФОНД

Години	Жилища	Среден брой лица на 1 жилище	Полезна площ на човек от населението	Жилищна площ на човек от населението
	Брой		Квадратни метри	
2002	39806	1.84	32.29	20.00
2003	39820	1.82	32.74	20.29
2004	39915	1.79	33.27	20.62
2005	39944	1.77	33.77	20.91
2006	39987	1.75	34.13	21.13

Средният брой лица живеещи в едно жилище намалява, като за 2006 година той е 1.75 при 1.84 за 2002 година. Същият е по-висок от този средно за областта – съответно 1.67.

Полезната площ на едно лице през 2006 година се е увеличила с 1,84 кв.м спрямо 2002 година, но е по-малка от тази средно за областта – 36.40 кв.м.

Жилищната осигуреност на населението се характеризира основно с жилищната площ на едно лице. За 2006 година в община Габрово тя е 21.13 кв.м, като се увеличава спрямо 2002 година с 1.13 кв.м, но е на по-ниско ниво от жилищната площ, която се полага на човек от населението средно за областта – 22.96 кв.м.

3. СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ В ОБЩИНА ГАБРОВО

По данни на Дирекция “Социално подпомагане”, която извършва обслужването на населението на територията на община Габрово, в областта на социалното подпомагане през 2004 г. са отпуснати месечни парични помощи на значителен брой лица и семейства. Подпомагани са предимно самотни възрастни хора и лица с трайни увреждания, тъй като трудоспособните лица са работили по националната програма “От социални помощи към осигуряване на заетост”. Тъй като през 2005 г. одобрените проекти по програмата са с намален брой работни места, освободените отново ще бъдат включени на социално подпомагане като неосигурени за всички социални рискове.

През периода 2000 - 2008 нараства броят на подпомаганите лица с психични проблеми, които нямат собствено жилище и средства за преживяване. Тези хора имат трудности в социализирането, общуването и адаптацията към обществото. Към момента са регистрирани 15 бездомни лица, които са основният проблем на Дирекция “Социално подпомагане”, тъй като Община Габрово не разполага с подходящи помещения за временно настаняване. Временно настаняване е необходимо до трайното решаване на проблема – постъпване в заведение за социални услуги, което е предмет на дейност на Агенцията за социално подпомагане, но отнема време от няколко месеца, тъй като заведенията за социални услуги са препълнени и има значителен брой чакащи. Така че този контингент хора скитат, просят, нощуват в различни обществени сгради, представляват заплахата за собствения си живот и пречат на работата на институциите. Някои са с рецидивни прояви /убийства, опити за убийство и самоубийства/.

Друг наболял проблем е интеграцията на деца сираци, навършили 18-годишна възраст, излизайки от домовете за деца, лишени от родителски грижи. Завършващите средно образование нямат средства за задоволяване на жизнено необходими потребности. Живели са в изкуствено създадена среда, не са си изградили трудови навици, не са ориентирани относно организациите за оказване на помощ при намиране на подходяща работа, жилище и т.н. Тъй като не попадат в критериите за настаняване в общински жилища, излизайки от дома, остават на улицата и има вероятност да извършат противообществени прояви.

През последните години все по-голям проблем са тъй наречените “рискови групи”. Като рискови групи означаваме онези общности от населението, които поради своя социален статус са изложени на по-силно влияние от страна на рисковите фактори:

- ❖ **Хората с ниски доходи** – това основно са:
 - Жителите на селски райони, особено ако са по-отдалечени от градовете
 - Представители на етнически общности като роми и турци
 - Живеещи в големи домакинства или домакинства с много деца
 - Продължително безработни
 - Хора с ниска квалификация и образование
 - Пенсионери
- ❖ **Етнически общности** - почти 2/3 от ромските семейства получават социални помощи, обезщетения за безработица или пенсии, които са основни пера в домакинските им бюджети. Над 1/3 от ромските деца се хранят под 3 пъти дневно. Месото, млякото и плодовете са недостатъчни в бедните семейства, особено в ромските.
- ❖ **Хора с увреждания** - хората с увреждания са от различни възрастови групи, но значителна част от тях попадат в зоната на бедността с всички произтичащи от това последици.

2.1 СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ИНСТИТУЦИИ ЗА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ И СОЦИАЛНИ УСЛУГИ В ОБЩНОСТА, ПРЕДЛАГАНИ В ОБЩИНА ГАБРОВО ЗА ПЕРИОДА 1999 – 2008 Г:

а/ Домът за възрастни с физически увреждания /ДВФУ/ – кв. Кряковци. ДВФУ се намира в кв. Кряковци, на 6 км. от центъра на града и разполага с капацитет от 36 места, девет спални помещения, лекарски кабинет, кухненско помещение, помещение за хранене, сервизни помещения и дворно място. Отоплението е на твърдо гориво с подходящи печки в отделните помещения. Спалните са оборудвани с телевизори, вентилатори, индивидуални нощни шкафчета. Средствата за издръжка на ДВФУ – кв. Кряковци по план за 2003 г. са 76 823 лв.

Проблеми на дома:

- В дома няма асансьор, което прави недостъпни втория и третия етаж за домуващите, които ползват инвалидни колички.
- Стълбището между втория и третия етаж е дървено, което не се вписва в изискванията, касаещи пожарната безопасност.

б/ Домашният социален патронаж предоставя социални услуги в общността през целия оценяван период:

- ❖ доставка на храна;
- ❖ поддържане на личната хигиена и хигиената в жилищното помещение;
- ❖ битови услуги;
- ❖ съдействие за снабдяване с технически помощни средства;
- ❖ съдействие за получаване на медицинска помощ и за снабдяване с предписани лекарства;
- ❖ съдействие за осигуряване на вестници и списания с цел по-добрата информираност и осмисляне на свободното време на ползвателите на социални услуги;
- ❖ съдействие при уреждане на въпроси, свързани с получаване на социални помощи, пенсии, осъществяване на контакти с членове на семейството, близки и приятели.

в/ Програма “Социален асистент” – предоставя социални услуги от м. юли 2003г.:

- ❖ почистване на жилището
- ❖ приготвяне на храна и подпомагане при храненето
- ❖ поддържане на лична хигиена
- ❖ битови услуги
- ❖ административни услуги

- ❖ помощ при общуването и поддържането на социални контакти
- ❖ придружаване на дете до учебно заведение
- ❖ участие заедно с детето в учебните занятия

г/ Звено “Майка и бебе” – започва дейността си от м. септември 2003 г., Дейността представлява социална услуга в общността и е насочена към предоставяне на социални услуги на родители целящи превенция на изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции. В звеното се предлагат редица услуги на майки и бебета: подслон на майки с деца, консултации, психологическа подкрепа, материална помощ (дрехи, вещи от първа необходимост, в някои случаи и храна), изготвяне на документи, подкрепа за социално включване, подпомагане за жилищно настаняване, помощ и посредничество за намиране на работа и др. Центърът разполага с 10 легла и представлява комплекс от индивидуални и общи помещения обзаведени с подчертан стремеж към създаване на домашен уют. Ползватели на услугата са бременни жени след осмия месец, при които има риск да изоставят детето след раждането; майки с новородени изразили намерение да ги изоставят; майки жертва на насилие, в състояние на остър жилищен проблем или друга кризисна ситуация. Престоят на майките и бебетата варира от няколко дена до 6 месеца. Дейността на звеното е съобразена с изискванията на Закона за социално подпомагане и Закона за закрила на детето.

д/ Домът за медико - социални грижи на децата - Габрово /ДМСГД/ се намира на 4 км. от центъра на града, в зоната за активен отдих на града. Сградата е достъпна за хора с увреждания и деца. В дома преобладаващата част от децата са от ромски произход, следват българчетата и на трето място са децата от турски произход. Децата от други националности няма.

Децата в ДМСГД - Габрово се обслужват от дежурен лекар и медицински сестри, които осигуряват 24 - часово обслужване на настанените деца. Освен това настаненото дете има личен лекар, работещ в Медико-стоматологичен център в Габрово, и личен стоматолог. На всяко дете, веднага след постъпването, педагогът създава личен дневник, в който се записват най-важните моменти от развитието му.

За периода през дома са преминали общо 648 деца, средномесечната издръжка на едно дете бележи ръст от 300 лева – 167.75 през 1999 г. и 477.44 за 2003 г.

е/ Домът за деца, лишени от родителска грижа /ДДЛРГ/ се намира в Габрово, ул. “Равнец” №1. В него са настанени 49 деца и работят 9 педагози.

Проблеми:

- ❖ Състоянието на материалната база и условията на труд са незадоволителни.
- ❖ Поради липсата на финансови средства конкретни ремонти дейности за подобряване състоянието на базата не могат да се извършват самостоятелно.
- ❖ Сградата не Дома не е общинска собственост

ж/ Център за обществена подкрепа

Дейността представлява социална услуга в общността насочена към предоставяне на социални услуги на родители и цели превантивна и корекционно – възпитателна работа с малолетни и непълнолетни, с деца – правонарушители, социална рехабилитация и ресоциализация на малолетни и непълнолетни с асоциални прояви. Предлага правно консултиране на родители и деца; трудово посредничество; психологическо консултиране; социално-възпитателни услуги; специализирани програми; занимания с децата в областта на спорта, занаятите и културата; професионално консултиране и ориентиране. Дейността на Центъра е насочена към работа с: ученици от всички училища и гимназии; деца с училищни проблеми и поведенчески трудности и техните семейства; деца, освободени от възпитателни училища, интернати; условно осъдени непълнолетни правонарушители; деца с проблеми в общуването и невъзможност за справяне в социална среда. Дейността на центъра се

осъществява от щатен персонал, който се подпомага от доброволци и консултанти. Основната им дейност е индивидуална и групово работа с клиентите в съответствие с правилника за устройството и дейността на центъра. Потребителите на социалната услуга в центъра не заплащат месечна такса

з/ Дневен център за деца и младежи с увреждания

Представява социална услуга в общността с капацитет 20 места. Целевата група са деца с увреждания и младежи до 18 год. възраст с различни видове увреждания: двигателни, зрителни и ментални. Създадени са условия за корекционно-компенсаторна работа с децата, придобиване на полезни навици, подобряване на физическото, интелектуалното и емоционално състояние на потребителите. С децата се провеждат ежедневни занимания – педагогически, логопедични, рехабилитационни и психологически, съобразени с методиката за работа с деца с увреждания. Центъра насърчава и подкрепя социалното, емоционалното, образователното и културното развитие на всеки потребител на социалната услуга. Организиран е транспорт за децата по договор за ползване на специализиран микробус. Центъра се ръководи от Фондация “Грижи за деца с увреждания” по сключен договор с Община Габрово за предоставяне на социалната услуга.

Потребителите на социалната услуга в центъра не заплащат месечна такса

и/ Дневен център за възрастни с увреждания

Представява социална услуга в общността с капацитет 30 места. Потребители на социалната услуга са лица над 18 год. възраст с леки психични увреждания и интелектуални затруднения. Центъра насърчава и подкрепя социалното, емоционалното, образователното и културното развитие на всеки потребител на социалната услуга. В Дневния център за възрастни с увреждания работи мултидисциплинарен екип, който включва: психолог, логопед, социален работник и трудотерапевт. Действията на екипа са насочени към изграждане на изгубените социални навици и умения, придобиване на битови и трудови умения на потребителите на социалната услуга. Това е адекватна услуга в общността, достъпна за лицата с ментални увреждания, и разкриването на тази социална дейност е част от програмата за деинституционализация и подобряване положението на възрастните хора с психични проблеми. Центъра се ръководи от Сдружение “Бъдеще и закрила за лица с интелектуални затруднения” по сключен договор с Община Габрово за предоставяне на социалната услуга. Сдружението има натрупан опит от работата си с лица с леки ментални увреждания. Лицата желаещи да ползват социалната услуга в центъра заплащат месечна такса в размер съгласно Тарифа за таксите за социалните услуги.

й/ Клуб на пенсионера – разкрит в началото на 2007г. като общинска социална услуга. Клубът е с капацитет 200 лица в надтрудоспособна възраст. Целта му е осмисляне на свободното време на лицата в пенсионна възраст.

В началото на 2008 година в Община Габрово стартираха две нови социални услуги насочени към различни рискови групи:

Център за социална рехабилитация и интеграция – с тази социална услуга се обхващаха лица с различна степен на зрителни затруднения. Центъра е делегирана държавна дейност. Дейностите, които се извършват дават възможност за създаване на условия близки до семейната среда, за по-бързо приобщаване на потребителите на социалната услуга към обществото, за премахване на изолацията и за предоставяне на равни шансове за социална интеграция на зрително увредените лица. Целта е предоставяне на качествени социални услуги съобразно потребностите на клиента и съобразно изготвен индивидуален план след оценка на нуждите на всеки потребител и формулиране на целите, които трябва да бъдат постигнати.

Дневен център за стари хора – обхваща самотно живеещите възрастни хора, като целта е да се преодолее социалната изолация на лицата в надтрудоспособна възраст. Социалната услуга осигурява преодоляваща изолацията и стимулираща инициативността среда, съобразена със специфичните потребности на старите хора. Основният акцент е гарантиране равноправното им положение и преодоляване на изолираността чрез създаване на условия за интегриране в обществото съответстващо на техните желания, способности и здравословно състояние. Дневния център е делегирана държавна дейност.

Тези две социални услуги са разкрити също със съответните Заповеди на Изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане – София, и са отдадени за управление на Неправителствени организации, след проведен конкурс и сключен договор, спазвайки на процедурата по чл.38 и чл.39 от ППЗСП – процес на децентрализация на социалните услуги.

к/ Детски ясли

През разглеждания период броят на децата в детските ясли се е увеличил. Поради демонстрирания интерес от страна на родителите към детските ясли през 2007 г. бяха разкрити още две яслени групи детска ясла № 11 и в Детска ясла 9. В началото на 2008г. са разкрити две групи в детска ясла 8 и детска ясла 9

Броят на децата, ползващи храна от детска млечна кухня, се е увеличил. Това наложи през 2003 г. да бъдат разкрити още три пункта за раздаване на храна, която се приготвя в кухнята - майка, намираща се в Детска ясла № 9.

Смятаме, че съществува трайна тенденция към увеличаване ползването на услуги от детските ясли.

2.2 ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ:

- Наложително е да бъде създаден приют за временно настаняване, в който ще се осигуряват условия за нормално съществуване и където ще се получава специализирана помощ и ще се запълва свободното време на безпрезорни хора чрез трудотерапия, културотерапия, психологическа подкрепа и т.н.
- Въпреки съдействието и разбирането на Община Габрово при всеки индивидуален случай, се налага разкриване на жилище, в което първоначално да бъдат настанявани децата, лишени от родителски грижи, до намиране на работа, средства за живот и подходящо жилище за самостоятелно съществуване.
- Голям обществен интерес предизвиква идеята за довършване на Дома за възрастни лица в с. Враниловци – има много желаещи за настаняване, а и нуждата от това е доказана чрез оценка потребностите и след изчерпване на всички възможни начини да останат в домашна среда.

4. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

В общината функционират общо 19 здравни заведения към 31.12.2006 година, от които 2 за болнична помощ и 12 за извънболнична помощ. Същите разполагат общо с 524 легла. Общият брой на лекарите в здравните заведения е 291, на стоматолозите 63, а персоналят със средно специално медицинско образование възлиза на 576 души.

През 2006 година броят на умрелите лица в общината е 1059.

Основна причина за умиранията са болестите на органите на кръвообращението. От тях в община Габрово през 2006 година са умрели 658 лица или 62.1% от общия им брой. Умиранията от тези болести се дължат главно на исхемична болест на сърцето и на мозъчно-съдова болест.

На второ място са умиранията от новообразувания, чийто относителен дял за 2006 година е 17.8%. С най-голяма честота при починалите от новообразувания са тези със злокачествени новообразувания на храносмилателната система и на дихателната система.

В структурата на останалите причини за смърт следват болести на ендокринните жлези, на храненето и на обмяната – 7.1%; травми и отравяния – 3.2%, болести на храносмилателната система – 3.0% и на дихателната система – 2.5% .

На територията на община Габрово действат две болници, 213 лечебни заведения за извънболнична медицинска помощ, включително 2 диагностично-консултативен център, 3 медицински центъра и 33 медицински кабинети в училищата и детските градини.

4.1 МНОГОПРОФИЛНА БОЛНИЦА ЗА АКТИВНО ЛЕЧЕНИЕ – ГАБРОВО “Д-Р ТОТА ВЕНКОВА” /МБАЛ/

Болницата е акционерно дружество с над 50 % държавно участие. Тя е основно лечебно заведение за региона, което посреща здравните потребности от болнична специализирана медицинска помощ. Структурата ѝ е определена в съответствие с Правилник за устройството и дейността.

В МБАЛ функционират отделения, които са единствени за областта – Ортопедо-травматологично, Урологично, Неврологично с хемодиализа, Кожно-венерологично, УНГ, Транфузионна хематология. Болницата предлага диагностика и лечение на остри заболявания, травми, изострени хронични заболявания, състояния, изискващи оперативно лечение в болнични условия, родилна помощ, медико-козметични услуги и осъществява консултативна помощ за нуждите на всички регистрирани лечебни заведения в региона.

В своята дейност МБАЛ - Габрово обръща специално внимание на своевременната и адекватна диагностика, профилактика и лечение на сърдечно - съдови заболявания, мозъчно - съдови заболявания, които са широко разпространени и предизвикват трайна нетрудоспособност.

Данните за преминали болни от 2001 г. до 2003 г. показват тенденция на увеличение. Използваемостта на леглата от 2001 г. до 2004 г. варира от 70 до 87 %

Управлението на процесите на обновяване на болницата включва реализирането на няколко основни направления:

- ❖ Реновиране и разширение на ДКБ /Диагностично-консултативен блок/, което включва:
 - Изграждане на приемно-консултативни кабинети в основния корпус на стационара
 - Изграждане на сектор Компютърна томография към Рентгеновото отделение на територията на настоящото Приемно отделение
 - Изграждане на приемна за регистрация и информация на пациентите и гражданите за дейностите в целия ДКБ
- ❖ Реновиране и разширение на отделението за функционална, ултразвукова и ендоскопска диагностика в освободените от Център за трансфузионна хематология помещения
- ❖ Пребазиране на Център за трансфузионна хематология в АГ сграда
- ❖ Реновиране на стационарните отделения
- ❖ Обучение на персонала

4.2. СПЕЦИАЛИЗИРАНА БОЛНИЦА ЗА АКТИВНО ЛЕЧЕНИЕ НА БЕЛОДРОБНИ БОЛЕСТИ

Специализираната болница за активно лечение на белодробни болести – Габрово провежда лечение на лица със специфични и неспецифични белодробни заболявания и туберкулоза от Габровска област и страната. Болницата е регистрирана като еднолично търговско дружество с ограничена отговорност, като едноличен собственик на капитала на дружеството е държавата.

Сградният фонд е от 6000 м² (1273 м² застроена площ и 5860 м² разгърната площ). Здравното заведение разполага с капацитет от 130 легла, разпределени в 43 стаи, 28 от които със собствен санитарен възел.

Структурата на СБАЛББ включва:

- ❖ консултативно-диагностичен блок: приемно-консултативен кабинет, диспансерно отделение за пневмо-фтизиатрични заболявания, медико-диагностични лаборатории (клинична, химична и микробиологична), кабинет за образна диагностика, флуорограф, кабинет за функционална диагностика и фибробронхоскопии, кабинет за кинези, физио и аерозоло терапия
- ❖ стационарен блок: първо фтизиатрично отделение (50 легла), второ пулмологично отделение (40 легла), трето пулмологично отделение (10 легла/с 4 интензивни);
- ❖ болнична аптека
- ❖ статистическо бюро
- ❖ административно-стопански блок

Числеността на медицинския и немедицинския персонал е съобразена с нуждите на болницата за провеждане на цялостен и ефективен лечебен процес.

Медицинската апаратура, техника и инсталации са съобразени с нуждите за диагностика, като през последните години са обновени почти изцяло основни медицински апарати и въведени нови технологии.

Финансирането на лечебната дейност се извършва от Министерството на здравеопазването по реда на финансиране на лечебните заведения с над 50 % държавно участие, приходи от финансиране от РЗОК и собствени приходи.

Като тенденция можем да определим повишаването на ефективността на лечебното заведение – без промяна на персонала е обслужен по-голям контингент болни.

4.3 ДИАГНОСТИЧНО – КОНСУЛТАТИВЕН ЦЕНТЪР – 1 ЕООД – ГАБРОВО /ДКЦ1/

Центърът осигурява специализирана доболнична медицинска помощ по следните специалности: гастроентерология, ендокринология, нефрология, вътрешни болести, кардиология, неврология, педиатрия, психиатрия, дермато-венерология, хирургия, урология, акушерство и гинекология, оториноларингология, офталмология, ортопедия, онкология, инфекциозни болести. ДКЦ 1 разполага и с ренгеново звено с КАТ, клинична лаборатория, микробиологична лаборатория, патологоанатомична лаборатория, паразитологична лаборатория, отделение за физикална терапия и рехабилитация, информационно звено. Разкрит е и операционен блок с 4 легла за краткосрочно наблюдение и лечение. Общата численост на персонала е 127 души, от които 57 лекари, 43 полувисш медицински персонал и 27 – друг персонал.

4.4 „ДИАГНОСТИЧНО КОНСУЛТАТИВЕН ЦЕНТЪР – СИАС” ЕООД ГАБРОВО

Осигурява извънболнична медицинска дейност-медицински лабораторни изследвания, диагностика (вкл. образно-рентгенова и друга) и специализирана медицинска помощ. Персонал работещ в центъра:

- лекари 17 бр., медицински специалисти 4 бр.

4.5 БОЛНИЧЕН МЕДИЦИНСКИ ЦЕНТЪР - ГАБРОВО

Осигурява специализирана доболнична медицинска помощ по ендокринология, кардиология, ревматология, алергология, педиатрия, хирургия, ортопедия, оториноларингология, неврология и дерматовенерология. Персонал – 10 лекари и 5 медицински сестри.

4.6 МЕДИЦИНСКИ ЦЕНТЪР “АПОГЕЙ” - ГАБРОВО

Осигурява специализирана доболнична медицинска помощ по ендокринология, кардиология, ревматология, алергология, педиатрия, хирургия, ортопедия,

оториноларингология, акушерство и гинекология, неврология, онкология. Персонал – 11 лекари и 4 медицински сестри.

4.7 МЕДИЦИНСКИ ЦЕНТЪР МЕДБИО ПЛЮС АД

Център за изследвания, процедури и класически медицински прегледи. Персонала в центъра:

- лекари 5 бр., медицински специалисти 7 бр., санитарни 1 бр.

4.8 РЕГИОНАЛЕН ИНСПЕКТОРАТ ПО ОПАЗВАНЕ И КОНТРОЛ НА ОБЩЕСТВЕНТО ЗДРАВЕ /РИОКОЗ/ – ГАБРОВО

РИОКОЗ е специализиран орган на държавния санитарен контрол. Провежда и координира профилактичните и противоепидемичните мерки в областта на заразителните и паразитни заболявания при възникване на епидемии. Има четири отдела: административно-стопански и финансово-счетоводен, държавен и санитарен контрол, лабораторни изследвания, профилактика и промоция на здравето, противоепидемиологичен контрол. Обща численост на персонала – 90 души.

4.9 ЗДРАВНИ КАБИНЕТИ В УЧИЛИЩАТА

На територията на общината функционират 33 кабинета – 11 в общинските училища, 15 в детските градини и 7 в държавните учебни заведения. Обслужват се от 27 медицински специалисти, назначени от кмета на общината. Кабинетите осъществяват дейности по профилактиката и промоцията на здравето на децата и учениците и в тях могат да работят медицински сестри или фелдшери с образователна степен “специалист” или “бакалавър” /Наредба №3 на Министерство на здравеопазването/. Един специалист обслужва не по-малко от 800 ученика в общинските и държавни училища или 60 деца в детските градини. От 2004 г. в бюджета се предвиждат суми от по 850 лв. годишно за снабдяване с медикаменти, обзавеждане и долекарска помощ.

За стоматологичното обслужване на учениците по програми за профилактика функционират стоматологични кабинети в СОУ ”Христо Ботев”, СОУ ”Райчо Каролов”, ОУ ”Св. Св. Кирил и Методий” и Природо – математическа гимназия ”Акад. Иван Гюзелев”.

След обобщаването на резултатите от профилактичните прегледи през последните няколко години, се наблюдават следните тенденции:

- ❖ Не се постига пълно обхващане на децата с профилактични прегледи от личните лекари – от подлежащите на профилактичен преглед 1569 деца са обхванати 1470, а от подлежащите на профилактичен преглед 6927 ученици са профилактирани 6127 за 2006/ 2007 учебна година
- ❖ При децата до 6 години водеща е патологията на дихателната система Най-често срещаните заболявания сред учениците са свързани с гръбначните изкривявания, смущения в зрението и затлъстяването

Общата заболяемост на населението в Габрово, измерена чрез регистрираните случаи на заболявания по обръщаемост на населението към звената на извънболнична помощ, дава представа за честотата и структурата на заболяванията, по повод на които населението търси активно здравна помощ. Регистрираната заболяемост показва значително преобладаване на болестите на дихателната система – 229,92 на 1000 души, следвани от болестите на кръвообръщането – 227,47 на 1000, на нервната система и сетивните органи – 178,51 на ендокринните жлези, храносмилането и обмяната, психичните разстройства, травмите и отравянията.

Туберкулоза: докато през 1985 г. на 100 000 души население заболяемостта / ежегодно регистрираните нови случаи / пада до 26,9, то през последните три години стъпаловидно се покачва до 65,8 през 2000 г. и 50,4 в края на 2001 г.

Болести, предавани по полов път: Габровска община е една от най-засегнатите по брой регистрирани серопозитивни, като 66% от заболялите са мъже и 33% мъже.

Новообразувания: нараства болестността и заболяемостта от злокачествени новообразувания като болестността расте с по-високи темпове от заболяемостта, което би могло да се обясни с реализирана и ефективна здравна помощ и удължена преживяемост на болните.

Психични заболявания: тревожен е темпът на нарастване на новорегистрираните случаи особено от алкохолици и наркоманни психози, синдром на алкохолната зависимост, шизофрения, маниакално - депресивна психоза, остри реакции на стрес и адаптационни реакции и психосоматични нарушения.

Анализът на здравно - демографското състояние на населението в Община Габрово показва някои аспекти, които изискват повишено внимание:

- ❖ Застаряване на населението, особено в селата
- ❖ Ясна тенденция за нарастване на смъртността сред активното население във възрастовата група от 29 до 59 години - причините за смъртността в 93% от случаите се дължат основно на четири групи заболявания: болести на органите на кръвообръщението, онкологични заболявания, болести на дихателната система, травми и отравяния
- ❖ Нарастване на заболяемостта като цяло – 70% от регистрираните заболявания могат да бъдат обобщени в пет групи: на дихателната система, нервната система и сетивните органи, органите на кръвообръщението, пикочо-полова система, кожа и подкожие
- ❖ Нарастване на заболяемостта от туберкулоза, психически и полово предавани болести
- ❖ Нарастване на заболяемостта на трудоспособното население, причинена от болести, тясно свързани с начина на живот – нездравословно хранене, тютюнопушене, употреба на алкохол и наркотици, остър и хроничен стрес, неблагоприятна екологична обстановка, както и с недостатъци на здравната система
- ❖ Психичните заболявания също бележат ръст най-вече заради неблагоприятната динамика на обществено - икономическите процеси
- ❖ Понижена устойчивост и адаптивност на младите възрастови групи

5. АНАЛИЗ НА КУЛТУРНИТЕ ДЕЙНОСТИ В ОБЩИНА ГАБРОВО

5.1 КУЛТУРНИ ИНСТИТУТИ

Габрово е от типа градове – общински центрове със самостоятелно обособен във времето историко - географски район. Територията е наситена с обекти – паметници на културно – историческото наследство, със значителна концентрация на физически запазени обекти в зоната на исторически развилия се градски център. От епохата на Възраждането и следосвобожденската епоха в централната градска част са декларирани 113 обекта.

Обособени са зони с групови паметници на културата – ансамбли от епохата на Възраждането, наличието на които е изключително благоприятна даденост за развитието на туризма. Особено забележителен е ансамбълът “Шести участък”, в който има над 40 сгради, паметници на културата. Разположен е в централната градска част.

Като образци на културно–историческото наследство могат да се посочат също: сградата на Националната Априловска гимназия, Часовниковата кула и църквата “Успение Богородично”, като и трите сгради са паметници на културата от национално значение.

Координацията на културните дейности на територията на общината се осъществява от отдел “Култура и вероизповедания”.

В настоящия момент на територията на общината има 15 по- големи действащи културни института и творчески формации, някои от които изцяло финансирани от общинския бюджет,

други частично, а трети са на държавно финансиране; 32 читалища, работещи по Закона за народните читалища, и творчески формации на самодейна основа.

Работещите в сферата на културата са около 300 души.

Събраната информация за горепосочения период дава възможност да се направи анализ на състоянието на културните институти и творчески формации, както поотделно, така и по групи, на база на принципно сходната им дейност.

Обобщените данни за дейността на двата театъра (Държавния куклен театър и Драматичния театър “Рачо Стоянов”) за периода 2001 – 2004 г. показва една определена устойчивост на броя представления и броя посетители. Броят на актьорите също показва стабилна величина през последните години. Що се отнася до материалната база, тук има съществени различия. Кукленият театър разполага със собствена сграда /държавна собственост/ и сценична техника, които са в добро състояние. ДТ “Рачо Стоянов” не разполага със своя театрална сграда, което е много сериозен проблем. Помещава се в читалище “Априлов-Палаузов”- под наем. Администрацията е разположена в Дом на културата “Емануил Манолов”. Ателиетата са без разрешение за ползване поради незавършеност. Театралната техника е остаряла и износена. Има сериозна нужда от подмяна, за да отговоря на съвременните изисквания.

Музеите и галериите са визитната картичка на всеки град. В това отношение Габрово не прави изключение, което е видно и от стратегията на Общината в областта на туризма. На територията на община Габрово действат уникални по своята специфика културни институти.

Събраната статистическа информация за периода от последните 3 години показва тенденция на стабилност по отношение на брой персонал, фондови единици, брой на изявите и брой на посетителите, като през последните години се забелязва лек ръст в сравнение с минали години.

В АЕК “Етър”, АИР “Боженци” и музей „Дом на хумора и сатирата” се забелязва леко завишение на броя на посетителите, както българи, така и чужденци. Същото е положението и с фондовете - забелязва се леко нарастване на броя им. Опазването на фондовете е в рамките на необходимите изисквания. Някои фондохранилища се нуждаят от дооборудване с климатични инсталации, съгласно съвременните изисквания за температура и влажност на въздуха. Обща е и нуждата от мултифункционални стилажи за експонатите. Във всички културни институти има нужда от текущи и основни ремонти, включващи: хидроизолации на покривни конструкции, подмяна на облицовъчни плочи, ремонти на отоплителни инсталации, боядисване и др. С оглед изпълнение стратегията в областта на туризма трябва да се обърне още по-сериозно внимание и на инфраструктурата около музеите и подходите към тях.

На територията на общината има 21 творчески формации. От тях 3 са професионални и 18 са любителски. При тях също се наблюдава устойчивост по отношение броя на участниците и броя на изявите. Прави впечатление тенденцията към застаряване на Духовия оркестър, Оркестър “Габрово” и Камерния оркестър. В недалечно бъдеще това ще породи проблеми, тъй като трудно се намират нови попълнения. Залите за репетиции, като цяло са в относително добро състояние, но някои се нуждаят от освежаване и довършителен ремонт, като тези на оркестър „Габрово” и Духов оркестър. Повечето от гримьорните в ДК”Ем.Манолов” се нуждаят също от сериозен ремонт. Сериозен проблем е липсата на отопление през зимата в зала „Възраждане” и голямата зала на ДК”Ем.Манолов”.

Освен библиотека “Априлов - Палаузов” на територията на общината има още 16 училищни библиотеки, 18 читалищни библиотеки и около 10 ведомствени такива или общо 45. Всички те се финансират от държавата и общината. Общият библиотечен фонд на територията на общината възлиза на около 650 000 тома. През наблюдавания период, т.е. през последните 3-4 години, на някои места са въведени и нови информационни системи и носители, което значително разширява възможностите на гражданите и учащите се за по-пълен, лесен и бърз достъп до информация. В библиотечната сфера са заети 52 души, от които 27 в библиотека “Априлов-Палаузов”. Останалите се разпределят в габровските училища, читалищата, Техническия университет и някои ведомства. На база на предоставената информация отново може да се проследи една устойчива тенденция на леко покачване броя на библиотечния фонд,

като това покачване е по-силно изразено в библиотека “Априлов Палаузов” и Техническият университет, а по-слабо в читалищата и училищата. Причините са преди всичко финансови. В библиотеките сградният фонд е по принцип в прилично състояние, но за сметка на това често пъти е недостатъчен като площ и стилажи. Това особено важи за градската библиотека, която се нуждае от сериозна реконструкция и модернизация. Важно е в контекста на членството ни в Европейския съюз да се обърне още по-специално внимание на осигуряването на лесен достъп на всички слоеве на населението до библиотеките и до всички обществени места и институции /особено за хората с увреждания/.

Има устойчива тенденция за леко намаляване броя на читателите във всички библиотеки.

На територията на общината има 35 читалища, регистрирани по Закона за народните читалища. Те са юридически лица с нестопанска цел и се финансират от държавата, като средствата се разпределят от общината по специален ред установен от закона. Читалищата в града са 11, а в селата 24.

През последните 3 години се забелязва тенденция към възходящо развитие на читалищата. Основните фактори, които съдействат за това възходящо развитие са: финансовата стабилност, естественят стремеж на личността към творческа изява, силните традиции в областта на фолклора и читалищната дейност. Основните дейности в читалищата са културно-просветната, любителското художествено творчество, библиотечна дейност, клубна и музейна дейност. Материалната база на повечето читалища е от три типа – собствена, държавна и общинска. В повечето случаи тя е морално и физически остаряла. През последните години бяха извършени частични ремонти на някои читалища, но този процес трябва да продължи, за да може читалищата в близко време да отговарят поне на минималните съвременни изисквания за такъв род дейност.

На територията на общината са регистрирани, като организации с нестопанска цел няколко творчески съюза. Тяхната дейност се осъществява в посока на изяви и дейности в съответния бранш. Членската маса на творческите съюзи се движи в рамките на 150 – 180 души, в преобладаващата си част с висше образование. На база на събраните данни за последните години се вижда, че тук също също има устойчива тенденция към стабилност. Финансирането им се осъществява предимно от членски внос и от реализацията на някои проекти. Известни приходи се реализират и от стопанисването на материалната база, която им е предоставена. Основните проблеми са свързани с липсата на достатъчно средства за дейност и със стопанисването на материалната база.

Приоритети в културния календар са утвърдените традиционни изяви с международно и национално значение:

❖ **Фестивал на хумора и сатирата, включващ:**

- Биенале на хумора и сатирата в изкуствата
- Габровски карнавал
- Международен фестивал на комедийния спектакъл
- Национален диксиленд парад
- Парад на духовите оркестри

❖ **Международен панаир на народните занаяти**

❖ **Международен младежки фестивал на партньорските градове**

❖ **Дни на камерната музика**

❖ **Празник на духовната музика**

5.2 ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ:

- Наблюдава се тенденция на стабилност по отношение на брой персонал, фондови единици, изяви и посетители на музеите и галерията.
- Увеличава се броят на посетителите българи и чужденци в културно-туристическите обекти на общината.
- Музейните фондове показват устойчивост по отношение увеличаване броя си.

- Забелязва се устойчива тенденция на възходящо развитие на читалищата на територията на общината.
- Някои културни институти имат нужда от текущи и основни ремонти и модернизация.
- В библиотеките не достига площта за книгохранилища и модерно оборудване за електронно обслужване на клиентите.
- Въпреки направеното, необходимо е да се обърне още по-сериозно внимание на инфраструктурата около културните институти и подходите към тях.
- Трябва да се осигури лесен достъп на възрастните и хората с увреждания до всички общински културни институти.

6. ОБРАЗОВАНИЕ

И през учебната 2006/2007 година се запазва тенденцията на намаление броя на учащите се в общината. В сравнение с 2002/2003 учебна година учащите са по-малко с 1798 или с 11.2%.

Общата численост на преподавателският персонал през последната година на разглеждания период е 844 души, които са със 73 по-малко в сравнение с учебната 2002/2003 година.

Броят на учебните институции е намален с 2 за разглеждания период.

Завършилиите основно образование в общината през 2006 година наброяват 552, а средно образование 418 общо в общообразователните и професионални училища.

От учащите се в община Габрово втора степен професионална квалификация са получили през 2006 година 281 ученици, а трета степен – 421.

В началото на 2008 г. образователната мрежа на Община Габрово включва 19 училища и 14 детски градини, разположени в различни райони; 1 извънучилищно заведение, обслужващи системата звена - 2, 1 ВУЗ – Технически университет. Тринадесет от училищата са общински /1 начално училище, 9 – основни, 2 – СОУ и 1 профилирана гимназия – ПМГ/, а останалите 6 държавни училища са: 1 профилирана гимназия, 4 професионални гимназии и 1 помощно училище. Като извънучилищна структура функционира Астрономическа обсерватория с планетариум. Мрежата от детски градини включва 14 общински детски градини със 17 бази както следват: 12 целодневни детски градини, от които четири еднотрупни детски градини – в с. Яворец, с. Поповци, с. Враниловци и кв. Етъра и 2 ОДЗ.

Броят на учениците в общинските училища в началото на учебната 2007/08 г. е 4346, обхванати в 211 паралелки, а в държавните 2385 ученици в 102 паралелки. Спрямо учебната 2004/05 г. отчитаме ежегодно намаляване на броя на учениците в общинските и държавни училища – средно годишно за общинските с 200 ученици и със 150 за държавните. В последните две учебни години не се постига 100 % изпълнение на държавния план – прием в някои професионални гимназии.

За подпомагане самоподготовката на учениците и осмисляне на свободното време функционират в училищни условия 50 ПИГ с 1286 ученици в училищни условия, което допринася за предпазването им от съвременните рискови фактори и подпомага семействата, в които родителите работят и не могат да осъществяват необходимия контрол. В повечето училища обучението е организирано в една смяна. Само в две общинско училище и в едно държавно се работи при двусменен режим на обучение.

В общинските целодневни детски градини и ОДЗ броят на децата е 1763, разпределени в 77 групи, от които 53 – целодневни, 3 яслени и 1 специализирана група за деца със заболявания на опорно-двигателния апарат. 426 деца на 6 годишна възраст са обхванати в 20 целодневни групи за обучение 1 година преди постъпване в I клас. Отчита се ежегодно завишаване на броя на групите, поради повишеното желание на родителите да ползват услугите на детските ясли и детските градини и увеличени брой деца в тях. Завишението за последните три години е с 8 групи и 240 деца.

Педагогическите кадри в общинските училища и детски градини са 565, а другият персонал 255 или общо 820. В държавните училища педагогическият персонал е 283, а другият

– 116 или общо 399. По образователен ценз преобладават педагогическите кадри с висше образование, а от другия персонал – със средно и средно специално образование.

Намалението в броя на учениците през последните три години налага ежегодно обстойно обсъждане структурата на общинската училищна мрежа. Основните причини за намалението на учениците е в средно-годишната ръждаемост на деца – към 500 деца и преместването на семейства с деца в други градове на страната и в чужбина.

През следващите пет години в първи клас ежегодно ще постъпват между 450 и 480 деца.

За всички ученици, подлежащи на задължително обучение и живеещи в населени места на общината, в които няма училища, е осигурен безплатен транспорт до града и избраното от тях училище, чрез специализиран транспорт – ученически автобуси – по договор с транспортна фирма и собствен транспорт на две основни училища и карти за пътуване с междуградския транспорт.

Всички учебни заведения разполагат с необходимата материална база. Застроената площ на всички функциониращи общински учебни заведения към началото на настоящата година е 34355 м².

Във всички общински учебни заведения през настоящата учебна година са обособени общо 240 класни стаи и 100 кабинети, 18 физкултурни салони, 31 спортни площадки, 6 ученически столове, 12 здравни кабинети и 5 – стоматологични. Сградният фонд се поддържа в сравнително добро състояние. За създаване на нормални условия за съвременен учебен процес е извършена частична подмяна на електрическото осветление с луминисцентно оборудване с ученически маси и черни дъски; подмяна на дървена дограма с алуминиева в 4 училища и 1 ЦДГ; ремонти на ВиК, ОВ и ел. инсталациите. В повечето общински училища откритите спортни площадки се нуждаят от преасфалтиране и от обновяване на съоръженията. Във всички училища са изградени компютърни кабинети и връзка с Интернет.

Училищните здравни кабинети функционират във всички учебни заведения по смисъла на Наредба № 3 на МЗ. Стоматологичните кабинети са отдадени под наем от Община Габрово и обслужват учениците на съответното учебно заведение и други ученици от града.

Във всички общински учебни заведения /без ОУ "Н. Войновски/ са изградени училищни бюфети за закуски, а в две СОУ, три ОУ и ПМГ е осигурено обедно хранене за учениците в училищните столови.

Материалната база на всички детски заведения е изградена по типови проекти. През 2007 г. се извърши пълно саниране на сградата на ЦДГ "Мики Маус", подмяна на дограмата и изграждане на нова ОВ инсталация. От пълно саниране се нуждаят сградите и на други детски заведения - ЦДГ "Явор"; ЦДГ "Мечо пух"; ЦДГ "Слънце" база 1 и др. Извършена е частична подмяна на кухненското оборудване във всички бази. Необходимо е да се изградят нови вентилационни системи в кухните на ЦДГ.

За обучението на децата със специални образователни потребности са създадени възможности за обучение във всички учебни заведения на територията на града. В общинските училища се обучават 16 ученици със СОП. В две учебни заведения и 1 детска градина е адаптирана архитектурната среда и са изградени подходи за деца – инвалиди. Децата, изоставащи в развитието си, се обхващат в ПУ "Н. Палаузов" – Габрово – 52 ученици. За обслужване на децата с говорни проблеми трайно функционират 4 логопедични кабинети в общинските училища. За децата на предучилищна възраст със специални образователни потребности функционира 1 специализирана група с 10 деца в ЦДГ "Първи юни".

На ниво община от 1992 г. е изградена Система за превантивна и корекционно-възпитателна работа с подрастващите, която е утвърдена от МОН /Министерство на образованието и науката/ и ЦКБППМН /Централна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните/ като модел за работа в цялата страна. Тази система се развива и обогатява в зависимост от възникващите рискови фактори по отношение на подрастващите и оказва помощ в работата на МКБППМН /Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните/. Изведеният опит е публикуван в методически сборници на Софийски университет и на ЦКБППМН и много общини въведоха Габровската система за превантивната и корекционно-възпитателна дейност.

Във всички учебни заведения функционират Кабинети за ранна превенция с подрастващите, които взаимодействат с МКБППМН и с Центъра за обществена подкрепа. В общинските и държавни училища работят 9 педагогически съветници. Във всички учебни заведения на общината се реализират дейности по програмите: превенция на употребата и злоупотребата с алкохол, тютюн, наркотици; превенция на ХИВ/СПИН; превенция на насилието и агресията; общуване и решаване на конфликти; здравни програми и др. Приоритетно се работи с т.нар. “трудни деца” за преодоляване на поведенческите им отклонения. Основният проблем, с който ежедневно се сблъскват всички специалисти, работещи с децата, е незаинтересоваността и неангажираността от страна на родителите, които прехвърлят своите задължения и отговорности на институциите. Ежегодно се провеждат семинари и обучения на педагогическите кадри за работа с децата при съвременните рискови фактори.

За удовлетворяване желанията и интересите на учениците са предоставени възможности в условията на училището да работят групи, формации, клубове по художествено - творчески, научно - технически и спортно - туристически дейности. От началото на учебната 2007/08 г. всички училища на територията на община работят по проекти на МОН за развиване на извънкласни и извънучилищни дейности с осигурени средства за развиване на дейността. Тази форма на работа активизира училищните екипи и ги стимулира за ефективна дейност в работата им с учениците за развиване на техните способности и интереси.

На децата от предучилищна възраст във всички детски градини са предоставени допълнителни педагогически услуги по чуждоезиково обучение, хореография, народно пеене, балет, спортни танци, пиано, акробатика и др.

Във всички детски и учебни заведения са изградени училищни настоятелства за подпомагане на учебно-възпитателния процес и за подобряване на материално-техническата база. Не всички УН са законно регистрирани, което следва да се извърши в интерес на работата. През 2001 г. в Габрово се създаде и регистрира първото в страната Общинско училищно настоятелство, което дава своя принос в развитието на общинската образователна политика, включва се във всички организирани форуми по проблемите на образованието и подпомага дейността на училищните настоятелства. За годините на своето съществуване има реализирани проекти, финансирани от програма “Фар”, от Швейцарското правителство чрез ШАРС и др.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ:

- Броят на учениците в общинските училища ежегодно намалява поради намалената раждаемост и поради преместването на семейства с деца в други градове на страната и в чужбина. Увеличен е броят на отпадащите ученици, преди да са навършили 16 години – предимно деца от ромския етнос. Родителите не се съобразяват със законовото изискване и не съдействат на училищните ръководства за осигуряване присъствието на децата си в училище. В много от случаите семействата временно напускат града с децата си, без да вземат отпуско свидетелство от училището и не ги устройват в други училища.
- Увеличава се броят на отпадащите от обучение ученици след завършен VIII клас по социални и семейни причини и поради безсилие на родителите да мотивират децата си за продължаване на образованието си.
- В професионалните гимназии се осъществява прием в IX клас и през същата година учениците отпадат от обучение и не продължават образованието си. Това налага подобряване на педагогическото взаимодействие и индивидуална работа за изграждане мотивация за учебен труд, за адаптиране към условията и реда на учебното заведение и задържането в училище.
- Въпреки намаляващия брой паралелки и ученици се отчита устойчивост по отношение броя на ПИГ /полуинтернатни групи/. Необходимо е тази тенденция да се запази, тъй като това е предпоставка за опазване децата от рискови фактори, за пълноценно използване на свободното време и се подпомага самоподготовката им за

- учебни занятия; подпомагат се и родителите, които работят и не могат да осигурят необходимия контрол и подкрепа на децата си в извънучебно време.
- Създадената Система за превантивна и корекционно-възпитателна работа с подрастващите е отворена и дава възможност за непрекъснато обогатяване и разширяване на функциите по превенция на рисковите фактори, засягащи подрастващите. Изграденият център за обществена подкрепа към Община Габрово подпомага корекционно възпитателната дейност и следва да се засилва взаимодействието му с всички училища и с МКБППМН.
 - Материалната база на повечето детски и учебни заведения се нуждае от обновяване, саниране на сградите, подмяна на инсталациите и от ново оборудване на класни стаи и кабинети с чинове, маси, столове и от съвременни дидактически материали. Повечето открити спортни площадки в училищата се нуждаят от преасфалтиране, а в детските градини от подмяна на съоръженията за игра на открито. Необходимо е да се извършат основни ремонти на сгради на детски градини, в които има свободен капацитет, с цел разкриване на нови групи и ново оборудване за тях.
 - Повишаване управленските способности на директорите на детските и учебни заведения за работа в условията на делегирани бюджети, за спазване законовите и нормативни изисквания при организацията на учебно възпитателния процес и осигуряване условия, гарантиращи сигурността на децата, учениците и персонала.
 - Необходимо е да продължи включването на учебните и детски заведения в национални и международни програми, финансово обезпечени, които разширяват и допълват дейностите с децата и учениците и имат положителен ефект при формирането на подрастващите.
 - Необходимо е да се разширяват дейностите за работа с родителите и за приобщаването им, както към проблемите на училището, така и към сътрудничество при решаване проблемите със собствените им деца.

7. АНАЛИЗ НА СПОРТНИТЕ ДЕЙНОСТИ В ОБЩИНА ГАБРОВО

7.1 СПОРТНИ ИНСТИТУЦИИ

Спортната дейност се осъществява от лицензирани национални спортни организации и спортни клубове, редовно вписани в Националния регистър на лицензираните спортни организации към Държавната агенция за младежта и спорта /ДАМС/.

Спортните клубове осъществяват своята дейност, ръководейки се от Закона за физическото възпитание и спорта /ЗФВС/, Закона за юридическите лица с нестопанска цел /ЗЮЛНЦ/ и останалото законодателство на РБ.

Спортните клубове се самоопределят съгласно ЗЮЛНЦ като организации в обществена или в частна полза. Тези, които са вписани в обществена полза към МП, имат право да бъдат поощрявани и подпомагани от страна на Държавата /съгл. ЗЮЛНЦ/.

Степента на развитие и състоянието на спорта се определя с редица материални и нематериални индикатори, които дават основната информация за състоянието на спортната дейност, а именно: материално-техническата база, състояние на наличната спортна база, натовареност, човешки ресурс, състояние и представяне на спортните клубове на големи международни форуми, инвестиции в спортната база.

От събраната и обобщена информация е видно, че броят на действащите спортни клубове се движи между 28 и 33. Треньорите и инструкторите, работещи в габровските спортни клубове варират от 61 до 75, като около половината от тях са с висше образование. По-голямата част от всички треньори и инструктори работят на хонорар или на обществени начала.

Броят на системно трениращите в габровските спортни клубове е относително стабилен. В процентно изражение общия процент на съотношението брой трениращи спрямо брой

картотекирани е около 60 %. Прави впечатление обаче понижението на броя на картотекираните спортисти. Това може да се обясни с факта, че много от спортните федерации въведоха нормативи за постижения, на базата на които спортните клубове получават точки за класиране, а оттам и съответно финансиране.

В областта на международните спортни прояви от най-висок ранг - Световни, Европейски първенства и Олимпийски игри, представителите на габровските спортни клубове са регистрирали участие в:

Олимпийски игри – 1 участие - лека атлетика

Световни първенства – 14 участия - скокове на батут, карате, спортно ориентиране, ръгби и бокс

Европейски първенства – 19 участия - скокове на батут, карате, спортно ориентиране, ръгби, бокс, автомобилизъм и кендо.

През 2007 г. е спечелено отличие от Световно първенство по скокове на батут – бронзов медал.

7.2 СПОРТНА БАЗА

Спортната база е в незадоволително състояние, като липсва елементарно спортно и техническо оборудване, а там където има такова, е амортизирано и не позволява нормалното водене на учебно-тренировъчен процес.

Липсата на отопление в базите е една от причините броят на занимаващите се да намалява, а трениращите за високо спортно майсторство да не могат да реализират пълните си възможности, което е една от основните предпоставки за чести контузии и отблъскване на желаещите да се занимават с масов спорт.

Спортна зала “Орловец” е едно от най-добрите спортни съоръжения в страната. Съществен недостатък на този обект е липсата на помощна зала за загряване при провеждането на спортни състезания от висок международен ранг.

Трябва да отчетем и липсата на подходящи тренировъчни зали и съоръжения за много от спортовете, развивани в Габрово. Като пример можем да посочим липсата на лекоатлетическа писта, липсата на плувен басейн със стандартни размери, а също така и зали за тенис на маса и източните бойни изкуства. Броят на терените за футбол също е малък. Кварталните спортни площадки, освен че са недостатъчни, се намират в лошо състояние и не могат да задоволят желаещите да се занимават с масов спорт.

От наличната информация е видно, че натовареността по спортни обекти е различна, като най-голяма е в Спортна зала “Орловец”.

Единственият плувен комплекс, който работи в града е този в СОУ “Отец Паисий”. Трябва да се отбележи, че басейнът е с нестандартни размери и е негоден за провеждане на нормален учебно-тренировъчен и състезателен процес. Поради липса на друга възможност за развитие на плувните спортове, въпреки ограниченият си капацитет, натовареността му е голяма.

7.3 ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ:

- Наличие на разнообразен спортен продукт на територията на общината
- Сравнително голям брой на активно занимаващите се със спорт
- Наличие на доказани структури и треньори, работещи в габровските спортни клубове
- Традиционно участие на габровски спортисти на големите международни състезания
- Недостатъчен финансов ресурс за обезпечаване на дейността на спортните клубове
- Изградена спортна база, която е морално и функционално остаряла и не отговаря на съвременните изисквания за занимания със спорт
- Недостатъчен финансов ресурс за поддръжка и обновяване на спортната база
- Ограничени капацитетни възможности на наличната спортна база
- Морално и функционално остаряло спортно и техническо оборудване

ПРИОРИТЕТИ

- ❑ Запазване и развитие на традиционните спортове за град Габрово и участие на габровски спортисти на големи международни форуми (Олимпийски игри, Световни и Европейски първенства)
- ❑ Изграждане и подобряване на материално-техническата спортна база и съоръжения и приваждане на съществуващата във вид, отговарящ на съвременните изисквания за спортна дейност. Завишаване на дълготрайните материални активи
- ❑ Привличане на по-голям брой подрастващи за занимания със спорт на базата на подобрени материално-технически условия и финансово обезпечаване на физкултурната и спортна дейност
- ❑ Утвърждаване на град Габрово като спортен център за провеждане на тренировъчни лагер-сборове и приемане на домакинства на състезания от национален и международен мащаб

8. АНАЛИЗ НА МЛАДЕЖКИ ДЕЙНОСТИ В ОБЩИНА ГАБРОВО

8.1 СЪСТОЯНИЕ НА НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ, РАБОТЕЩИ ПО МЛАДЕЖКА ПРОБЛЕМАТИКА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ГАБРОВО

Към настоящия момент на територията на община Габрово, според справка на Териториално статистическо бюро – Габрово, има регистрирани 150 неправителствени организации. От тях 18 са регистрираните организации, работещи по проблемите на младите хора. По неофициални данни активна дейност развиват едва 10 организации, като 2 от тях са със замразена дейност от края на 2004 година, за 5 организации няма налична информация, а 3 са с окончателно преустановена дейност.

Всяка организация работи целенасочено в определена социална сфера, с което удовлетворява различни потребности както на общността, така и на отделния човек - решаването на екологични проблеми, повишаване на екологичната култура, опазване и подобряване на инфраструктурата на заобикалящата ни околната среда; повишаване на качеството на професионалното образование, квалификация и преквалификация на хора от помагащите професии, въвеждането на иновационни практики в сферата на социалните дейности и услуги, решаването на проблеми, касаещи здравето и превенцията; подпомагане умственото, духовно и физическо развитие на младите хора, разработването и участието в младежки програми и проекти от местен, национален и международен мащаб, популяризиране на доброволчеството и обществената активност на младежите; съхраняване и приемственост на културното ни наследство и т.н.

Подробна информация за своята дейност и развитие за подпомагане разработването на Общински план на развитие са предоставили 4 неправителствени организации, работещи по младежка проблематика, а именно:

Сдружение “Младежко християнско дружество” ИМКА – Габрово

Сдружение “Социален диалог” – Габрово

Сдружение “Екоклуб Детелина” – Габрово

Сдружение “Институт по социални дейности и практики” – Габрово

Областен съвет на Български червен кръст

За периода от 2000 до 2008г. горепосочените неправителствени организации са реализирали общо над 56 проекта и програми, общо над 75 обучения, подкрепени с голям брой учебни материали, наръчници, книги и брошури.

В това число не се включват ежегодните кампании – Световен ден на водата, Световен ден на Земята, Световен ден за борба с дрогата, Световен ден за борба с ХИВ/СПИН и др.,

които традиционно се отбелязват от всяка една организация, както и партньорските участия в проекти на други организации.

За реализиране на проектите, програмите и кампаниите неправителствените организации поддържат ефективни партньорства с много организации и институции в страната и чужбина.

За осъществяване на добър информационен обмен неправителствените организации периодично издават бюлетини, брошури, поддържат постоянни медийни контакти.

Повечето организации от неправителствения сектор имат установени добри практики в областта на доброволчеството и разполагат с подготвени и компетентни кадри в областта на младежката проблематика.

Всяка организация има своя система за набиране на доброволци, като най-прецизно и организирано това се извършва от ИМКА, която от 1999г. домакинства и развива Център за работа с доброволци.

НПО, активно работещи по младежка проблематика, разполагат, както с краткосрочен, така и с дългосрочен план за развитие в зависимост от сферата си на дейност – изграждане и обновяване на материалната си база, разширяване на дейността си, подобряване на партньорската си мрежа, в това число с местните власти, други институции, бизнес среди и т.н., още по-добро и целенасочено прилагане на международния опит, развитие и усъвършенстване на добрите практики.

Младежките организации разчитат на добро сътрудничество и подкрепа от страна на местните власти и институции за осъществяване и развитие на дейността си, като за целта посочват и своите очаквания, а именно:

- ❖ младите хора да станат приоритет на държавната, респективно местна политика
- ❖ обособяване на специален фонд за младежки дейности, с който да бъдат продкрепяни стойностни програми и инициативи, насочени към развитието на децата и младите хора в града
- ❖ финансово подпомагане на активните младежки организации на конкурсен принцип
- ❖ включване на младежките групи и организации в процесите на осъществяване на местната младежка политика и привличането им за свой партньор в изпълнението на съвместни проекти

8.2 СВОБОДНО ВРЕМЕ И КЛУБОВЕ ПО ИНТЕРЕСИ КЪМ УЧИЛИЩАТА

През разглеждания период (2001-2008 година) към основните, средни, професионални и общообразователни училища в Габрово са сформирани над 33 клуба по интереси и над 13 вокални, танцови, спортни и театрални групи.

В града има действащи 2 вокални групи; 5 танцови формации; 6 танцови състава - 3 средношколски, 2 детски и 1 студентски; 1 фолклорен ансамбъл, включващ оркестър за народни инструменти, хор за народно пеене и танцов състав с детски и средношколски формации, както и школи за народни инструменти; 3 хора – мъжки, женски и смесен, в които участват и млади хора, 2 школи по изобразително изкуство, 38 регистрирани спортни клуба, от които активни са около 30.

От 2002 година започва практиката “Базар на свободното време” /ИМКА - Габрово/, в който в синтезиран вид е дадена информация за наличните клубове по интереси; спортни, танцови, театрални, музикални, вокални, художествени групи и формации; условия и възможности всеки млад човек според интересите и потребностите си да открие най-добрия начин за осмисляне на свободното си време. В справочника е включена и информация за неправителствените организации, работещи по проблемите на младежта, екология, туризъм и образование.

От 2004 до 2007 година беше реализирана програма “Противодействие на противообществените прояви на малолетни и непълнолетни” работеща в три направления:

- повишаване на нивото на информираност и придобиване на социални умения на младите хора
- индивидуално и групово консултиране

- организиране и предлагане на алтернативи за свободното време

От 2006 годишна е създаден Ученически младежки съвет на Габрово. Структурата на Съвета е изградена от представители на всеки ученически клас обединени в училищна и общинска структура.

Ежегодно Община Габрово издава справочник с предстоящите международни, национални, регионални и местни културни, младежки, образователни и спортни прояви, който съдържа подробна информация за всеки месец от годината.

8.3 УЧАСТИЕ НА МЛАДИТЕ ХОРА В ОБЩЕСТВЕНИЯ ЖИВОТ НА ГРАДА

На база направеното през 2001 и 2003 година анкетно допитване по проблема сред 242 младежи на възраст между 16 и 30 години се очертават следните тенденции:

- ❖ 1/3 от младите хора не участват в никаква организирана младежка структура
- ❖ 1/3 нямат ясно очертани цели и намерения за бъдещо развитие
- ❖ младите хора активно търсят информация за възможности за реализация в по-големите градове и чужбина
- ❖ младите хора не проявяват особен интерес към политическите и обществени събития
- ❖ слаб е интересът по въпросите на междуличностните отношения
- ❖ нараснал е интересът към работата на институциите за местно управление

Положителна тенденция е ориентирането на младите хора към сдружаване в неправителствени организации. Това е резултат от засилената образователна и приложна работа с доброволци от гореизброени НПО.

8.4 ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ

- На територията на общината няма достатъчно НПО, активно работещи по проблемите на младите хора
- Материалната база за младежки дейности и места за пълноценно прекарване на свободното време са недостатъчни или въобще липсват, а организирането на кръжоци, клубове по интереси и др. е по-скоро инцидентно и няма устойчивост във времето
- Част от младите хора са инициативни и търсещи и имат желание да участват в разработването, организирането и осъществяването на инициативи, насочени към осмисляне на свободното си време, но липсата на база и недостатъчното средства е основен проблем за тяхното реализиране.
- При повечето млади хора мотивацията за активност е слаба
- В Община Габрово е налице добър механизъм за участие на младите хора в доброволчески инициативи, но все още е затруднен процесът на популяризиране на този вид активност, осигуряване на информация и създаване на нагласа за доброволен труд, както и добро взаимодействие с училищната институция
- Местните власти оказват подкрепа на младежките инициативи, подпомагат тяхното реализиране, разработват проекти, инициативи и предложения за решения на актуални проблеми и въпроси, касаещи младите хора, тяхното бъдеще и реализация, като се стреми към разработването на устойчив механизъм за привличането им в обществения живот
- Налице е необходимост от създаване и развитие на партньорска мрежа между институциите и различните организации и от осигуряване на възможности за обучение, подготовка и допълнителна квалификация на млади специалисти и експерти в областта на младежката проблематика

SWOT АНАЛИЗ СОЦИАЛНА СФЕРА

Силни страни – вътрешни фактори	Слаби страни – вътрешни фактори
• Висококвалифицирани кадри, осигуряващи ефективното действие на социалната сфера • Традиции в образованието и обучението • Добре развита мрежа от заведения и обслужващи звена в образователната сфера • Отворена и ефективно-функционираща система за превантивна и корекционно-възпитателна работа • Активни общинско и училищни родителски настоятелства • Богато културно-историческо наследство • Многообразие от културни институти и творчески формации • Атрактивни културни и спортни прояви с национално и международно значение • Наличие на изградена спортна база • Разнообразен спортен и туристически продукт за деца и младежи • Работеща система в областта на здравеопазването, осигуряваща здравната реформа • Инициативни неправителствени организации, работещи с млади хора, ученици и социално слаби	• Морално и функционално остаряла материална база на повечето обекти в социалната сфера • Недостатъчни финансови възможности на общинската власт за поддръжка и обновяване на материалната база • Недостатъчен финансов ресурс за обезпечаване дейностите на учебните, културни, социални заведения, младежки и спортни организации • Недоразвита мрежа от социални заведения и услуги • Недостатъчно познаване на европейските образователни програми и ниско ефективна работа по проекти • Липса на отвореност за взаимодействие и координация между институциите и организациите в социалната сфера • Наличие на демотивация за обучение, работа и непрекъснато усъвършенстване • Недостатъчно познаване и прилагане на съвременните техники и технологии в социалната сфера • Непълно използване на възможностите за осмисляне на свободното време от децата и младите хора • Липса на Общински младежки център
Възможности – външни фактори	Заплахи – външни фактори
• Използване на предприєдинителните и структурни фондове и програми на ЕС • Социални програми за заетост на национално ниво • Съществуващ интерес за обучение на чуждестранни студенти в Технически университет – Габрово • Международно сътрудничество в областта на културната, образователната и научната сфера	• Миграция към големите градове и емиграция в чужбина • Застаряване и феминизация на работещите в социалната сфера • Негативни демографски тенденции, закриване на училищни паралелки и училища • Ниско ниво на заплащане в социалната сфера • Увеличаване на безработицата сред висококвалифицираните кадри в социалната сфера • Малък брой активни НПО, работещи в социалната сфера • Остаряло звучене на много от съществуващите нормативни актове в социалната сфера • Недостатъчно взаимодействие и координация между институциите в социалната сфера

V. АНАЛИЗ НА УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА

A. НИВО ОБЩИНА

1. РАЗВИТИЕ НА СЕЛИЩНАТА МРЕЖА

Състоянието на селищната мрежа и урбанистичното развитие е огледало на състоянието на регионалното развитие и на провежданите регионални политики.

Община Габрово заема площ от 555585,664 дка и 134 населени места, определени по функционални типове както следва: един град Габрово – I функционален тип, 1 село - V, 3 села – VI, 8 села – VII и 120 села – VIII функционален тип.

Много от изводите и оценките на регионалното развитие могат да се представят чрез развитието на селищната мрежа и най-вече чрез развитието на Габрово, в който е съсредоточена икономическата и социално - културната активност на общината. Градът се явява опорен център за организация на територията и двигател на развитието.

Характерно за развитието на урбанизационния процес в община Габрово през втората половина на двадесети век е, че той протича много бурно до осемдесетте години и по-забавено след това. През целия период във втората половина на двадесети век броят на населението в селата прогресивно намалява за сметка на броя на населението в града. Но в периода след 1980 г. започва да намалява населението и в самия град, а от 1992 г. намаляването на населението е изразено като тенденция.

В картината на общо взето равномерното разположение на селата се откроява неравномерното разпределение на населението върху територията, концентрация на населението в града. В резултат на това големи части от територията, малко населени, остават отдалечени от обслужващия център.

При тенденцията към общото намаляване на населението се наблюдава увеличаване на относителния дял на населението в селата до 50 жители и от 150 до 500 жители. Любопитно е, че някои от селата показват тенденции за стабилизиране и дори леко увеличение на населението – Донино, Ангелово, Копчелии, Иванковци, Харачерите, Орловци, Велковци, Киевци, Чавеи, Лоза, Мечковица, Трънито, Драганчетата, Торбалъжи, Седянковци, Шипчени, Живко и др. Причините са от различен характер – икономически фактор, туристическа функция, близост до града и преди всичко добра транспортна достъпност.

Урбанизационни процеси

	2000			2001			2002		
	села бр.	отн. дял жит. %	жит. бр.	Села бр.	отн. дял жит. %	жит. бр.	села бр.	отн. дял жит. %	жит. бр.
Население в селата-общо	133	100	8871	133	100	7745	133	100	7633
Над 500 жит.	3	22,0	1947	2	15,3	1188	2	15,2	1167
150 до 500 ж.	10	28,0	2498	10	33,0	2548	10	33,0	2499
100 до 150 ж.	10	14,0	1272	9	14,3	1106	8	13,3	1018
50 до 100 ж.	19	14,0	1267	15	13,3	1032	14	13,1	1000
Под 50 ж.	65	20,0	1757	64	22,1	1710	68	23,4	1784
До 10 ж.	23	2,0	130	27	2,0	161	25	2	165
0 жители	3	0	0	6	0	0	6	0	0

2. ТЕРИТОРИАЛНО - УРБАНИСТИЧНАТА СТРУКТУРА

Като особеност на територията на общината следва да се посочи фактът, че освен териториите от градски и селски тип, има и още един характерен тип - територии без населени места. Това са територии без чувствителна човешка намеса, надарени с красива природа.

Така на основата на природните дадености и в резултат на многовековното човешко присъствие и особено на съвременните фактори, отчетливо се наблюдават три основни типа територии, които формират едрата териториална структура:

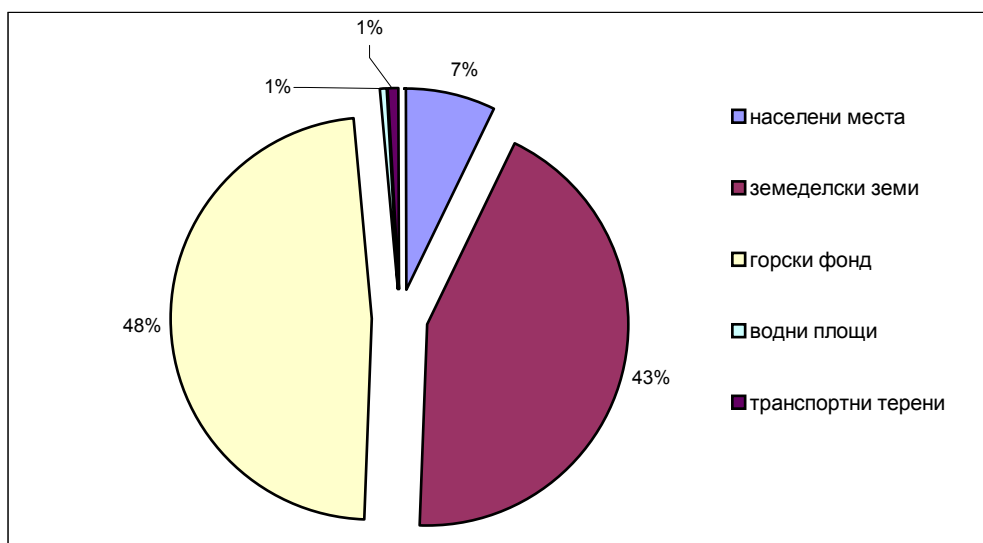
- ❖ природни неурбанизирани територии, попадащи в природния парк “Българка”
- ❖ периферни слабо урбанизирани територии, с малки планински села, отдалечени от града
- ❖ градска силно урбанизирана територия и агломерационни образувания към нея

Всеки от тези три типа територии има своите силни и слаби страни и натрупани проблеми за разрешаване.

Слабо урбанизираните територии са разположени в планински терени. Това са територии с ниска гъстота на населението и дисперсно точково разположение на селата. По – голямата част от тези територии и населените места в тях са с характеристиките на изостанали с ниско ниво на качеството на живота и с непрекъснато намаляващо население и функции. Това са териториите, натрупали множество негативни проблеми при наличието може би само на едно единствено позитивно качество - сравнително добре запазена природна среда.

Силно урбанизираните територии са градските територии, тези в близост до града и селата в равнинната част от общината, прилежащи на пътя Габрово – Севлиево. Характеризират се с по-голяма гъстота на населението, относително наличие на поминък и много добра транспортна достъпност, която осигурява възможност за бърз достъп до града, където работи част от населението.

БАЛАНС ПО ВИДОВЕ ТЕРИТОРИИ	Площ /дка/	%
населени места	40270,839	7,3
земяделски земи	240382,400	43,3
горски фонд	267120,243	48,1
водни площи	3730,828	0,6
транспортни терени	4081,354	0,7
ОБЩО ТЕРИТОРИЯ	555585,664	100,0

3. УСТРОЙСТВЕНА ПРОБЛЕМАТИКА

В резултат на бурно протичащите урбанизационни процеси през втората половина на двадесети век, Габрово проявява стремеж към териториално нарастване. Засилва се процесът на създаване на нов тип селищни образувания - бивши земеделски земи, раздавани по различни постановления на МС за самозадоволяване на населението, с право на застрояване - територии с концентрация на население.

Интерес представляват и териториите на бивши стопански дворове /извън регулационните граници на населените места/. Тези територии създават проблеми, свързани с инфраструктурата, в т.ч. транспортния достъп, обслужването и околната среда, а понякога и с несъвместими съседства по отношение на предназначението на конкретен сграден фонд спрямо околни имоти и сгради.

Проблеми от подобен род създава и тенденцията за почти хаотична промяна на предназначението на земеделски земи за неземеделски нужди. Причините са от различен характер – липса на актуална устройствена основа, липса на инфраструктура и др. Липсата на Обща устройствена схема за общината води почти до неконтролируемост на процесите за усвояване на нови територии – промяна на предназначението на земеделски земи. Такова усвояване на имоти вече е тенденция по пътя за Севлиево, преди АИР Боженци, в съседство с панелните комплекси в кварталите Трендафила 2 и Русевци. Търсят се равни, лесно транспортно достъпни терени, разположени в близост до града или до туристически обекти.

В същото време значителни територии в града и селата са неусвоени пълноценно. Успоредно с формирането на агломерации и натрупването на проблеми в тях се изострят проблемите и на периферно разположените квартали и преобладаващата част от селата. Проблемите на населените места в тези части от територията прерастват в общи проблеми на териториалното развитие - икономически, социални, екологически. Неактуалните регулационни и застроителни планове за квартали като Борово - Велчевци, Тончевци, Бойката - Златари не дават възможност за усвояване на терени в регулация.

Състоянието на устройствените планове за селата е незадоволително. Голям брой села /82./ и 2 квартала на града нямат кадастрални планове. Наличните регулационни планове за селата и за дисперсно разположените спрямо града квартали са непригодни поради тяхната законова и целесъобразна неприложимост. Техните частични изменения на парче са порочна практика, която създава сериозни проблеми на управлението на процесите. /Приложение/

След реституционните процеси, които засягат преобладаващо градските територии, усилията на общинското ръководство са насочени към актуализация на Общия устройствен план /ОУП/ и подробните устройствени планове /ПУП/ на Габрово.

Състояние на кадастралните планове на урбанизираните територии на Община Габрово

Общо урбанизирани територии	3963,5 ха
Общо урбанизирани територии с кадастрални планове	3374,4 ха
Общо урбанизирани територии без кадастрални планове	589,10 ха
в т.ч. брой села	82 бр.
квартали	2 бр.

Създаването на нов кадастър и нови планове за регулация и застрояване на селата е неотложна необходимост. Приоритетно следва да се изготвят планове за кварталите Кряковци, Лютаци, Чехлевци, Етъра, Водици, Радецки и Йовчевци, и за с.Здравковец, Златевци, Междене, Милковци, Балани, Козирог и др.

С оглед териториално осигуряване на политиката на общината за развитие на туризма, приоритетно следва да продължи изработването на планове от следващо ниво за курортно-туристическия комплекс Узана. До този момент е изготвен Общ устройствен план, който е в процедури по съгласуване и одобряване.

Наложително е изготвянето на Обща устройствена схема за Община Габрово, регламентираща допустимите територии за урбанизация.

4. СЕЛИЩНА МРЕЖА И УРБАНИСТИЧНО РАЗВИТИЕ – ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ

Анализът на селищната мрежа и териториално - урбанистичното развитие в общината позволява да се направят следните обобщени изводи:

С известни изключения в почти всички населени места в общината намалява населението и в града и в селата – в града живее 89% от общото население на общината. Това е индикатор за общ спад в урбанистичното развитие както в количествено, така и в качествено отношение.

Сравнително равномерно е развита мрежата от населени места в цялата територия.

В по-благоприятна позиция са селата, разположени в близост до града или до пътищата от първостепенната пътна мрежа, което предполага лесна достъпност на населението до работни места и обществени услуги от първа необходимост.

В бъдеще следва да се обърне по-голямо внимание на по-големите села и тези с туристически потенциал и превръщането им в опорни центрове на селищната мрежа.

Б. НИВО ГРАД

1. ПЛАНОВА ОСНОВА

Последният действащ общ градоустройствен план /ОГП/ е направен през 1978 г. Обхванати са всички подсистеми на обществения живот: обитаване, промишленост, комуникации, транспорт, обществено обслужване, култура, здравеопазване, екология, ландшафт, техническа инфраструктура и т.н. Впоследствие са изработени подробни застроително регулационни планове за отделните квартали на града, като са приети условно 8 планировъчни района.

Генералните промени в законодателството и икономиката на страната направиха непригодна наличната градоустройствена основа в годините след 1990.

Възстановената поземлена собственост, наличието на инвестиционни намерения, ограничените финансови възможности на Общината за осъществяване на цялостни градоустройствени проекти принудиха общинското ръководство да възложи ревизия на Общия градоустройствен план на Габрово.

Целта на новата разработка бе да се деблокира управлението на общите градоустройствени процеси чрез създаване на планови схеми, регламентиращи процесите на градоустройственото планиране на общоградско ниво, да се отразят промените във функционално-структурната организация на територията и в частност на комуникационно-транспортната схема във връзка с възстановяване на собствеността.

Извършено е следното:

- ❖ изменение на Общия градоустройствен план през 1996 г.
- ❖ изменение на Генералния комуникационно транспортен план през 1996г.
- ❖ като следствие от ревизията на ОГП и ГКТП е изготвена **Програма–задание за градоустройствено развитие и подробно градоустройствено планиране** като основен инструмент на Общината при управлението на градоустройствения процес
- ❖ определени са режими за застрояване и степента на пригодност на подробните устройствени планове

2. ОБЩИ ПРОУЧВАНИЯ НА КОМПАКТНАТА ГРАДСКА ТЕРИТОРИЯ

Прочувания на Общия градоустройствен план, Генералния комуникационно транспортен план /ГКТП/, подробните застроително регулационни планове и степента на реализацията им.

2.1 ПРОУЧВАНЕ НА ОГП

Общо гр. Габрово е съхранил и доразвил характерната си териториална структура – компактно издължено ядро и дисперсни елементи в количествените съотношения на население и територия, съобразно предвижданията на ОГП.

Запазена и усъвършенствана е териториално - пространствената и функционална структура на града с характерните особености.

Съхранена и доразвита в основни линии е и центровата система на ядрото – линеен общоградски център по р. Янтра с елементи по поречията на притоците и кварталите Голо бърдо – Младост.

Не е получило пълноценно развитие предвиждането за изграждане на разпределителни ядра от най-висока степен в южната част на Общоградския център /Шиваров мост/ и в северната част при връзката със Северна индустриална зона.

Обществените ядра от по - ниска степен с локално значение са получили неравнозначно развитие, в зависимост от демографския и инвестиционен потенциал на съответната територия, във всички случаи в значително по - ниска степен на инвестиране в сравнение с инвестициите за жилищното строителство.

Най - слабо развитие като усвояване на новоотредени площи за разширение на съществуващи или създаване на нови е реализирано при зелената система.

Общият териториален обхват на компактният град запазва количествените параметри на ОГП с известни размествания на елементи, някои от които са следните:

- не е реализирано предвиденото развитие на жилищната зона в направление кв.Борово – Велчевци /за сметка на това е реализиран териториалният обхват на жилищната зона на кварталите Трендафила и Русевци, с което е дисбалансирана градската структура като цяло/. Подобни примери има и в останалите райони

- частична и непълноценна е реализацията на транспортно - комуникационната система и са компрометирани съществени нейни елементи поради частични устройствени действия

- не са реализирани преобладаваща част от екологични предвиждания, особено по изнасяне на вредни производства от жилищната зона.

Изводите, изложени дотук, могат да се формулират както следва:

Развитието на гр.Габрово в периода на действие на ОГП от1978г. и до сега се реализира в съответствие с предвижданията по отношение глобалната териториална структура.

Изоставането в изграждането на елементи от високите локални нива на центровата система в частта социална инфраструктура формира проблемни територии, за които е необходимо подробно проучване и устройствени действия.

2.2 ПРОУЧВАНЕ НА СТЕПЕНТА НА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ГКТП

Главната улична мрежа на Габрово е от смесен тип – “линеарно – радиална”.

По изменения ГКТП /1996г./ уличната мрежа е оразмерена за 82 000 жители.

ГКТП на града е реализиран в голяма степен, териториите, предвидени за неговото пълно провеждане, са компрометирани от масивна застройка.

Непровеждането на основни трасета и съоръжения и по - нататъшното им резервиране предизвиква овехтяване на значителни територии в източната част на града.

Непроведените напречни връзки на главната улична мрежа са създали ситуация, при която градският център е транспортно трудно достъпен и невъзможен за паркиране.

Наложителна е сериозна намеса в градската тъкан на центъра.

В процес на изграждане е източен обходен път, извеждащ транзитните autopотоци от Велико Търново към прохода Шипка.

Завършен е и I етап от западния обход на града, който е част от цялостния проект за тунела под връх Шипка.

2.3 ПРОУЧВАНЕ НА ПОДРОБНИТЕ ЗАСТРОИТЕЛНИ ПЛАНОВЕ

След измененията на ГКТП и ОГП започва обновяването на устройствените планове. Актуализирани са застроителните и регулационни планове на кварталите Тлъчници и Шиваров мост и на терените, прилежащи на източната градска улица.

Изготвена е структурна схема за Северна индустриална зона.

Изготвена е нова кадастрална основа за преобладаващата част от града – кварталите Русевци, Голо бърдо, Младост, Трендафил 1 и 2, Шенини, преобладаваща част от централна градска част /ЦГЧ/. За тези части от града са актуализирани или изготвени нови планове за застрояване и регулация.

Все още не е изготвена цялостна кадастрална карта за територията на целия град, което забавя процеса на обновяване на устройствената основа за квартали като Борово - Велчевци, Тончевци, Бойката - Златари, Дядо Дянко, Етъра и др., както и създаване на планове за квартали, които нямат такива – Лютаци, Радецки, Йовчевци.

Общо в подробните застроителни планове параметрите по отношение на населението са завършени.

В някои планове е разширен териториалният обхват и е преоразмерено населението /квартал Русевци/.

За някои от териториалните единици са завишени показателите за плътност и интензивност на жилищното застрояване.

Не са реализирани редица предвиждания за комплексно жилищно застрояване, обществени центрове, озеленяване, комуникации и паркиране.

2.4 АНАЛИЗ НА ДЕМОГРАФСКИТЕ ДАННИ

След 1985 г. естественият прираст на населението прогресивно намалява до отрицателни величини.

Статистическите данни сочат известно стабилизиране на процеса. Това дава основание, отчитайки и известно оживление в стопанския живот на града, очакваното строителство на тунела под връх Шипка и други сериозни инвестиционни проекти, свързани с това строителство, да се направи една уместно оптимистична прогноза за демографско развитие.

Тенденцията за отрицателен механичен прираст се очаква да бъде преодоляна във връзка с изложените по - горе фактори.

След направената експертна оценка за демографски хоризонт са определен **82 000 жители**. Това население се приема за прогнозно и спрямо него се сравняват капацитетите на териториалните единици.

2.5 ФУНКЦИОНАЛНО – СТРУКТУРЕН АНАЛИЗ НА КОМПАКТНИЯ ГРАД

Функционалната структура на компактния град се отличава с голяма разнородност, като територията е силно диференцирана на многофункционални и полифункционални зони.

Индустрията на града и възникналите във връзка с нея жилищни комплекси са създали неравностойни по тежест територии.

В северозападната половина на града в непосредствена близост с индустриалната зона върху относително малка територия с не добра транспортна достъпност е съсредоточено една трета от населението на града в многофункционална среда.

По-слабо населените територии, възникнали около исторически формирани се малки зони за приложение на труд, се отличават с пълен набор необходими функции и разнообразна жизнена среда.

Анализът на териториалната структура, подкрепен от изводите на функционално - структурния анализ, показват необходимостта от резервиране на висококачествени територии за жилищни зони и обществени активности с висок стандарт и за зони за масов отдых, свързан с бъдещото развитие на туризма.

2.6 ПРАВНО – ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА ТЕРИТОРИЯТА

Собственост и конфликтни зони

Очертават се следните видове собственост върху територията на града: държавна, общинска, частна.

Реституционните закони поставят значителни проблеми пред Общината. Очертава се картината на частната собственост и нейните конфликти с устройствената основа на града.

Основните конфликти на възстановената собственост с устройствената основа възникват върху териториите, отредени за озеленяване, комуникации и обществени дейности.

Натискът на собствениците да ползват имотите си създава двустранно затруднение на ръководството на града: от една страна градът се ограничава да провежда обществения интерес, а от друга – ниският инвестиционен потенциал на собствениците и местните предприемачи не спомага за развитие на територията. Така противоречията се изострят взаимно.

2.7 АНАЛИЗ НА СИСТЕМИТЕ НА ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА В ТЕРИТОРИАЛНО – УСТРОЙСТВЕН АСПЕКТ

Изграждането на техническа инфраструктура на града е нормативно регламентирано задължение на Общината.

Най - труден е въпросът с териториите за индивидуално жилищно строителство. Това са терени значителни по площ, незастроени или с износен сграден фонд, всички частна собственост. Инвестиционните намерения на собствениците са или неясни, или се свеждат до индивидуални жилищни сгради. Тези територии са почти без улична мрежа и техническа инфраструктура.

Налице е конфликтна ситуация. От една страна средствата, които трябва да вложи Общината са огромни, от друга се спира, макар и частично, появилата се строителна инициатива за решаване на жилищни нужди.

а/ Водоснабдяване и канализационни мрежи

Изготвената проектна основа е актуална като цяло, но с промените в градоустройствените планове е необходима известна преработка с отчитане на настъпилите промени.

За създаване надеждност на системите водоснабдяване и канализация е необходимо теренно осигуряване за предвидените помпени станции, водоеми и доразвитие на водоснабдителните и канализационни мрежи.

б/ Електроснабдителни мрежи

Габрово се електроснабдява от подстанции 110 / 20 / 10 КВ, които се намират в рамките на компактният град.

Като цяло може да се каже, че за цялата територия на града съществуващата изграденост е достатъчна за прогнозното население.

Съществуваща електросистема има възможности за развитие, но с промяната на градоустройствената основа е наложителна преработка на някои от проектите, особено за районите, в които има големи реституирани сгради.

в/ Топлофикационни мрежи

Реституционните процеси ще наложат известна промяна в схемата на топлопроводите. Необходимо е предвиждането на трасета и съоръжения за газоснабдяването на града.

г/ Съобщителни системи

Неравномерна е телефонизацията по териториални единици.

За някои квартали ще претърпи промяна градоустройствената основа и ще се наложи преработка на проектната документация.

2.8 АНАЛИЗ НА ДРУГИ ПОДСИСТЕМИ В ТЕРИТОРИАЛНО – УСТРОЙСТВЕН АСПЕКТ

а/ Промисленост

Габрово е един от традиционно силно развитите промишлени центрове в България. На територията на града има предприятия от почти всички сфери на леката промишленост и машиностроенето. Промислеността е структуроопределящ отрасъл на социално-икономическата промишленост на града.

Основните предприятия са групирани в северната част на града. В югоизточната и югозападната част също са формирани по-малки производствени зони. Предприятия има и в централната част на града. Някои производствата е наложително да бъдат изнесени или да се модернизират и преструктурират към безвредни дейности.

Голяма част от сградния фонд и терените на предприятията са реституирани. Собствениците нямат необходимите средства за обновяването им и по тази причина или ги продават или ги оставят в занемарено състояние, давайки ги под наем.

Налице е тенденция към развитие на нови производства и усвояване на свободните терени в производствените зони и в бившите стопански дворове.

б/ Социална инфраструктура

Осъществява се от частния сектор, общината и държавата. Социална инфраструктура на града е съсредоточена в централната градска част с частични елементи по петте направления на градския организъм.

Предвижданите в плановите районни центрове са само частично реализирани. Териториалните възможности за тяхното доизграждане са силно ограничени. В жилищните комплекси, където недостигът от социална инфраструктура е значителен, е възможно частично решение, тъй като все още има свободни общински терени.

В условията на преход към пазарно ориентирана икономика, елементите на социалната инфраструктура са обект на различни подходи и регулиране. Обекти на управление и планиране са елементите на образованието, здравеопазването, социалните грижи, културата и държавната администрация.

в/ Образование

Общото образование в града се осъществява от училища с различен комплект от класове от първи до 11 клас - 3 начални училища, 6 основни, 4 среднообразователни, помощно училище, спортно училище, две гимназии, 4 специализирани технически училища. Част от материалната база се нуждае от осъвременяване и разширение. Спрямо демографската прогноза е наложително изграждането на още 4 училища /2 начални /, за да се осигури едносменен режим на обучение. Необходимо е теренно подсигуриране.

В града има Висш технически университет.

г/ Детски заведения

Мрежата от детски градини е добре развита и отговаря на сегашните потребности на населението. Но действителният обхват на децата се различава съществено с този, съобразен с капацитетните възможности на изградената инфраструктура. Причините са икономически.

Независимо от кризата в настоящия етап ще бъдат запазени териториалните възможности за някои от районите, съобразени с прогнозното население.

д/ Здравеопазване

Инфраструктурата в сферата на здравеопазването е в състояние да удовлетвори потребностите на населението. Градът разполага с районна болница – 800 легла, чийто терен е достатъчен за поемане новата сграда на инфекциозната болница. Към болничния комплекс функционира спешна медицинска помощ. Има също специализирана болница за белодробни заболявания и туберкулозен диспансер.

Амбулаторно - поликлиничните заведения са представени от ДКЦ, базирани в сградите на бившите поликлиники, частни медицински центрове за допълнителна помощ, кабинети. Градът разполага с дом “Майка и дете” /155 легла/ и 5 броя детски ясли.

е/ Социални грижи

Освен клубовете на пенсионера, звената за социален патронаж и домът за инвалиди в квартал Кряковци, общината има ангажимент по подsigуряване на общински жилища за социално слаби хора – икономични, енергоефективни, но и осигуряващи комфорт на обитаване. Общината разполага с терени, но са необходими средства за проектирането и изграждането им.

Започнато е преустройство на 1 сграда за старчески дом в с. Враниловци.

ж/ Култура

Мрежата от обекти за култура включва 6 читалища, театрална сграда, изложбен комплекс, куклен театър, библиотека, Дом на културата, Дом на хумора и сатирата, музей на образованието, окръжен музей, етнографски комплекс Етъра, киносалони и др. Елементи на културата са седемте църкви.

Териториалното разположение на тези обекти е сравнително добро, като за някои от кварталите с комплексно жилищно застрояване се налага доизграждане елементите на подсистемата.

з/ Държавна администрация и местно самоуправление

Предопределя се от функциите на Габрово като областен и общински център и от мястото му в регионалната и националната структура на селищната мрежа. В града са съсредоточени и съответните административно - управленчески звена – окръжна съдебна палата, регионална дирекция на вътрешните работи, клонове на банки, застрахователни институти и др.

Анализът на изградената база показва, че може да се задоволи както сегашните, така и бъдещите потребности.

и/ Зеленина и спорт

Благоприятната природна среда, в която е разположен градът, води до неоснователно подценяване на зеленината като елемент на общата схема на града.

В отделните жилищни структури липсват кварталните граници.

Частичното устройване на крайградски лесопаркове е известна компенсация за недостига на зеленина в самия град.

Спортните терени в града са наполовина от необходимите. Съществуват спортен комплекс, 2 стадиона, спортна зала, незавършен колодром, градски плувен басейн /недействащ поради реституционни проблеми/, спортни салони и игрища. Необходима е реализацията на спортни площадки в кварталните структури.

к/ Сграден фонд

Налице е различна усвояемост на територията.

Преобладават масивните и стоманобетонени сгради с дву и тристайни жилища. Процентът на частните жилища е най-голям – над 80%.

Амортизирана е физическата среда и сградният фонд. Много сериозни усилия в тази област са от първостепенна необходимост за Габрово.

Жилищните комплекси в Габрово са недоизградени и неблагоустроени, панелните сгради не удовлетворяват нормалните изисквания за жилищен комфорт. В бъдеще ще предстои продължителен процес на реструктуриране и модернизация на комплексите и панелните сгради, като се съхрани достатъчно публично пространство за обществени функции и озеленяване.

ЖИЛИЩНИ СГРАДИ ПО ПЕРИОДИ НА ПОСТРОЯВАНЕ

	общо	периоди на построяване / брой /							
		до 1919 г.	1919 - 1945 г.	1946 - 1960 г.	1961 - 1970 г.	1971 - 1980 г.	1981 - 1990 г.	1991 - 2000 г.	след 2001 г.
общо	45395	4849	13813	9620	6214	5238	4042	1564	55
Габрово	16749	2107	4749	3007	2083	1838	1999	918	48

ЖИЛИЩНИ СГРАДИ ПО КОНСТРУКЦИЯ

	общо	по конструкция /брой/		
		стомано-бетонни	тухлени	други
общо	45395	2050	33059	10286
Габрово	16749	970	11044	4735

жилища – община Габрово	2000	2001	2002
жилища - бр.	38785	39742	39806
полезна площ - хил. кв.м	2301	2361	2367
в т.ч. жилищна - хил. кв. м	1449	1464	1467
жищна площ на човек от население - кв.м	18.4	19.6	20.0

Не е добро състоянието на обществените сгради за култура, образование, здравеопазване особено в селата.

Състоянието на изградените зелени системи в градовете с малки изключения е незадоволително. Обществените озеленени площи са силно амортизирани и подложени на сериозна агресия.

2.9 ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ:

- Необходимост от изготвяне на териториална структурна схема на ниво община
- Необходимост от подробното планиране на приоритетни територии
- Определяне на инвестиционните възможности на Общината и приоритетно степенуване задълженията си по обществените мероприятия – улична мрежа, благоустройство, озеленяване, техническа инфраструктура, сграден фонд и др.

VI. АНАЛИЗ НА ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА

1. ТРАНСПОРТНИ МРЕЖИ

1.1. ПЪТНА МРЕЖА

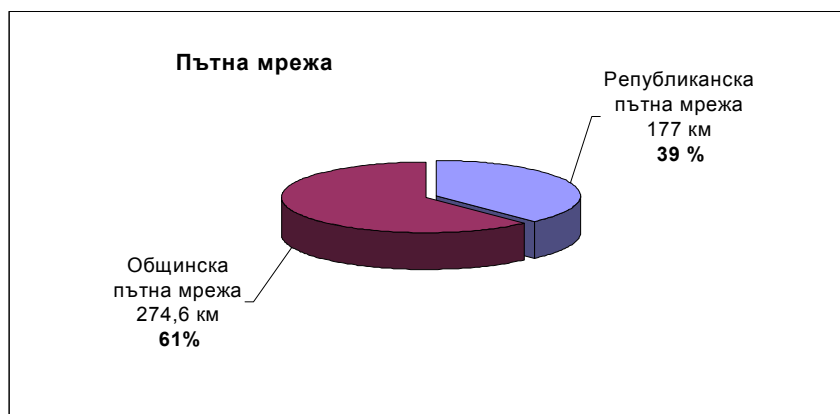
Община Габрово, предвид своето географско разположение в централната част на България, се определя като един от важните транспортни центрове на страната.

Община Габрово се намира в *Северния централен район* на планиране с площ 555,6 км², което е 27,5% от територията на областта.

Транспортната мрежа включва републиканските и общински пътища, железопътната и улична мрежа.

На територията на община Габрово са изградени **451,6 км** пътища, със средна гъстота 0,84 км/км², което е значително повече от средната гъстота от 0,33 км/км² за страната.

От тези пътища **177 км** са републиканска пътна мрежа – 39 % и **274.6 км** са *общинска пътна мрежа* - 61 %.

По класове пътищата са както следва:

ПЪТИЩА ПО КАТЕГОРИИ	2002 ГОД.	2003 ГОД.	2004 ГОД.	2007 ГОД.
I – ви клас	37,2 км	40,5 км	40,5 км	40,5 км
II-ри клас	17,3 км	17,3 км	17,3 км	17,3 км
III-ти клас	116,7 км	119,7 км	119,7 км	119,7 км
Общинска пътна мрежа	297,5 км	289,4 км	289,4 км	274,6 км
Общо за община Габрово	468,7 км	466,4 км	466,4 км	451,6 км

Относителният дял на пътищата по класове спрямо общата дължина на пътна мрежа е:

- ❖ I-ви клас - 8,6 %
- ❖ II-ри клас - 3,7 %
- ❖ III-ти клас - 25,7 %
- ❖ Общински пътища - 61,0 %

Пътищата от републиканската пътна мрежа се изграждат, ремонтират и поддържат от Областно пътно управление. Всички пътища от републиканската пътна мрежа са с трайна настилка.

От *Общинската пътна мрежа* с трайна настилка са 235,8 км (85,7%) от пътищата и 38,8 км (14, 3 %) са без настилка.

Като цяло общинската пътна мрежа е амортизирана – износени и деформирани настилки, недействащи дренажни системи, затлачени канавки и водоотвеждащи съоръжения,

деформирани или липсващи предпазни парапети и еластични огради, частични разрушения на отделни части от мостове и водостоци, липса на хоризонтална и част от вертикалната сигнализация по пътищата. Горното се обуславя и от планинския релеф на общината, съответно по - висока цена за лятна и зимна поддръжка на пътищата.

През последните години общината със собствени средства и такива от републиканския бюджет, започна поетапно и приоритетно да ремонтира общинската пътна мрежа, като подобри и текущото поддържане на по – голяма част от същите.

През територията на общината преминава част от международен път Е - 85 “Русе – Велико Търново – Габрово - Стара Загора – Кърджали – Маказа”, като част от транспортен коридор № 9” със стратегическо значение за вътрешния и международния транспортен поток.

За разтоварване на вътрешно градската улична мрежа и провеждане на транзитното движение извън града е предвидено изграждането на източен и западен обходен път на гр. Габрово с тунел под връх Шипка. Източният обход е изграден, но западният е изграден само в частта си от I - 5 (Донино) – Рязковци – Поповци – Чехлевци и това натоварва значително уличната мрежа на гр. Габрово, където 29 км съвпадат с републикански пътища.

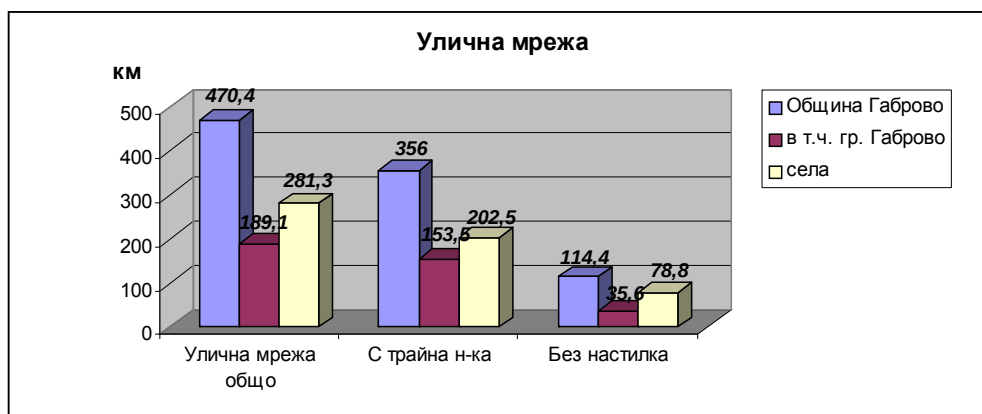
Като областен център гр. Габрово по принцип има добри транспортни връзки с всички общини от областта и републиканската пътна мрежа е в задоволително състояние.

1.2. УЛИЧНА МРЕЖА

Габрово е град, разположен в типична планинска област.

Със своя планински релеф, предполагащ преодоляване на различни нива, както и долините на реките Янтра, Паничарка и Синкевица, в града се е оформила улична мрежа от смесен тип – “линеарно - радиална”. Развитието на уличната мрежа върви чрез прибавяне на нови нива с линеарно разположение по посока “север – юг” и радиално разчленяване на уличната мрежа от централната градска част навън за усвояване на нови терени за развитието на жилищното строителство и промишлеността.

Уличната мрежа на територията на община Габрово е 470,4 км, от които 189,1 км в гр. Габрово и 281,3 км в селата. От тях с трайна настилка са 356 км, от които 153,5 км в гр. Габрово и 202,5 км. в селата. Без настилка в гр. Габрово са около 35,6 км, а в селата 78,8 км.

Предвидената с ГТКП главна улична мрежа е с дължина 91,4 км. и характерно за тези улици е недостатъчната ширина на част от тях, както и неизграденост на някои важни и необходими пътни връзки. Със същия е установено, че гъстотата на уличната мрежа е 4,98 км/км², което е в норматива за гр. Габрово – гъстота от 4 до 6 км/км².

Тротоарите в гр. Габрово са с обща дължина 322 км, от тях с трайна настилка 73 км. В селата дължината на тротоарите е 350 км, от които 30 км. с трайна настилка.

На територията на гр. Габрово 29 км от уличната мрежа съвпадат с републикански пътища.

Голяма част от уличните и тротоарните настилки са в лошо състояние. Цялостно подновяване на износващия пласт на уличните настилки не е правено от много години, а някои

от улиците в кварталите функционират без да е положен износващия пласт от асфалтобетонната настилка и е започнало разрушаване и на трошенокаменната основа. Многократните разкопавания за отстраняване на аварии също допринасят за лошото състояние като цяло на уличната мрежа.

С оглед разрастване на жилищното строителство в редица квартали на града, предстои откриването и на нови улици. Финансовото състояние на общината обаче не позволява бързата им реализация във времето. Най – общо казано изграждането на необходимата нова инфраструктура в кварталите, където тя не е изградена, изостава в сравнение с темпа на нарастване на частните инвестиции в жилищното строителство и промишлеността.

1.3. Ж П МРЕЖА И ПРЕЛЕЗИ

Дължината на ж.п. линията Габрово - Царева ливада, минаваща през територията на община Габрово, е приблизително 14,5 км. Тя е единична, електрифицирана. В нея не са включени индустриалните клонове към предприятията.

По трасето ѝ има три спирки – Стойчевци, Саботковци и Иванковци.

Общината като собственик на общинската пътна мрежа отговаря за поддръжката на три прелеза.

Два от тях при км 4+875 и при км 7+352 са с АПУ (автоматична прелезна уредба), а третият при км 14+570 на територията на града е с ръчно управляеми бариери (с прелезопазач).

2. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОРГАНИЗАЦИЯТА И БЕЗОПАСНОСТТА НА ДВИЖЕНИЕТО

2.1. МОТОРИЗАЦИЯ НА НАСЕЛЕНИЕТО

При анализа на тези показатели се използва коефициента за *степен на моторизация (См)*, отчитащ броя превозни средства на 1000 жители. По липса на други данни за сравнение са използвани данни от 1993г. за гр. Габрово и от 2004 г. за област Габрово.

Приемаме, че степента на моторизация на населението за гр.Габрово съвпада или е близка с тази на областта.

Справка за моторизацията на населението на гр.Габрово (извадка от ГТКП - 1994г.)

Година	Брой Леки коли	Брой тов. МПС	Брой автобус и	Брой жители	См % Леки коли	См % Тов. МПС	См % автобуси
1993	14856	802	153	76418	194,46	10,5	2,00

Справка за моторизацията на населението на Габровска област, изготвена по данни на КАТ и ГРАО, 2004 г.

Година	Брой Леки коли	Брой тов. + авт.	Общ брой МПС	Брой жители	См % Леки коли	См % тов. + авт.	См % МПС
2004	44701	6333	74759	148404	301,2	42,67	503,75

През изминалия период населението на гр. Габрово от 76 418 през 1993 г. е намаляло на 65 681 жители.

От справките по – горе се вижда, че независимо от намаляване броя на населението на гр. Габрово, броя на автомобилите расте и *степен на моторизация (См)* за леките автомобили на 1000 жители от 194,5 през 1993г. е нараснала на 301,2 през 2004г.; а на товарните МПС + автобусите от 12,5 през 1993 г. е нараснала на 42,67 .

Сравнявайки См % ЛК за 1993 г.=194,46 със См% ЛК за 2004 г. = 301,2 и с предвидената в ГТКП на гр. Габрово пределна См % ЛК за 2010 г.= 320% стигаме до извода, че

ръстът на нарастване е значително по-голям и ако се запази, то тази пределна См % ще бъде достигната още през 2006 г.

Ако вземем под внимание и факта, че степента на моторизация за гр. Габрово е по-голяма от тази на областта, следва че пределната норма вече е достигната.

а/ Паркинги

На територията на гр. Габрово в ЦГЧ са обособени общо 530 паркоместа. При нарастналия брой на автомобилите като цяло, силно са намалели възможностите за паркиране. Броят на тези паркоместа е крайно недостатъчен.

б/ Светофарни уредби

Действащите светофарни уредби на територията на гр. Габрово са:

- На автоматичен режим – 6 бр.
- Пешеходни – 3 бр.
- Мигащи – 2 бр.

През последните няколко години поетапно са подменени контролерите на старите светофарни секции и са осъвременени с таймери за време.

в/ Други средства, имащи отношение към безопасността на движението

За подобряване условията за движение на пешеходците и намаляване предпоставките за ПТП са монтирани прожектори за осветяване на някои от пешеходните пътеки, използват се и светещи пътни знаци Д 17.

3. ВОДОСНАБДЯВАНЕ

Основни водоизточници за задоволяване нуждите на община Габрово с питейна вода и с условно чиста вода за промишлеността са:

- ❖ хидровъзел “Хр. Смирненски” – подава условно чиста вода за промишлеността и вода с питейни качества след ПСПВ с капацитет 900 л/сек.
- ❖ водохващане “Малуша” – вода с питейни качества след ПСПВ “Малуша” с капацитет до 50 л/сек.
- ❖ водохващане “Сапатовец”, “Соколски манастир” и “Потока” с максимален капацитет около 160 л/сек.
- ❖ хидрогрупа язовир “Мокра бяла”, намиращ се на територията на Община Севлиево, съгласно генералните разработки по обвързване на водния баланс след разширение на ПСПВ “Стоките” към гр. Габрово трябва да се подадат водни количества от порядъка на 120 до 180 л/сек.
- ❖ местни водоизточници /каптажи/

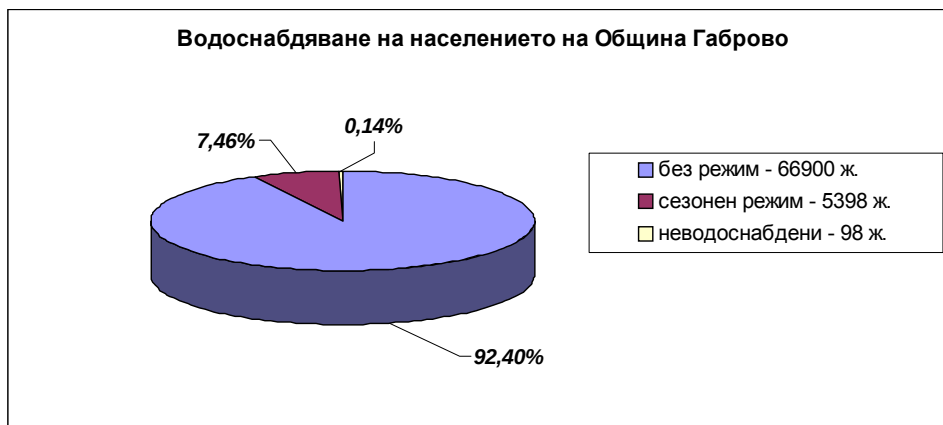
С надстрояването на язовирната стена, язовир “Хр. Смирненски” е с максимален завирен обем 27 милиона м³.

От язовир “Хр. Смирненски” се осигурява водоснабдяване *без ограничаване режима* на ползване на гр. Габрово и 23 селища, с общ брой жители 66900.

На сезонен режим на водоснабдяване са селищата, водоснабдени от местни водоизточници и 14 селища, водоснабдени от ПСПВ “Стоките”, с общ брой жители 5398, представляващи 7,46% от населението на Община Габрово.

Неводоснабдени са 20 селища, с общ брой жители 98, представляващи 0,14% от населението на Общината.

Графично тези данни са показани на следващата графика.

Експлоатацията на водоемите, водоснабдителната мрежа и съоръженията към нея се осъществява от “ВиК”ООД - Габрово.

Посредством компютърна обработка на информацията, се упражнява непрекъснат контрол и управление на водоемите, помпените станции и основни пунктове от мрежата.

Подадените водни количества през последните 5 години на територията на Общината са както следва:

ГОДИНА	ПОДАДЕНА ВОДА /ХИЛ. М ³ /			% ЗАГУБИ
	Общо	с питейни качества	условно чиста	
2000	23964	21991	1973	80,4
2001	25583	24323	1260	80,1
2002	24124	22423	1701	83,2
2003	21899	20287	1612	82,9
2004	23559	22353	1206	83,4

Водното количество, подавано към селищата в Общината е сравнително постоянно. Постоянен е обаче и много високия процент (над 80%) загуба на вода. Високият процент на загуба се дължи на силно амортизираните вътрешни водопроводни мрежи и високото водно налягане, вследствие силно пресечения терен. Съобразно конфигурацията на терена са обособени висока и ниска зона на водоснабдяване.

На тримесечие се регистрират средно по около 250 аварии.

За 2003 г. ползваната вода на жител от Община Габрово е 97 л/жител в денонощие, а за град Габрово е 64 л/жител в денонощие.

Довеждащите водопроводи са с обща дължина 239,31 км, в т.ч. 75,26 км – стоманени и чугунени тръби и 162,37 км – етернитови и PVC тръби.

Вътрешната водопроводна мрежа е с обща дължина 449,85 км, в т.ч. гр. Габрово – 335,54 км, села – 114,31 км. Водопроводна мрежа е изградена от стоманени, етернитови, чугунени, поцинковани, PVC и ПЕ-ВП тръби.

На територията на Община Габрово са в редовна експлоатация 26 ПС, в т.ч. гр. Габрово, села – 12 бр. с мощност от 4 до 300 л/сек; села - 14 бр. с мощност от 4 до 7 л/сек..

4. КАНАЛИЗАЦИЯ

Канализацията на града до 1961 г. е изграждана хаотично, без цялостна разработка за развитие. Строителството се е подчинявало на задоволяване на конкретни нужди и изисквания. На базата на изготвен технически проект от 1962 г. започва организирано изграждане на главните колектори, уличната канална мрежа. Вследствие интензивното развитие на града,

създадо условия за усвояване на нови територии, са изготвени нови проекти от 1973 г. до 1994 г., обхващащи напълно територията на града. От 1985 г. е в експлоатация градската пречиствателна станция за отпадни води с капацитет 903 л/сек.

Главните колектори в по – голямата си част са изградени. В града са изградени 112,32 км. главни колектори и улични канали, като е обхваната около 58% от дължината на уличната мрежа. Частично изградена канализационна мрежа има в селата: с. Поповци – 0,25 км, т.е. 1,14% канализираност и с. Яворец - 1,20 км, т.е. 14,35% канализираност.

В разработките за по–голямата част от града е приета смесена канализационна система при интензивност на оразмерителния дъжд в 15-та минута с честота на случване веднъж на две години 78,5 л/сек/ха и средноденонощна водоснабдителна норма 190 л/жител за денонощие.

5. МИКРОЯЗОВИРИ

На територията на Община Габрово са изградени 11 микроязовира, като 6 от тях са общинска собственост. Това са:

№	НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОНАХОЖДЕНИЕ	ТЕХН.СЪСТОЯНИЕ
1.	Синкевица	гр. Габрово	задоволително
2.	Сеферчер	км. Яворец	задоволително
3.	Разсадника	км. Поповци	добро
4.	Белчев дол	км. Поповци	лошо
5.	Пача бара	км.Гергини	незадоволително
6.	Гергини II	км.Гергини	лошо

Тези водоеми са отдадени под наем. Настоящият наемател не поддържа ХТС, а само ги експлоатира.

Останалите 5 микроязовира са:

№	НАИМЕНОВАНИЕ	МЕСТОНАХОЖДЕНИЕ	СОБСТВЕНОСТ	ТЕХН.СЪСТОЯНИЕ
1.	Христо Смирненски	гр. Габрово	“ВиК”-ООД-Г-во	добро
2.	Лопушница	км. Враниловци	“Хидромел.”-С-во	задоволително
3.	Яна	кв. Войново	“Айви”ООД	добро
4.	Гергини I	км.Гергини	“Венци-ООД”	в ремонт
5.	Фазанарията	км.Гергини	МЗГ	незадоволително

Микроязовири са изградени за осигуряване на поливна вода за нуждите на земеделието или за зони за отдих.

6. КОРЕКЦИЯ НА РЕКИ

❖ **р. Янтра** – Предвидена е цялостна корекция на речното корито в рамките на гр. Габрово, с обща дължина на подпорните стени 23 457 м, за които има работни проекти

От тях има изградени 6800 м подпорни стени (29 %) в отделни участъци от р.Янтра.

❖ **р. Жълтешка** – Има работен проект за корекция на реката и прилежащи към нея дерета с обща дължина на подпорните стени 6854 м

От тях има изградени подпорни стени с дължина 103 м (1,5 %).

❖ **р. Паничарка** – Има работен проект за корекция на реката от яз.Хр.Смирненски до заустването ѝ в р.Янтра, с обща дължина на подпорните стени 8783 м

Няма изградени корекции по реката.

❖ **Дерета, вливащи се в р. Паничарка** – Има проекти за корекция на 14 бр. дерета с обща дължина на подпорните стени 5016 м

- ❖ **р. Синкевица** – Има работен проект за корекция на реката с обща дължина на подпорните стени 6290 м
Има изградени 1000 м. (16%) подпорни стени по реката.

7. ЕЛЕКТРОСНАБДИТЕЛНИ МРЕЖИ

Гр. Габрово се электроснабдява от 3 бр. подстанции 110/20/10 кV – *ПС "Габрово"*, *ПС "Балкан"*, *ПС "Синкевица"*.

- ❖ *ПС "Габрово"* е с два трансформатора 110/20/10кV-40 MVA и има връзка с ПС "Дряново" и с ПС "Балкан" – 45 извода СрН
- ❖ *ПС "Балкан"* е с два трансформатора 110/20/10кV-40 MVA и има връзка с ПС "Габрово", ПС "Казанлък", ПС "Царевец", ПС "Трявна" и ПС "Алеко" и ПС Синкевица – 28 извода СрН
- ❖ *ПС "Синкевица"* е с два трансформатора 110/20/10кV-2x25 MVA и има връзка с ВЛ 110 кV "Яворец" и ВЛ 110 кV "Острец" – 13 извода СН

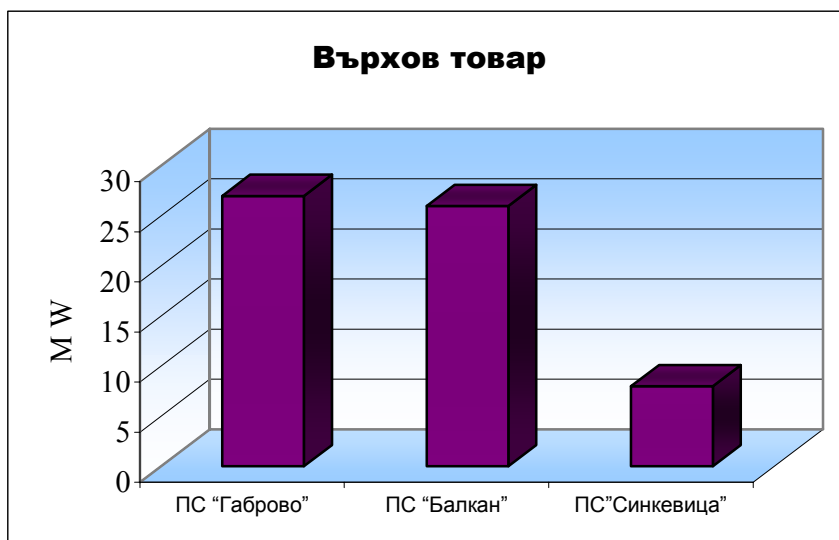
В электроснабдителната мрежа на града участват и ВС (възлови станции).

В югоизточната част на града се намира ВС "Кантона" 10 кV и ВС "Шанхай" захранени от ПС "Балкан". В централна градска част е изградена ВС "Грамадата" свързана с ПС "Габрово" и ПС "Балкан" и ПС Синкевица. В квартал "Хр. Смирненски" е изградена ВС "Хаджи Цонев мост". Има изградени и заводски ВС.

Подстанции гр. Габрово и върхови товари

ПОДСТАНЦИЯ	ГОДИНА	ВЪРХОВ ТОВАР MW	НАТОВАРВАНЕ НА ТРАНСФОРМАТОРНИ МОЩНОСТИ ПРИ ЕДИН РАБОТЕЩ ТРАНСФОРМАТОР %
ПС "Габрово"	2004	27	68
ПС "Балкан"	2004	26	65
ПС "Синкевица"	2004	8	32

Графичното изображение на горните данни е следното:

На територията на община Габрово има и експлоатация на три ВЕЦ - а със следните ел. мощности:

- ❖ ВЕЦ "Малуша" - 6/20кV - 560kW;
- ❖ ВЕЦ "Сокол" – 0,4кV - 40kW
- ❖ ВЕЦ "Хр.Смирненски"- 20кV - 840kW.
- ❖ ВЕЦ Пеев - 0,4/20кV-60 kW

Основни съоръжения от енергийната система на Община-Габрово

БРОЙ НА ТРАНСФОРМАТОРИТЕ В ПС	6
Мощност на трансформаторите - MVA	210
Брой килии със съоръжения в ПС	90
Брой Трафопостове	748

Мрежи Ср.Н

Електроснабдяването на Община – Габрово се осъществява с кабелни и въздушни линии Ср.Н с номинално напрежение 20кV,10 кV и 6 кV.

В гр. Габрово кабелната мрежа е с различни типове кабели СрН. Централната част на града се захранва на 10 кV, а кварталите Трендафил 1 и 2, Младост, Голо Бърдо, Стефановци, Тончевци, Тлъчници и др. се захранват на 20 кV.

В жилищната зона на града има 142 броя трафопостове работещи на 10 кV и 136 броя работещи на 20 кV, а в промишлените предприятия има 105 броя трафопостове. В населените места на Община - Габрово има 150 броя трафопостове.

Мрежа НН в гр. Габрово в голямата си част е изпълнена подземно. Само в крайните квартали и в населените места на Общината ел. захранването се осигурява от въздушна мрежа НН.

Мрежите СрН се изпълняват с кабели с номинално напрежение – 20 кV, 10 кV и 6 кV.

Кабелните мрежи с номинално напрежение 20 кV са с дължина 85,5 км.

Мрежите с номинално напрежение 10 кV и 6 кV са посочени в следващите таблици.

Мрежа с номинално напрежение 10 кV

ИЗВОД ОТ П/СТ	БРОЙ ИЗВОД И	ДЪЛЖИНА НА ВЪЗДУШНИ УЧАСТЪЦИ (КМ.)	ДЪЛЖИНА НА КАБЕЛНИ УЧАСТЪЦИ С ВИД НА КАБЕЛА		МРЕЖОВИ ТРАНСФОРМАТОРИ СР.Н/НН	
			ХМИ (км.)	ПЕИ (км.)	Брой	Инсталирана мощност ,(kVA)
Въздушен	1	20.20			19	2 343
Кабелен	24		15.92	64.89	182	86 110
Смесен	7	19.60	4.40	7.20	22	15 310
Общо:	32	39.80	20.32	72.09	223	103 763

Мрежа с номинално напрежение 6 кV

ИЗВОД ОТ П/СТ	БРОЙ ИЗВОД И	ДЪЛЖИНА НА ВЪЗДУШНИ УЧАСТЪЦИ (КМ.)	ДЪЛЖИНА НА КАБЕЛНИ УЧАСТЪЦИ С ВИД НА КАБЕЛА		МРЕЖОВИ ТРАНСФОРМАТОРИ СР.Н/НН	
			ХМИ (км.)	ПЕИ (км.)	Брой	Инсталирана мощност ,(kVA)
Въздушен						
Кабелен						
Смесен	2	12.80	7.50	3.70	11	1 753
Общо:	2	12.80	7.50	3.70	11	1 753

Въздушни електропроводни линии

	ДЪЛЖИНА КМ	ТИП НА ПРОВОДНИКА	СЕЧЕНИЕ НА ПРОВОДНИКА
В.Н	95,5	АС, АСО и АСУ	150-400
Ср.Н	718	АС	35-95
НН	1334	Мед и АС	6-35

Кабелни линии

	ДЪЛЖИНА КМ	ТИП НА КАБЕЛА	СЕЧЕНИЕ НА КАБЕЛА ММ2
Ср.Н	92	ХИМ	70-185
	186	САХЕмТ/САПЕкТ	
НН	466	СВТ,САВТ	6-185

По данни на Електроснабдяване, консумацията на битова енергия за периода от 1999 до 2005 г. е както следва:

ГОДИНА	ЕЛ.ЕНЕРГИЯ В КWH	КWH/ЧОВЕК
1999	108 028	1360
2000	102 608	1292
2001	103 305	1301
2002	101 806	1282
2003	100 830	1270
2004	92 863	1160
Общо:	609 440	

Електроенергията за битови нужди ежегодно намалява. Това се дължи на социално икономическата обстановка, която води до намаление на потреблението на електроенергия за отопление и използването на други горива от битовите потребители.

Броят на потребителите на електроенергия в Община Габрово е както следва: битови потребители – 83725 бр.; промишлена и стопанска дейност – 7518 бр.

На територията на Община Габрово няма неелектрифицирано населено място. Съществуващите трафопостове в населените места не работят с пълната си мощност, поради намаляване на консумацията на ел. енергия и има възможност да се захранват самостоятелни нови обекти.

Улично осветление

Улично осветление (УО) в гр.Габрово има вече 75 години. То се развива и изгражда едновременно със сградния фонд и уличната градска мрежа.

Уличното осветление е монтирано върху стълбове от тролейбусната мрежа (около 17 км) с осветителни тела с нискоенергийни лампи 150W, върху стоманени стълбове и стълбове парков тип, върху стоманобетонни стълбове от съществуващата мрежа. Изпълнено е и прожекторно осветление на скулптурни фигури, площад Възраждане и тунела на бул. Хемус.

В кметствата на Община Габрово, осветлението е изпълнено върху стоманобетонни стълбове от съществуващата мрежа НН и с декоративни стълбове в село Боженци.

Броят на осветителните тела в Община Габрово е както следва:

ОБЩИНА-ГАБРОВО	ОСВЕТИТЕЛНИ ТЕЛА /БР/	МОЩНОСТ /W/	ИНСТАЛИРАНА МОЩНОСТ /W/
Габрово- с ниско енергийни лампи	3813	50	190650
	390	70	27300
	652	100	65200
	720	150	108000
прожектори		50,250 и 400	15000
Общо:			406150
кметства	1283	125	160375
	2284	250	571000
	70	400	28000
Общо:			759375
Общо:	9212		1165525

Реконструкцията и модернизацията на уличното осветление в Габрово

От 1999 до 2002 г. в изпълнение на проекта “Стратегия за намаляване на парниковите газове чрез енергийна ефективност”, които се финансира от Глобалния екологичен фонд чрез програмата за развитие на ООН и от Община Габрово, се извърши енергоефективна орукция на улично осветление на територията на гр. Габрово.

С реализацията на проекта (от 1999 до 2003г.) се постигнаха главните цели и задачи на демонстрационния проект: подобри се значително качеството на уличното осветление и безопасността на движение, намали се значително консумацията на ел.енергия, което води до икономия на средства и намаляване на емисиите на парниковите газове в атмосферата.

Енергоефективната реконструкция на уличното осветление се състои в подмяна осветителните тела с живачни лампи 400 W, 250 W и 125 W с нови тела с ниско енергийни натриеви лампи с високо налягане 150 W, 100 W, 70 W, 50 W и подмяна на парковите осветителни тела с нови с компактни луминесцентни лампи 40 W и 55 W.

При извършената реконструкция на уличното осветление инсталираната мощност от 1518 kWh е намалена на 406 kWh.

КАТЕГОРИЯ**	ДЪЛЖИНА	БРОЙ НА ОСВЕТИТЕЛИТЕ	МОЩНОСТ НА ОСВЕТИТЕЛИТЕ	ИНСТАЛИРА НА МОЩНОСТ
	[m]	бр.	[W]	[W]
I. Градски артерии	14 340	720	150	108 000
II. Събирателни улици	15 680	390	70	27300
		400	100	40 000
III. Обслужващи улици	9 720	3080	50	154000
IV. Паркове	-	625	50	31250
		136*	2x50	13 600
		100*	50	5 000
V. Път /Габрово – Поповци/	2500	8	50	400
		116	100	11 600
VI. Прожекторно осветление	-			15 000
Общо:	42240	5575	-	406150

* Паркови осветителни тела /цилиндри/ с нискоенергийни лампи, монтирани върху декоративни стълбове.

** Категоризацията на улиците се извършва съгласно БДС 5504 - 82 “Осветление на улици и пешеходни зони” и съгласно новите проекто-норми за улично осветление.

Централизирано управление на уличното осветление

Системата за централизирано управление на уличното осветление обхваща 250 трафопоста в града в осем командни групи и изпълнява следните функции: включва и изключва осветлението по предварително зададен график, включва полунощен режим на осветление за част от трафопостовите в късните часове на нощта и превключва тарифите на електромерите. Това е първата система за управление на улично осветление от този вид в страната. Системата е отворена за разширение и към нея в бъдеще могат да се включват и други трафопостове. Централният пункт за управление е в административната сграда на Община – Габрово. От компютърна система, чрез радиостанция се предават командни сигнали до приемници монтирани в трафопостовите.

Комутационната апаратура за УО на територията на общината е монтирана в поле УО в ТП – 375 бр. и в касети за УО – 40 бр.

**Реален ефект от въведените мерки по енергийна ефективност в УО
на територията на гр. Габрово**

ГОДИНА	МОЩНОСТ	ЕМИСИИ CO ₂	СТОЙНОСТ
	MWh/год	Тон/ MWh	лева
1999	3135	5266	344254
2000 *	319	535	37580
2001	1328	2230	151434
2002	1342	2255	145406
2003	1536	2580	155718
2004	1787	3002	176065

***През 2000 година УО не е работило 10 месеца**

Работната мощност на УО в годините се увеличава, поради въведени нови мощности в УО с обща дължина около 6,0 км и монтаж на нови стълбове парков тип.

8. СЪОБЩИТЕЛНИ СИСТЕМИ

На територията на Община Габрово има монтирани **четири** Автоматични телефонни централи /АТЦ-2,3; АТЦ-4; АТЦ-5 и АТЦ-6/ с монтиран номинален капацитет – общо 44856 условни номера; в т.ч. гр. Габрово – 39956, в кметствата – 4900. Монтирани кабелни чифтове СТМ – общо 35824 кабелни чифтове; в т.ч. гр. Габрово – 29876, в кметствата – 5948.

Като се вземат предвид демографските данни и резултатите от собствените проучвания на проектантите, състоянието на телефонната плътност е следната:

Община Габрово

ГОДИНА ИНДИКАТОР	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Телефонни постове - всичко	35807	35768	35410	35149	34589	33606
Брой жители **	79420	78696	74357	73314	73314	73314
Тел. плътност на 1000 жители	451	455	476	479	472	458
Домашни тел. постове	30377	30393	30271	29810	29328	28556

** Няма данни за населението 2003 г. и 2004 г.

Град Габрово

ГОДИНА ИНДИКАТОР	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Телефонни постове - всичко	31461	31391	31098	30921	30466	29641
Брой жители **	70007	69825	66612	65681	65681	65681
Телефонна плътност	449	450	467	471	464	451
Домашни тел. постове - всичко	26318	26294	26184	25808	25427	24810
Домашни тел. постове - цифр.				384	683	1925

** Няма данни за населението за 2003г и 2004 г

9. ТОПЛОФИКАЦИОННИ МРЕЖИ

Топлофикацията на жилищната зона и промишлени предприятия в гр. Габрово се осигурява от Топлофикация “Габрово” АД и от промишлени локални централи.

Топлофикационното предприятие в Габрово разполага с централа с комбиниран цикъл на производство на топлина и на електричество. Произведената електроенергия се подава към националната ел.мрежа.

Електрическата мощност на ТЕЦ е 18 МВ т, произвеждани от 3 броя турбогенератори по 6МВт. Бойлерната уредба е 50 г. кал./ час.

В града са изградени две магистрали и къса връзка между тях, обхващащи част от ЦГЧ и изцяло кварталите Младост, Трендафила 1 и 2 и Русевци.

Общата дължина на тръбната мрежа (отиваща и връщаща) е 38.7 км, по-голямата част положена в стоманобетонени канали (85%). Промислени тръбопроводи са с дължина 13 км, битовите – с дължина 26 км.

За битовата топлофикация са изградени общо 221 броя абонатни станции (в т. ч. 182 жилищни и 39 обществени), от които работещи към момента 182 (в т. ч. 152 жилищни и 30 обществени).

Топлофицирани сгради

- ❖ Жилищни сгради – 202 бр. – 23% монолитни, 77% сглобяемо строителство, с отопляем обем общо 999 000м³ – 6 700 апартамента.
- ❖ Обществени сгради – 31 бр. – с отопляем обем 340 000м³, приравнено на 2 266 апартамента по 150м³/ап.

Топлофицирани общински обекти

- ❖ Училища – 3 бр.
- ❖ Детски градини – 4бр. /3 действащи, 1 неработеща/
- ❖ Детски ясли – 1 бр.

Общият отопляем обем възлиза на 87 935м³, инсталираната мощност възлиза на 5 010кW.

- ❖ Дом на хумора – редуциран отопляем обем 3 500м³, инсталирана мощност 210 kW
- ❖ Спортна зала - редуциран отопляем обем 5 000м³, инсталирана мощност 700 kW

По възрастова структура топлофицираните сгради са както следва:

- ❖ Над 20 год.- 6%
- ❖ М/у 15 – 20 год. – 74%
- ❖ До 10 год.- 30%

В 60% от обществените АС има монтирани подгреватели за БГВ (битово горещо водоснабдяване), които никъде не се използват.

В 75% от АС в жилищните сгради има монтирани подгреватели за БГВ. Използват се в 12 бр. АС с малка консумация.

Във всички АС има монтирани топломери. В 4 бр. АС има монтирани и вторични топломери.

Енергийна ефективност

На всички абонати от жилищния сектор са доставени и монтирани разпределители на топлинна енергия. Броят на разпределителите в системата е над 20000. Наличието на топломери в абонатните станции и разпределители по радиатори беше необходима техническа предпоставка за въвеждане през отоплителния сезон 1999/2000 г. на топлинно счетоводство и формиране на сметките на базата на реалното потребление, което доведе до увеличаване на абонатите.

Потребление на 1 абонат /апартамент/:

Данните са за сезон 2003/2004 г. (при продължителност на отоплителния сезон - 5,5 месеца)

- ❖ Абонати – 4 088 бр.
- ❖ Консумирана топлоенергия – 31 226 MWh
- ❖ Средно потребление на абонат – 7,6 MWh

Поради остарялото оборудване и амортизирани съоръжения, ефективността на системата за производство, пренос и разпределение на топлина е нарушена, има загуби по трасетата.

10. ГАЗИФИКАЦИЯ НА ГР. ГАБРОВО И РЕГИОНА

Изготвен е работен проект за газоразпределителната мрежа за енергийно осигуряване на промишленото и битово потребление.

Строителството на обекта започна през 2004 г., с инвеститор SOLBY SA Ltd - Швейцария, Бенефициент "Централгаз АД" - Габрово

За газифициране са предвидени 61 промишлени и комунални обекта и битова газификация в 14 квартала на гр. Габрово.

Преминаването на консуматорите от течено и твърдо гориво на природен газ ще доведе до значителен екологичен ефект и енергоспестяване.

VII. ОКОЛНА СРЕДА

1. КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ (КАВ)

В границите на Община Габрово са включени 134 селища, най-голямото от които е гр. Габрово. Това както и факта, че последният (гр. Габрово) е бил и продължава да се развива като индустриално ориентиран район и оживен транспортен център (във връзка с неговото централно местоположение спрямо територията на България) го определят, като селище с потенциален риск от възникване замърсяване на атмосферния въздух. Затова ще се разгледа малко по-подробно само качеството на атмосферния въздух (КАВ) на гр. Габрово, тъй като в останалите селища на общината то отговаря на законоустановените норми и няма съществени предпоставки за неговото влошаване.

Във всяко населено място КАВ се обуславя и зависи от факторите географско положение, релеф и климат. Гр. Габрово е с надморска височина 392 м., разположен е върху речните тераси на реките Янтра, Синкевица, Паничарка и Жълтешка. Териториалното му развитие е подчинено на формите на релефа, който най-общо се характеризира като хълмист и планински - силно пресечен, представляващ сложна поредица от малки долинки, прорязани от дерета и оврази, тесни ридове и била със стръмни склонове. Климатът на града е умереноконтинентален с планинско влияние. Той е пряко свързан с този на Дунавската равнина и високите части на Централна Стара планина, която представлява важна климатична граница. Това се отразява

върху сложните циркуляционни потоци на въздушните маси, идващи от север и формирането на валежните процеси и температурния режим на приземния слой на атмосферата. Районът на гр. Габрово се характеризира с относително висок дял на тихо време – 47,3%, което респективно дава отражение върху неговата хигиенна обстановка. От една страна намалява обдухването и постъпването на свежи въздушни маси, а от друга страна при безветрие се проявява по-действено планинско-долинния бриз, за който орографията на града е много благоприятна. Отчита се, че ветровете имат кръгло-годишни невисоки скорости от 1,8 до 2,4 м/сек., като духат почти равномерно от всички посоки и способстват за разсейването на вредностите. Долините на реките в разглеждания район и най-ниските места на склоновете са с най-голяма денонощна температурна амплитуда, повишена относителна влажност, затруднено оттичане на студения въздух и влошени условия на проветряване.

На територията на община Габрово (респективно на гр. Габрово) източниците на замърсяване на въздуха се разделят на три основни групи:

- ❖ производствени – включват обекти, разположени в южната и северната промишлена зона, и обекти, които се намират до жилищни райони;
- ❖ транспортни;
- ❖ енергийни в т.ч. битови, свързани с получаване на топлоенергия.

По данни на РИОСВ – В. Търново на територията на Община Габрово предприятия подлежат на контрол относно чистотата на атмосферния въздух са 24 бр.

Контролът на основни показатели, характеризиращи качеството на приземния слой на атмосферния въздух в гр. Габрово до края на м. май 2004 г. е осъществяван основно от един стационарен фонов пункт за мониторинг на МОСВ, разположен в непосредствена близост до р. Янтра, който на 29.06.2004 г. е закрит със Заповед РД-493/15.05.2004 г. на Министъра на околната среда и водите.

В горесцитирания пункт са извършвани периодични измервания за определяне фоновите нива на следните замърсители: серен диоксид, азотен диоксид, сероводород, прах и оловни аерозоли по методика на МОСВ, (според изискванията на Наредба №7/03.05.1999г. и Наредба №9/03.05.1999г. от българското законодателство, които съответстват на Европейските Директиви – 96/62/ЕС и 99/30/ЕС), като под “ниво” се разбира определена стойност за концентрацията на даден замърсител.

Анализът на данни от справките за регистрираните замърсявания на атмосферния въздух и допуснатите закононарушения в гр. Габрово от 2000 г. до края на м. май 2004 г. от стационарния фонов пункт за мониторинг са показани в таблица №1.1.

Таблица 1.1 Резултати от имиссионния контрол от стационарен фонов пункт за мониторинг в гр. Габрово – от 2000 г. до края м. май 2004 г.

ЗАМЪРСИТЕЛИ	2000 Г.	2001 Г.	2002 Г.	2003 Г.	05. 2004 Г.
азотен диоксид	871 проби в границите	846 проби в границите	864 проби в границите	726 проби в границите	449 проби в границите
серен диоксид	871 проби в границите	846 проби в границите	844 проби в границите	726 проби в границите	449 проби в границите
сероводород	840 пр.- 8 пр. над м.е.ПДК от 1,05 до 1,2 пъти през мес I, II,V,VI,IX,X	846 проби в границите	864 пр.- 52 пр. над м.е. ПДК от 1,02 до 1,34 пъти през мес. II, III, V,VI,VII, XI и XII и 3 пр. над ПДК ср.ден. с превеише-ние от 1,03 до 1,17 пъти през мес.XI и XII	634пр. - 3пр.над м.е.ПДК от 1,02 до 1,06 пъти през м. I и VII, и 1пр. над ПДК ср.ден.с превеишение1,20 през м. VII	-
прах	224 пр.- 1пр. с превеишение 1,4 пъти границите	191 проби в границите	197 проби в границите	181 проби в границите	104 проби в границите
оловни аерозоли	96 проби в границите	60 проби в границите	-	-	-

Емисии на предприятия от 2000г. до 2004 г.

2000 г.

“ТЕЦ-Габрово” ЕАД

Превишени НДЕ на прах – 3,2 пъти над средно-дневната норма през м. Януари

“Руно – Г” ООД – Габрово и кожарска ф-ма “Лъв”

С 14 пъти над максимално-еднократните ПДК през м. Май – има предписание от РИОСВ

2001 г.

“ТЕЦ-Габрово” ЕАД

Превишени НДЕ на: азотни окиси – 1,6 пъти през м. Март
серни окиси – 1,6 пъти през м. Март
2,9 пъти през м. Декември
прах – 8,2 пъти през м. Декември

Парова централа “Мак” АД - Габрово

Превишени НДЕ на: прах – 4,2 пъти през м. Март
9,1 пъти през м. Декември
азотни окиси – 1,4 пъти през м. Март
1,5 пъти през м. Декември
въглероден окис – 2,4 пъти през м. Март
2,0 пъти през м. Декември
серни окиси - 2,5 пъти през м. Март
2,0 пъти през м. Декември

Ф-ма “Димас” – асфалтова база в м. Скалско

Превишени НДЕ на прах – 33 пъти през м. Юли – има акт от РИОСВ

2002 год.

“ТЕЦ-Габрово” ЕАД

Превишени НДЕ на:

- азотни диоксиди – 2,9 пъти през м. Януари
- въглероден окис – 2,1 пъти през м. Януари
- прах – 6 пъти през м. Януари

Издадена е Заповед от РИОСВ
по чл.18, ал.2 от ЗООС

Парова централа “Мак” АД - Габрово

Превишени НДЕ на:

- прах – 11,4 пъти през м. Февруари
- азотни окиси – 1,7 пъти през м. Февруари
- серни окиси - 2,5 пъти през м. Февруари

Издадена е Заповед от РИОСВ
по чл.18, ал.2 от ЗООС

2003 год.

“ТЕЦ-Габрово” ЕАД

Превишени НДЕ на: прах – 4,9 пъти през м. Март
серни окиси – 1,6 пъти през м. Март
азотни окиси – 1,1 пъти през м. Март

Парова централа “Картал” ЕАД

Превишени НДЕ на прах – 3,3 пъти през м. Април
серни окиси – 1,5 пъти през м. Април

2004 год. - Не са констатирани превишения на нормите за допустими емисии от предприятията на територията на гр. Габрово.

В резултат на направените проби и анализи, за периода от 2000 г. до края на м. май 2004 г. може да се направи извода, че вредните вещества – *серен диоксид, азотен диоксид и оловни аерозоли са в границите на нормативно определените ПДК и че тяхната роля е незначителна в общото замърсяване на атмосферния въздух.*

Съгласно данните от фоновия стационарен пункт за мониторинг на МОСВ, и тези получени от мобилната автоматична лаборатория на ИАООС **прахът** като цяло също **не представлява** атмосферен замърсител със значително отрицателно въздействие върху КАВ в гр. Габрово, тъй като през разглеждания пет годишен период, по отношение на имисиите той е превишавал ПДК еднократно само през 2000 г., а по отношение на емисиите е превишавал епизодично установените норми и то предимно през зимните отоплителни сезони. Като основни източници за това може да се посочат “Топлофикация Габрово”ЕАД работеща с черни въглища и мазут, всички предприятия притежаващи парови централи или отделни котли използващи твърдо гориво, отделните домакинства отопляващи се с нискокачествени твърди горива (като въглища, брикети, дърва, чийто дял през последните години все повече нараства). Други източници които също допринасят за повишаване запрашеността на въздуха и то предимно през топлите месеци от годината това са: автомобилния транспорт, лошото състояние на пътните настилки, ограничената пропускателна способност на главната улична мрежа (обусловена от характера на релефа и високата степен на застрояване), извършването на различни строително-ремонтни работи и др.

Резултатите от имисионния контрол свързан с *праховото замърсяване* на въздуха в гр.Габрово показват, че концентрациите на прах не са превишавали границите на нормативно определената ПДКср.ден. ($0,25 \text{ mg/m}^3$). Този факт до известна степен може да се обясни с намаления капацитет на габровските производствени предприятия и на “Топлофикация Габрово”ЕООД, както и със значителния брой на закрити заводи и фирми, с появилите се на пазара технически по-съвършени автомобили, автобуси и камионни, работещи с газ, дизелово гориво или с безоловен бензин.

През разглеждания пет-годишен период на територията на гр. Габрово **сероводородът (H_2S) се е очертал, като най-сериозния и значим, атмосферен замърсител, който влошава КАВ.** За това сочат данните от фоновия стационарен пункт на МОСВ (разположен в голям жилищен квартал в Централна градска част, в близост до коритото на р. Янтра). В резултат от неговия непрекъснат системен контрол са констатирани концентрации на сероводород превишаващи максимално-еднократната пределно допустима концентрация (ПДКм.ед.) през 2000 г. и 2002 г. и 2003 г. (виж. Таблица №1.1.).

Теоретично сероводородът се съдържа в някои минерални води, нефтени и земни газове и може да се образува при гнилоствни процеси в канални ями, в отпадъчни води, при обработка на кожи и др. От изброените видове производства на територията на гр. Габрово съществува единствено развита кожарска промишленост – която през периода 2000 – 2004 г. е представлявана от фирми като “Лъв” АД, “Фулмакс” ООД и “Рекорд”АД, за които от попълнените допълнително инвентаризационни карти и разгледани Доклади за ОВОС става ясно, че през последните няколко години същите работят с намален почти на половина производствен капацитет (някои от тях дори вече не функционират – като ф-ма “ЛЪВ”АД) и през следващите години не предвиждат никакво ново увеличаване на техните производствени възможности, нито внедряването на допълнителни инсталации предназначени за подобряване КАВ. Причината за това са значително по-ниските ПДК на замърсяващи вещества (в т.ч. на сероводород) емитирани в следствие на тяхното производство. Нещо повече, голямото териториално отстояние на фирмите от стационарния пункт за мониторинг както и посоката на преобладаващите ветрове представляват още един аргумент в подкрепа на тезата, че в гр.Габрово конкретен производствен източник на сероводород, над законо-установените норми няма.

По-скоро превишенията на сероводород над ПДКм.ед. показани в таблица 1.1. биха могли да се обяснят до известна степен с близостта на стационарния фонов пункт за мониторинг (на около 300м) до коритото на р.Янтра, в което се развиват периодично гнилоствни процеси (предимно през летните месеци при маловодието на реките) – породени от голямото количество прорасла растителност, наслоени дънни утайки и неправомерно изхвърлени битови отпадъци.

Друг факт, който трябва да се отбележи, относно появата на проби със сероводород над ПДКм.ед. е, че от 01.01.2002 г. има промяна в *Наредба №14 за нормите за пределно допустими концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места*, в която ПДКм.ед. за този замърсител е изменена от 0,008 mg/m³ на 0,005 mg/m³, т.е. нормативната уредба е станала по-рестриктивна, което неминуемо също дава отражение върху резултатите от лабораторните измервания.

През 2003 г. експерти от отдел “ООСЧ” при Община Габрово съвместно с експертите от РИОСВ – В. Търново определиха 5 нови точки (пункта) на територията на гр. Габрово за разполагане мобилна лаборатория на Изпълнителната агенция по опазване на околната среда (ИАООС) към МОСВ, а именно:

- *градски промишлен пункт в района на фирма “Цератицит”;*
- *градски-транспортен в района на кв. “Голо бърдо”;*
- *градски фонов пред сградата на Община Габрово;*
- *градски промишлен пункт в района на фирма “Еврика комерс”;*
- *градски промишлен пункт в района на фирма “Подем”.*

В гореизброените пунктове е предвидено осъществяване на периодичен контрол от страна на ИАООС (с честота: 2 пъти в годината в продължение на 5 дни за всеки отделен пункт) на показателите: фини прахови частици (PM 10), серен диоксид, азотни оксиди, сероводород, озон, въглероден оксид, въглеводороди (метан и неметанови).

За 2005г., 2006г. и 2007г. общинска администрация Габрово не разполага с данни относно състоянието на атмосферния въздух в гр. Габрово по горе-цитираните показатели, тъй като мобилната лаборатория на ИАООС (по неизвестни причини) не е извършвала измервания в определените пет пункта за мониторинг на територията на града, а стационарният фонов пункт към МОСВ в кв. “Хр. Ботев” бе закрит на 29.06.2004 г. със Заповед РД-493/15.05.2004г. на Министъра на околната среда и водите (въпреки писмените възражения от страна на Община Габрово и РИОСВ – В. Търново).

В екологичен план през следващите години до 2015 г. се очаква постепенно завишаване законово регламентиранияте норми не само на атмосферния замърсител сероводород, но и завишаване нормите на серен диоксид, азотен диоксид, оловни аерозоли и фини прахови частици, във връзка със започналото глобално затопяне на климата. Това предполага в световен мащаб да се пристъпи незабавно към предприемането на сериозни политически и икономически мерки (в т.ч. и на санкции), свързани с подобряване състоянието на климата, както на междуправителствено ниво, така и на местно национално, регионално и общинско ниво.

В подкрепа на гореизложеното през 2001 г., след извършване на предварителна оценка на нивата на замърсителите, съгласно *Закона за чистота на атмосферния въздух*, МОСВ утвърди едно разпределение на територията на страната на райони и агломерации (с население над 250 000 души) за оценка и управление на КАВ (РОУКАВ) и тяхната категоризация в зависимост от степента на замърсяване в тях. В резултат са обособени 119 РОУКАВ на територията на страната, *34 от тях са определени като райони или агломерации с превишения на установените норми за КАВ*, в т.ч. влиза и гр. Габрово, поради превишаване на установените норми на сероводород на неговата територия.

Във връзка с горе-изложеното Общински съвет Габрово прие на свое заседание с Решение №150/24.07.2003г. – *“Общинска програма за управление качеството на атмосферния въздух на гр. Габрово”*. Тя е с период на действие: IV.2003 г. – IV.2010 г. и отразява целенасочената политика и усилия на Община Габрово, включващи комплекс от мерки насочени към снижаване концентрациите на сероводород до законоустановените норми и към запазване нивата на атмосферните замърсители: серен диоксид, азотен диоксид, оловни аерозоли и фини прахови частици, съобразно новите стандарти за КАВ (приети в България, с приемането ни в Европейския съюз). Горе-цитираната секторна програма се явява приложение и неразделна част от Програмата за опазване на околната среда на територията на Община Габрово.

2. КАЧЕСТВО НА ВОДИТЕ

Водите са важен елемент на географската среда, който оказва влияние върху останалите елементи, а също върху живота и стопанската дейност на хората. Те имат значение за формиране на релефа, оказват влияние на водоснабдеността на селищата, изкуственото напояване, за производство на електроенергия. Водните ресурси са важно условие за икономическото развитие на всеки един район.

Управлението на водите на територията на Република България се осъществява на Национално и басейново ниво. Речният басейн е основна единица за съвместно управление на повърхностните и подземните води по количество и качество за постигане на устойчиво водоползване и опазване на водите и водните екосистеми. Управлението на водите, водните обекти и водностопанските системи и съоръжения се осъществява на основата на планове за управление на речните басейни и Национален водностопански план.

Община Габрово се отнася към Дунавския район с център гр. Плевен. Дебитът на реките е малък. Те имат дъждовно-снежен режим с есенен минимум на оттока и пролетен максимум. Река Янтра е най-голямата от тях. При преминаването си през гр. Габрово е категоризирана като приемник II категория, чиято чистота се наблюдава и контролира от РИОСВ – В. Търново и Басейнова дирекция - Плевен. На Габровска територия са определени 2 бр. пунктове от НАСЕМ за контрол качеството на повърхностните води на р.Янтра (като хидробиологичен мониторинг), които се намират при кв. Ябълка и след ПСОВ – Габрово (в северна индустриална зона).

Категоризацията на повърхностните води в тези пунктове са:

- пункт №208 (след кв. Ябълка) – II категория;
- пункт №209 (след ПСОВ Габрово) – III категория.

Мониторингът на качествата на речните води обхваща общо 33 физико-химични показатели. По програмата на РИОСВ пробо-набиранията от пунктовете са ежемесечни.

Анализът на данните от мониторинга от 2000 до 2006 г. показва, че водите на р.Янтра като цяло са в нормите за проектната си категоризация.

Повърхностните води на притоците на р. Янтра не подлежат на мониторинг.

Основната причина за замърсяването на речните води е силното антропогенно въздействие, на което е подложена р.Янтра като приемник на непречистени води (включващи дъждовни, битови и промишлени отпадъчни води). В гр. Габрово има 17 по-големи предприятия, които формират промишлени отпадъчни води. Всички те имат локални пречиствателни станции. Частично пречистените промишлени отпадъчни води на 14 от тях се заустват в градската канализация, а на останалите 3 – в р. Янтра. Почти всички локални пречиствателни станции имат проблем с технологията на пречистване и експлоатация на съоръженията.

В Габрово има изградена и пусната в експлоатация (през 1985г.) пречиствателна станция за пречистване на отпадъчните води на града (ГПСОВ), с капацитет 903 л/сек. В нея постъпват водите на повечето промишлени предприятия и около 51% от битовите. Останалите се изливат директно в р.Янтра или нейните притоци.

По данни от “Вик” ООД - Габрово пречистените отпадъчни води зауствени в река Янтра за периода от 2000 до 2006 г. има следното изражение:

Таблица 2.1.

ГОДИНА	ПРЕЧИСТЕНИ ОВ И ЗАУСТЕНИ В Р. ЯНТРА (МЗ)
2000 г.	11 004 595
2001 г.	12 109 824
2002 г.	15 200 352
2003 г.	14 948 064
2004 г.	17 076 096
2005 г.	16 209 504
2006 г.	15 862 608

През последните четири години (2003 – 2006 г.) в гр. Габрово не е имало режимно водоподаване, големи (сериозни) аварии и инциденти, което респективно се е отразило и на качеството на питейните води - те са по-добри по отношение на химични и микробиологични показатели спрямо тези през периода: 2000 – 2002 г. (виж таблица2.2.).

Резултатите от мониторинга на питейната вода (извършван системно от лабораторията на РИОКОЗ –Габрово), за периода от 2000 до 2006 г. имат следното изражение:

Таблица 2.2.

Години	ОТНОСИТЕЛЕН ДЯЛ - НЕСТАНДАРТНИ ВОДИ					
	Габровска област			Габровска община		
	%нестанд.води			%нестанд.води		
	общо	хим.пок.	микроб.пок.	общо	хим.пок.	микроб.пок.
2000	17,51	7,61	20,50	18,09	6,05	21,29
2001	20,12	6,80	24,58	20,52	7,99	24,64
2002	20,57	13,05	24,43	21,85	15,89	24,52
2003	3,15	0,59	10,84	4,11	0,9	12,19
2004	4,04	0,29	13,23	4,32	0,43	12,46
2005	3,61	1,18	9,58	3,73	1,35	9,08
2006	2,73	1,17	10,4	14,12	12,35	15,25

За община Габрово - от извършените 3387 анализа на проби вода за 2005 г. нестандартни са 1,35% от анализите по химични и 9,08% по микробиологични показатели. В периода 2000-2004 година нестандартни са били от 6,05% до 15,89% от анализите по химични показатели и от 12,19% до 24,64% от анализите по микробиологични показатели.

По данни от РИОКОЗ в Габровска община през 2006 г. общо от 25 водоизточника са констатирани отклонения в качеството на питейната вода. Това са предимно малки водоизточници.

Населените места ползвали питейна вода с отклонения по показатели с безусловно здравно значение /Ентерококи и Ешерихия коли/ са 21. Това са селата: Лесичарка, Мичковци, Междене, Спанци, Живково, Дебел дял, Врабци, Трънето, Бойновци, Беленци, Водици, Малини, Борики, Източник, Орловци, Жълтеш, Боженци, Мрахори, Иванили, Мечковица, Зелено дърво.

С отклонения по показатели с индикаторно значение – като показател “мътност” е констатирано отклонение в изследваните води на 12 водоизточника; отклонение по показател “желязо” – от 5 водоизточника; отклонение по показател “манган” - от 1 водоизточник.

Производственият мониторинг върху качествата на водата от водоизточниците и във водопроводната мрежа освен от лабораторията на РИОКОЗ-Габрово се извършват и от химико-биологична лаборатория на “ВиК”ООД– Габрово, която контролира 179 бр. пункта (общо на териториите на общините Габрово, Трявна и Дряново), от тях – 102 бр. са само тези на община Габрово. Данните от втората лаборатория за периода от 2000 до 2006г. потвърждават с малки изключения изводите направени от лабораторията на РИОКОЗ – Габрово.

3. КАЧЕСТВО НА ПОЧВИТЕ

В сложно съчетание основните фактори на почвообразуване – климат, растителност, релеф, почвообразуващи скали и др. – обуславят голямата пестрота на почвената покривка на територията на община Габрово. В нея най-широко разпространени са плитките сиви горски почви /около 40%/, сивите горски почви /около 28%/, светлосиви горски почви-глеевидни, тъмносиви горски почви, редзини, алувиално-ливадни почви и др.

Особено голяма роля в разнообразието на почвената покривка са изиграли и продължават да играят засушаването и процесите на почвена ерозия.. В община Габрово, благодарение на своя релеф – планинско – хълмист в по-голямата си част характеризиращ се с големи и стръмни склонове (над 6° наклон). Като пример за засилена ветрова и водна ерозия върху терен общинска собственост може да се посочи Узанската поляна – в която около 15 дка тревна площ е превърната в оголена, пустееща земя, благодарение на засилената ветрова и водна ерозия в района.

Основният почвен фонд в общината е представен от сивите горски почви. Те са образувани при условията на преходно континенталния климат и подчертаното влияние на горската растителност /дъб, габър, клен, липа и др./, върху кафяво-червеникави глини, изветрителни продукти на мергели, варовици, карбонати, безкарбонатни пясъчници и др. Морфологичните, химичните и агрохимичните свойства на сивите горски почви и нейните разновидности показват, че тези почви имат ниско естествено плодородие, поради което са подходящи за ограничен брой селскостопански култури.

В страната /и в частност в общината/ все още няма създадена система за ефективен контрол както на състоянието на земите и почвите, така и за качествата и замърсяването на предлаганите на пазара стоки. През последните години намаля пестицидното замърсяване и пренаторяването с химични торове – голяма част от земеделската земя пустее и не се обработва.

От 2000 г. В *Северен централен район* за планиране няма регистрирано замърсяване на почвите.

От 1992 до 1995 г. почвените анализи на двата пункта в района на с. Яворец за съдържание на тежки метали и арсен сочат, че замърсителите са в допустимите граници. След 1995 г. пунктовете за анализ в с. Яворец са закрити от МЗГ.

Наличните данни за замърсяване на земеделските почви са оскъдни.

До момента в общината е направен само един почвен анализ за тежки метали от Аналитичната лаборатория към Националната служба за съвети в земеделието (НССЗ) през м. август 2003 г. в района на с. Новаковци. В резултат е констатирано, че съдържанието на мед, цинк, олово и кадмий са под ПДК за почви, съгласно Наредба №3 (чиято последна актуализация е публикувана в ДВ бр. 54 / 1997 г.). Други нови изследвания за замърсяване на почвата с тежки метали на територията на община Габрово не са правени.

РИОКОЗ Габрово по отношение на почвите осъществява само радиологичен контрол. Изследванията се извършва от РИОКОЗ - Русе. За 2005г. и 2006г. са взети 4 бр. проби /по 2 проби за всяка година/. Резултатите показват, че няма отклонения от нормите.

4. ОТПАДЪЦИ

Един от основните приоритети през последните години в политиката на нашата страна, респективно на община Габрово, е “Опазването на околната среда и реализирането на националната програма за управление на дейностите по отпадъците”. В тази насока на местно равнище са приети три общински наредби – **Наредба №1 за чистотата в Габровска община, Наредба №2 за използването и опазването на улиците, тротоарите, площадите, пътищата, мостовете, подлезите, парковете, лесопарковете и уличните насаждения на територията на община Габрово, Наредба за управление на отпадъци**, които са в съзвучие с българското екологично законодателство и уреждат правните въпроси свързани с опазването на околната среда на територията на Габровска община.

През 1998 г. е приета от Общински съвет **Програма за интегрирано управление на отпадъците в община Габрово, с период на действие 1998 – 2005 г.** В края на 2005 г. е изготвена, а през 2006 г. е приета нова **Програма за интегрирано управление на отпадъците на територията на община Габрово, с период на действие 2006 – 2013 г.** В нея са отразени новите моменти от съвременното екологично законодателство на страната, заложи са конкретни мероприятия, целящи минимизиране отрицателното влияние на отпадъците върху околната среда.

4.1. ВИДОВЕ ОТПАДЪЦИ И ИЗТОЧНИЦИ НА ТЯХНОТО ГЕНЕРИРАНЕ

Регенериращата възможност на природата много години у нас се надценяваше. Вярвайки в неограничената приемателна способност на компонентите на околната среда към всички видове отпадъци, се допусна засилване вредното влияние от разлагането на отпадъците върху околната среда и респективно върху хората. В бита масово навлезе използването на пластмаси и други неразграждащи се по естествен път суровини.

През последните години чувствително започна да се осъзнава опасността, която крият отпадъците от производствената и комунално-битовата дейност както върху природата, така и върху здравето на населението.

Все повече започна да се засилва и необходимостта от стимулирането и внедряването на безотпадни и малкоотпадни технологии, чиято основна цел е да се минимизира генерирането на различните видове отпадъци, които най-общо могат да се отнесат към следните три групи:

- *производствени отпадъци;*
- *битови отпадъци;*
- *опасни отпадъци.*

4.1.1. ПРОИЗВОДСТВЕНИ ОТПАДЪЦИ

Производствените отпадъци са количества вещества (продукти, остатъци, суровини и материали), несъдържащи вредни замърсители, създаващи риск за здравето на хората и околната среда, които не могат да се използват в производството (поради липса на технологии или пазар), не могат да бъдат продадени и от които притежателят желае или е длъжен да се освободи. Те се формират в резултат на промишлената, занаятчийската и обслужващата дейност на физическите и юридически лица.

Количеството и съставът на производствените отпадъци са силно променливи и зависят от множество фактори и най-вече от вида и технологията на производството.

За Община Габрово характерни отпадъци от индустрията са: отпадъци от физическа и механическа повърхностна обработка на метали и пластмаси, строителни отпадъци, утайки от локални пречиствателни станции (от галванични и термични производства), варова леш, изрезки от обработка на сурови кожи, конци и изрезки от платове, пепелина от ТЕЦ, утайки и груби отпадъци от ГПСОВ.

По данни на “ВиК”ООД за периода 2004 - 2006 г. по години количествата генерирани отпадъци от Габровската ПСОВ (които нямат характер на опасни) имат следното изражение:

Таблица 4.1.

Генерирани отпадъци от ПСОВ – Габрово						
година	от решетки		от песькозадържатели		от изсушителни полета	
	/ т. /	/ м ³ /	/ т. /	/ м ³ /	/ т. /	/ м ³ /
2004 г.	60	80	75	50	900	1000
2005 г.	60	80	75	50	800	900
2006 г.	41	55	63	42	154	171

т.е. от поместените данни може да се направи извода, че количеството утайки и др. груби отпадъци генерирани от ГПСОВ през последните 3 години се движат в един диапазон и с малки изключения (през 2006 г.) запазват своите стойности.

Като цяло производствените неопасни отпадъци генерирани в Община Габрово и в Област Габрово (по данни на Териториално статистическо бюро – клон Габрово) имат следното изражение:

Таблица 4.2.

ПРОИЗВОДСТВЕНИ НЕОПАСНИ ОТПАДЪЦИ НА ОБЛАСТ ГАБРОВО И ОБЩИНА ГАБРОВО /Тонове/							
	1999 г.	2000 г.	2001 г.	2002 г.	2003 г.	2004 г.	2005 г.
Област Габрово	29221	31865	37474	30802	26010	39908	36802
Община Габрово	5336	3698	5764	5694	5862	6848	5590

Фиг.4.1.

4.1.2. БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

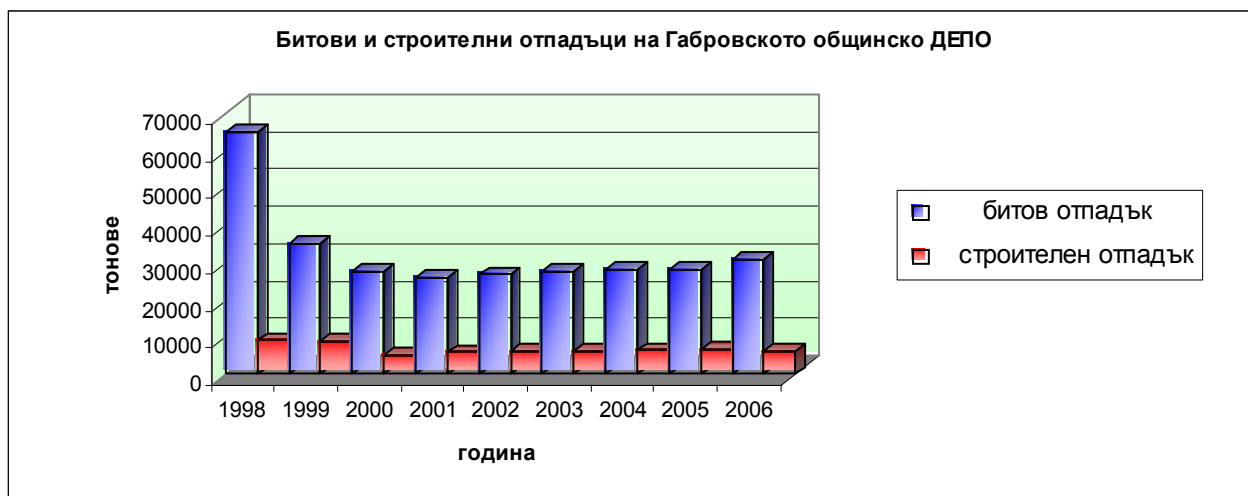
ТБО (твърдите битови отпадъци) се формират в резултат на жизнената дейност на хората в домакинствата, фирмите, административните, социалните и обществени учреждения. Към тях се приравняват и отпадъците от търговски обекти, занаятчийски дейности, и др., на които количеството или състава няма да пречи на третирането им съвместно с битовите. Количеството и съставът им зависят от мястото на образуване, от стандарта на живот на населението и неговата култура, степента на благоустроеност на населените места, начина на отопление, климатични фактори и други.

Основните усилия на Община Габрово са съсредоточени в управлението на дейностите по третиране и депониране на този вид отпадъци, като преобладаващи в общия обем на отпадъците и в тази връзка проблемите и решенията отнасящи се до битовите отпадъци са един от значимите фактори при осъществяването на цялостната общинската политика по управление на всички видове отпадъци.

От 1998 до 2001 г. в количествата депонирани смесени битови и строителни отпадъци на градското сметище, се забелязва значителен спад. Това до голяма степен може да се обясни със силно намаления брой жители в Община Габрово. От 2002 г. до 2006 г. се наблюдава нова тенденция към постепенно завишаване количествата на депонираните отпадъци. Причината за това се корени в усилията за оптимизиране на дейността по организирано сметосъбиране и сметоизвозване в Община Габрово, в разширяване на нейния териториален обхват (включвайки през 2003 г. за обслужване освен гр.Габрово още 9 села, а през 2006 г. – допълнително още 28 бр. Габровски села); стартирането на общински проекти насочени към премахването на нерегламентирани микросметища на територията на Габровска община (съгласно новата политика на МОСВ, която е приведена в съответствие с Европейското екологично законодателство) и не на последно място причина за завишените количества на депонирани отпадъци през изминалите пет години се дължи на постепенното стабилизиране на икономиката в страната като цяло и в частност в гр. Габрово, в резултат на което започнаха да се появяват по-малки и рентабилни предприятия в областта на хранително-вкусовата, химическата и текстилна промишленост насочени предимно към задоволяване нуждите на бита, появили се множество хипермаркети, магазини за бяла техника, хранителни стоки, за продажба на дрехи втора употреба, бензиностанции, газстанции, заведения за обществено хранене и др., които генерират допълнително отпадъци от своята дейност с битов произход). Това се вижда добре от таблицата и фигурата поместени по-долу:

Таблица 4.3. Количество депонирани битови и строителни отпадъци на Габровското общинско депо за периода 1998-2006 г.(тонове)

Вид отпадък	1998 г.	1999 г.	2000 г.	2001 г.	2002 г.	2003 г.	2004 г.	2005 г.	2006 г.
битов	65052т.	35000т.	27600т.	26000т.	26700т.	27600т.	28000т.	28000т.	30580т.
строителен	9069т.	9000т.	5000т.	6000т.	6140т.	6300т.	6500т.	6600т.	6100т.

Фиг. 4.2.

4.1.3.ОПАСНИ ОТПАДЪЦИ

Опасни отпадъци са тези, чийто състав, количество и свойства създават риск за човешкото здраве и околната среда и са класифицирани като такива според Базелската конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане. Основен източник на тази група отпадъци на територията на Общината са транспорта, услугите на здравеопазването, а така също и домакинствата на гражданите.

По отношение на болничните отпадъци, генерирани на територията на Община Габрово (по данни от МБАЛ “Д-р Тота Венкова”) през периода от 1999 до 2004 г. се забелязва тенденция към тяхното плавно постепенно нарастване:

Таблица 4.4.

Болнични отпадъци	1999 г.	2000 г.	2001 г.	2002 г.	2003 г.	2004 г.	2005 г.	2006 г.
Количество (кг.)	80238	88000	96000	98200	100478	103276	46930	41499

Фиг. 4.3.

Този факт до известна степен може да се обясни като се разгледа състава на болничните отпадъци (включващ: опасни отпадъци, като: телесни части и органи, банки кръв и кръвни продукти, превръзки, марли, гипсови отливки, лекарствени продукти с изтекъл срок на годност и др.) и общата здравна картина на територията на Община Габрово - характеризираща се с висок процент застаряващо население, респективно висок процент на заболяемост и травматизъм.

През 2005 и 2006 г. се забелязва рязък спад в генерираните количества болнични отпадъци, без да е ограничен мащаба на работа на болницата или да е подобрена здравната картина на територията на община Габрово. Този факт вероятно се дължи на закупуването (през 2005 г.) и използването на електронна везна за определяне количествата на генерираните болнични отпадъци и респективно воденето на по-реална и точна отчетна информация.

В МБАЛ “Д-р Тота Венкова” АД – Габрово е разработена Програма за управление на болничните отпадъци, съгласно Указание №1 от 21.04.2003 г. на Министерството на здравеопазването. До настоящия момент обработката на част от болничните отпадъци (предимно с биологичен произход) става чрез изгаряне в сметогорна пещ (инсинератор) на територията на болничното заведение, а останалите се предават за обезвреждане на фирма ЕТ “Жоси-Р-Жечко Стойков” – гр. София, с която Габровската болница има сключен договор за транспортиране, съхранение и унищожение на генерираните от нея отпадъци.

Сметогорната пещ на МБАЛ “Д-р Тота Венкова” е въведена в експлоатация през 1992г. Тя е внос от Чехия - служи за изгаряне на клинични отпадъци, но съгласно новата политика за регионално решаване на проблема с отпадъците, предстои да бъде закрита (до 31.09.2007г.), тъй като не отговаря на Европейските стандарти за качествено и безопасно обезвреждане на болничните отпадъци. Като цяло, след 2009 г. предстои преориентиране потока от генерирани болнични отпадъци на общините в т.ч. и на община Габрово към новосъздадените регионални центрове за обезвреждане на такъв вид отпадъци (оборудвани в съответствие с най-новите изисквания на нашето екологично законодателство). Този процес ще бъде сложен. Неговото канализиране предполага възникването на проблеми свързани с организацията по събиране и транспортиране на клиничните отпадъци от Община Габрово до Регионалния център (който за нас е предвиден да бъде изграден в гр.Плевен) и естествено до оскъпяване на услугата като цяло за обезвреждане на този вид отпадък. За момента, поради икономическа неефективност на метода, свързан с транспортиране и обеззаразяване на биологичните отпадъци извън територията на болницата се предвижда закупуване на собствена инсталация за комбинирано обеззаразяване (*вкл. пара под налягане + микровълново лъчение*), отговаряща на Европейските стандарти за качество.

С Решение №139 от заседание на Общински съвет, проведено на 13.09.2001г. (виж Приложението към Програмата) са определени места на територията на Община Габрово за смяна на отработени масла и отпадни нефтопродукти, места за събиране на излезли от употреба батерии, луминесцентни лампи и др. лампи съдържащи живак, съгласно Наредбите на МС приети през 2000 г.

На територията на Община Габрово има отреден и обособен с Кметска Заповед един склад (в с. Камешица), предназначен за временно съхраняване на излезли от употреба луминесцентни лампи и др. лампи съдържащи живак, до тяхното предаване на лицензирана фирма за последващо третиране. От м. май 2006 г. Община Габрово е в договорни отношения с лицензирана ф-ма “Балбок Инженеринг” АД – София, на която през м. септември 2006 г. са предадени за последваща обработка – 499 кг. живачни лампи и 391 кг. луминесцентни лампи (събрани в продължение на пет-годишен период, в резултат предимно от извършена подмяна на уличната осветителна мрежа в гр. Габрово).

За една голяма част от опасните отпадъци на национално и местно ниво все още не са намерени решения за тяхното организирано обезвреждане, същите в някои случаи се съхраняват отговорно на склад в предприятията, други се предават на външни лицензирани фирми за обезвреждане, а трети се изхвърлят нерегламентирано в околната среда от недобросъвестни лица.

В Габровското общинско депо за ТБО не се допуска депониране на опасни отпадъци. На територията на община Габрово няма законово регламентирано и изградено депо предназначено за обезвреждане на опасни отпадъци, най-близкото такова (депо) се намира на територията на гр. Севлиево. Съгласно новата политика на МОСВ за зонирано планово изграждане (до 2010 г.) на регионални депа за опасни отпадъци и на депа за ТБО в цялата страна, за Община Габрово не е предвидено изграждането на ново регионално депо за

обезвреждане на опасни отпадъци, тъй като такова вече има изградено и пуснато в експлоатация на територията на Община Севлиево, за задоволяване нуждите на Общините: Габрово, Дряново, Трявна и Севлиево.

4.2. ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО СЪБИРАНЕ И ИЗВОЗВАНЕ НА БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

Общо в състава на община Габрово са включени 134 населени места, от които 127 са с население до 200 жители. Разпръснатостта на малките населени места, минималния брой жители, както и неподходящите по вид пътища до тях правят изключително трудно въвеждането на организирано сметосъбиране и сметоизвозване в тези райони.

Системата за централизирано сметосъбиране в общината обхваща около 62 000 души, което е 88% от нейния общ брой жители (за страната този процент към 2005 г. – 2007 г. е 82-83%). Дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване в гр. Габрово и 37 бр. Габровски села се осъществяват от фирма “Благоустрояване” ЕООД – Габрово, която е със 100% общинска собственост. В останалите по-малки селища жителите сами, със собствен транспорт извозват отпадъците си на градското депо или ги изсипват на терени, нарочени от години за селски сметища в същите населени места.

4.3. МЕТОДИ И НАЧИНИ ЗА ПРЕРАБОТКА НА ОТПАДЪЦИТЕ ПРЕДИ ПРЕДАВАНЕТО ИМ ЗА КРАЙНО ОБЕЗВРЕЖДАНЕ

До края на 2005 г. в Община Габрово не е извършвана предварителна обработка на отпадъците преди предаването им за крайно обезвреждане (депониране). Единствено утайките от ПСОВ-Габрово се осушават преди крайното им депониране, но тъй като това се извършва на територията на самата пречиствателна станция не може да се говори за предварителна обработка.

На територията на Община Габрово до края на 2005 г. не е въведена организирана система за разделно събиране на битови отпадъци и отпадъци от опаковки. В това направление е имало само единични, откъслечни опити от страна на местни екологични организации, които са претърпели неуспех и не са се развили във времето. Причините за това са различни: слаба разяснителна работа сред населението, недобра организация и контрол при провеждане на експериментите, липса на стикованост с фирмите за предаване и последваща преработка на разделно събраните отпадъци и не на последно място, слабо обезпечаване със специализирано техническо оборудване (съдове и машини).

При въвеждане на система за разделно събиране на отпадъци ползата свързана с опазване на околната среда се изразява главно в намаляване количествата на отпадъци предназначени за депониране, използването на ценни суровини и връщането им в производствения цикъл, както и икономията на енергия.

Във връзка със задължения на Кмета на Община Габрово, произтичащи от чл.16, ал.3, т.5 от ЗУО, *Наредбата за опаковки и отпадъците от опаковки* – ПМС № 41 (ДВ бр.19/ 2004 г.) и *Наредба №8/24.08.2004г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации*, е сключен Договор №305-БС-05/01.07.2005 г. с организация по оползотворяване на отпадъците -“ЕКОБУЛПАК”АД – гр.София, с период на действие: 2005-2010г.. Предмет на договора е: *“организиране на общинска система за разделно събиране, временно съхранение, сортиране, обработка и транспортиране на отпадъци от опаковки, образувани от домакинствата, обществените и административните учреждения, училищата, търговските, промишлените и туристическите обекти на нейна територия”*.

Работата по предмета на Договора стартира официално на 9 декември 2005 г. с разяснителна кампания за населението на община Габрово. В нея по атрактивен начин, чрез организирани забавни детски игри, викторина, ревю на костюми - изготвени от отпадъчни материали е поднесена информацията относно: организирането и стартирането на общински проект за разделно събиране на битови отпадъци и отпадъци от опаковки на територията на община Габрово. До края на 2005г. по проекта е изготвена нова общинска *Програма за интегрирано управление на отпадъците на територията на Община Габрово*, извършена е

актуализация на общинската *Наредба за управление на отпадъци*, включвайки в нея нов раздел, регламентиращ сепарирането на отпадъци и са определени първоначално 35 места в гр. Габрово (в непосредствена близост до административни сгради, учреждения, и в квартали с жилищни блокове и къщи с дворове), в които са разположени и се обслужват 35 комплекта цветни контейнери, съответно – “зелен” за отпадъците от стъкло и “жълт” за отпадъците от хартия, пластмаса и метали. През 2007 г. е увеличен броят на местата за разполагане на съдове за разделно събиране на отпадъци в гр. Габрово: от 35 бр. места на 135 бр. места, след изграждането и пускането в експлоатация през м. юли 2007 г. на сепарираща инсталация (с капацитет 4 тона/час), в границите на Габровското общинско депо за ТБО (непосредствено до неговия вход в северозападна посока). До настоящия момент обслужването на 135-те зелени и жълти контейнери се извършва от общинска ф-ма “Благоустрояване” ЕООД-Габрово, която транспортира разделно събраните отпадъци до Габровското депо за ТБО, там същите отпадъци се досортират ръчно и механично - преминавайки през сепариращата инсталация, компактират се (балират се) и се товарят на камионите на “ЕКОБУЛПАК” АД за транспортиране до заводите за последваща обработка и рециклиране – разположени в различните краища на страната, извън територията на Община Габрово.

4.4. ДЕПониране

Наред със сметосъбирането, сметоизвозването и сепарирането, депонирането на отпадъците е изключително важен елемент в процеса на ограничаване вредното въздействие на отпадъците върху околната среда. То е най-широко разпространения в практиката метод за обезвреждане на битови отпадъци, независимо, че съществуват сериозни тенденции особено в страните от Западна Европа, за алтернативни решения включващи: рециклиране, компостиране или изгаряне на отпадъците.

Изхождайки от териториалния принцип, депата за отпадъци условно се разделят на регионални, общински, селски и локални. На теория последните две категории се определят като нерегламентирани сметища.

До момента на територията на Община Габрово има:

1) действащо, законово отредено (регламентирано) и организирано само едно депо за битови отпадъци и това е общинското депо (което след реконструкция и модернизация предстои да се превърне в регионално). То е разположено на 7 км северозападно от гр. Габрово в м. „Равнището” в землището на с. Гръблевци и обслужва 88 % от населението на общината (което към края на 2005 г. по данни от Статистиката наброява общо 70537 жители). Общинското депо до 2003 г. задоволяваше потребностите на гр. Габрово, селата: Поповци, Чарково и на административно бюро “Етъра”, от 2003 г. започна допълнително да приема отпадъците от още 9 бр. Габровски села: Жълтеш, Борики, Малини, Черневци, Кметовци, Трапесковци, Боженци, Драгановци и Яворец, а от 2006 г. броят на обслужваните малки населени места нарастна с още 27 бр. села: Николчевци, Ясени, Пейовци, Милковци, Гарвани, Златевци, Гергини, Рачевци, Гледаци, Киевци, Източник, Петровци, Гъбене, Михайловци, Думници, Стоевци, Лоза, Смиловци, Райновци, Чавеи, Рязковци, Враниловци, Камещица, Янковци, Стефаново, Армени и Музга.

На Габровското общинско депо се депонират смесени по вид отпадъци, производствени-неопасни (в т.ч. утайки от ГПСОВ), отпадъци от улично почистване и битови отпадъци от гр. Габрово и селата, в които е осигурено организирано сметосъбиране и сметоизвозване.

Данните за количеството отпадъци са приблизителни, тъй като на сметището липсва кантар и се налага същите да бъдат изчислявани (по бр. курсове, обем, относително тегло).

Общото количество депонирани твърди битови отпадъци (ТБО) през 2006 г., съгласно ежегодните отчетни карти е 36 680 тона, в т.ч.:

- ТБО – 27 580 тона;
- строителни отпадъци – 6 100 тона;
- производствени отпадъци с битов произход (които не са опасен отпадък) – 3 000 тона.

До момента технологията за обработка на постъпващите отпадъци се заключава в разстилането им на слоеве, уплътняването им и запръстяване с мъртвавица. Този технологичен процес операторът на депото – фирма „Благоустрояване” ЕООД – Габрово обезпечава със следната техника: 1 бр. трактор верижен С-100 и 1 бр. компактор VOLVO.

Габровското общинско депо е пуснато в експлоатация през 1984 г. с проектна площ 128,741 дка, изграждано е по проект, но е с незавършено водоснабдяване, електрифициране, битова сграда, липсва кантар, дренажна, газоотвеждаща система и т.н., т.е. то не отговаря на изискванията на Наредба №8/24.09.2004г. за условията и реда за изграждане и експлоатация на депа за отпадъци. Във връзка с това габровска общинска администрация заедно с оператора на действащото депо (ф-ма “Благоустрояване” ЕООД) предприеха мерки насочени към подобряване на неговото състояние и привеждането му в съответствие с новите екологични нормативни изисквания. Тъй като депа които не отговарят на тези изисквания предстои да бъдат закрити, както следва: депа за неопасни отпадъци – срок 16 юли 2009 г.; депа за опасни отпадъци – срок 31 декември 2006 г. и депа с преходен период – срок 31 декември 2014 г.

Във връзка с гореизложеното е направен нов актуален кадастрален план, извършени са инженерно-геоложки, хидроложки и хидрогеоложки проучвания на действащото до момента Габровско депо. Направена е обстойна експертна оценка на досегашното му състояние и прогноза за крайния му срок на експлоатация, който е в рамките на **23,5 години** (при условие, че бъде извършена реконструкция и модернизация на съществуващото депо, спазени бъдат всички предписани технологични и конструктивни изисквания при изграждането на едно съвременно депо и бъдат отчетени редица фактори влияещи върху степента на уплътняване на отпадъците в него. Като бъдат въведени и допълнителни системи, като сепариране на оползотворимите съставки от постъпващите отпадъци на вход и предаването им за понататъшна преработка и оползотвяване извън депото).

През 2003 г. е подготвено инвестиционно предложение за реконструкция и модернизация на съществуващото депо за ТБО и превръщането му регионално за нуждите на Общините Габрово и Трявна, с цел оптимално регионално решаване на проблема с твърдите битови отпадъци на високо техническо ниво при спазване на санитарно-хигиенните и екологични нормативни изисквания за опазване на околната среда, действащи в страната. Цитираното инвестиционно предложение е включено в Актуализирания план за действие към Националната програма за управление на отпадъците на МОСВ, във връзка с него (инвестиц. предложение) е изготвен Доклад за ОВОС и е издадено положително Решение № ВТ 01-01/2004 г. по оценка въздействието на обекта върху околната среда от РИОСВ – Велико Търново /на основание чл. 99 ал. 2 от Закона за опазване на околната среда/. През 2005 г. към разглежданото общинско депо са включени допълнително прилежащи терени в размер на 11,504 дка, с цел неговото разширение, издадена е виза за проектиране от гл.архитект на Общината, изготвен е Технически проект, който е одобрен по реда на ЗУТ през 2006 г. и предстои внасяне на Заявление за издаване на Комплексно разрешително за обекта (съгласно чл.117 от ЗООС), което предшества Разрешението за строителство.

2) множество законово нерегламентирани сметища по селата, които могат да се разделят основно на две подгрупи:

а/ по-компактни (големи) нерегламентирани селски сметища (обикновено в селата с по-голям брой жители) формирани на терени – общинска собственост, на които местните жители от съответното село са изхвърляли и продължават да изхвърлят от години своите битови и строителни отпадъци, тъй като нямат друго законово отредено, организирано депо за отпадъци или организирана система за сметосъбиране и сметоизвозване. За някои от тези компактни нерегламентирани сметища в по-големите Габровски села са открити стари писма и документи от които се разбира, че е правен последващ опит за тяхното узаконяване чрез издадени кметски заповеди или заповеди на Председателя на ИК на бившия окръжен народен съвет;

Всички депа (нерегламентирани сметища) по селата на територията на Община Габрово се състоят предимно от смесени битови отпадъци и в значителна степен по-малко от строителни

отпадъци с битов произход. Затова в класификацията на депата според вида на отпадъците, разглежданите сметища могат да се отнесат към групата на депата за неопасни отпадъци.

През м. септември 2005 г. е направено проучване от страна на общинска администрация, съвместно с кметовете и кметските наместници от селищата на територията на община Габрово, относно броят, местоположението, размерите и състоянието на по-компактните нерегламентирани селски сметища, при което е изготвен и приведен в действие *Комплексен план за тяхното поетапно закриване, с период на действие 2006 - 16.07.2009г.* (този документ е неразделна част от *Габровската общинска Програма за интегрирано управление на отпадъците*), в който сроковете за закриване са, съобразени поотделно за всяко едно сметище:

- от една страна: според неговите размери (обем, площ), степен на опасност (вид на отпадъка, близост до открити водоизточници, защитени или санитарно-охранителни зони, свлачища и др.), отдалеченост от организираното общинско депо и отстояние от най-близките населени места;

- от друга страна: със срока за пускане в експлоатация на изгражданото Регионално депо за задоволяване нуждите на общините Габрово и Трявна и с възможностите за включване на съответното населено място в Габровската общинска система за организирано сметосъбиране и сметоизвозване.

б/ по-малки локални нерегламентирани селски сметища, които по своята същност представляват едни повърхностни замърсявания, малки по площ и по обем, състоящи се основно от смесени битови и строителни отпадъци, образувани в резултат както от липсата на законово отредено, организирано депо за отпадъци в съответното населено място и/или организирана система за сметосъбиране и сметоизвозване, така и в резултат на ниската екологична култура на някои местни и приходящи хора.

Тези локални сметища (повърхностни замърсявания) са многобройни, разпръснати хаотично върху цялата територия на Община Габрово, появяващи се непрекъснато върху терени както общинска, така и върху терени държавна или частна собственост. За тях общинска администрация Габрово полага ежегодно непрекъснати усилия за тяхното почистване. Във връзка с което всяка година се заделят средства от общинския бюджет (средно около 25 000 лв.) и се кандидатства с проекти за отпускане на средства за тяхното премахване пред ПУДООС (към МОСВ), пред МТСП (по Националната програма “От социални помощи към осигуряване на заетост”) и пред други донорски програми, активни през съответната година.

5. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА В НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА НА ОБЩИНА ГАБРОВО

Развитието на селищата в условията на все по-голямата урбанизация, концентрация на производства различни по характер, строителство, транспорт и увеличаване замърсяването на околната среда, пораждаат сложни, комплексни социално-икономически и екологични проблеми. В тези условия ролята на озеленените площи, на дървесната и храстова, тревна и цветна растителност за подобряване качеството на средата на живот, труд и отдих, за подобряване благоустройствения вид на селищната среда – е незаменима.

Озеленените площи участвуват като основни структурни елементи в териториалната организация на града във формирането на селищния ландшафт.

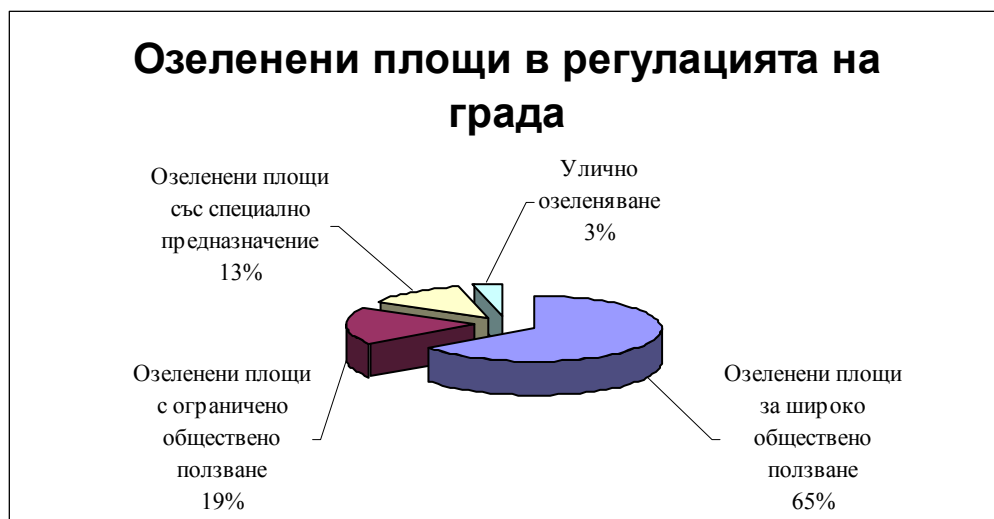
Зелената система на гр. Габрово е включена в градоустройствения план на града към която се отнасят и лесопарковите площи. Тази система е изградена много години, насочено и професионално, като в проектирането и изграждането ѝ са участвували специалисти при много дадености и условности. *Дадености* – в смисъл на твърде голямата лесистост на района с определени видове растителност и възраст и *условности* – изисквания съобразени с исторически места и перспективи за развитие на някои райони и др.

Град Габрово е в III – фитогеографски район, II функционален тип.

Общо озеленените площи в регулацията на града към 2006 г. са 3 288 дка. – заедно с дворовете и имотите в регулация.

Изградените озеленени площи в регулацията на града са 1 235 дка. в това число:

- ❖ Озеленени площи за широко обществено ползване - 807 дка.
(площи в ЦГЧ, паркове в градската част)
- ❖ Озеленени площи с ограничено обществено ползване - 230 дка.
(площи в дет. заведения, училища, промиш. райони, микрорайони, жил. площи)
- ❖ Озеленени площи със специално предназначение - 155 дка.
(зоокът, дендрариум, спортни имоти, централен гробищен парк, квартални гробища и др.)
- ❖ Улично озеленяване - 43 дка.

При наличието на 65 680 жители на гр. Габрово се разпределят около 13 м² озеленена площ на жител при норматив 12 м².

Парковете в регулационните граници на гр. Габрово са с обща площ - 155 дка и включват: парк “Баждар”(100дка) и парк в кв. Маркотей (с/у ф-ма “МАК” и ф-ма “Буря” – 55дка).

Извън регулацията на града са разположени териториите на отредените лесопаркове – 7бр. с обща площ – 6 501 дка., като от тях само в 4 бр. са провеждани благоустройствени мероприятия - с площ 4 730 дка.

Озеленените площи имат нужда от четирисезонно поддържане. Вземайки предвид последното, площи, които не се поддържат в продължение на няколко години, загубват своята функция на места за отдих и естетика. Същите се заемат със: строителни материали и отпадъци, дърва и др. материали за огрев, бараки, гаражи, паркирани стари автомобили, замърсяват се с различни видове отпадъци.

В разположените извън регулационните граници на гр. Габрово лесопаркове общото състояние на горите е добро, но функцията им като лесопаркови площи не се използва пълноценно, тъй като не се извършва поддържане, ново строителство и охрана в същите. След 1993 г. в лесопарковите територии се върнаха земеделски земи на физически лица и на държавата, някои от териториите се приватизираха и за момента в по-голямата си част в териториите са останали само площите горски фонд. Този фонд се стопанисва от Държавно лесничество и в него се провеждат дейности, предвидени в лесоустройствените проекти.

За озеленени площи в селата към Община Габрово (в размер на 40 дка) се грижат кметствата според възможностите си без целеви средства.

Зелената система като елемент на жизнената среда не може да се разглежда отделно без съвместяване на проблемите, свързани с благоустрояване, ново строителство, транспорт, спазване на хигиенни норми, монументална и временна украса, охранителна дейност и др. с цел възстановяване и поддържане на интересна, характерна и неповторима за гр. Габрово жизнена среда.

6. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ (РАСТИТЕЛЕН И ЖИВОТИНСКИ СВЯТ)

6.1.ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ

Основна функция на защитените територии е опазването на природата, “на биологичното разнообразие на екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях”, макар че в много от последните се допуска известно стопанско използване. Защитените територии представляват не само ограничител в стопанското развитие, но те са и източник на доходи на местното население в контекста на устойчивото развитие.

По данни на Държавно лесничейство “Габрово” на територията на община Габрово към 31.12.2004 г. има 6 /шест/ защитени територии, съгласно ЗЗТ (ДВ бр.133/1998г., доп. бр.78/2000г.), в т.ч. и един ПП “Българка”.

№	КАТЕГОРИЯ	НАИМЕНОВАНИЕ	ЗАПОВЕД ЗА ОБЯВЯВАНЕ	ПЛОЩ ГФ, ХА
1.	Защитена местност	“Боженци”	4526/17.11.1975 г.	220,4
2.	Защитена местност	“Биляковец”	233/04.04.1980 г.	14,2
3.	Защитена местност	“Люляците”	РД-1321/27.12.2002 г.	58,3
4.	Защитена местност	“Соколски манастир”	РД-1322/27.12.2002 г.	75,5
5.	Защитена местност	“Бостанчетата”	РД-1305/27.12.2002 г.	0,3
6.	Природен парк	“Българка”	РД-775/09.08.2002 г.	10487,08

Пет от зоните са категория “защитена местност” (ЗМ) с обща площ 368,7 ха. В тях съществуват различни видове собственост – държавна, на физически лица и на религиозни организации.

Санитарното състояние на горите в тях е добро. В ЗМ “Люляците” и “Биляковец” не са извършвани сечи.

Природен парк “Българка” е обявен през 2002 г. от МОСВ, с цел: опазване, възстановяване и поддържане на буковите екосистеми и ландшафта, характерни за Централна Стара планина, т.е. на флората, фауната и културно-историческото богатство на този регион. Важен факт който трябва да се отбележи е, че предложението за създаване на тази защитена територия е единственото по рода си такова в страната, изготвено и внесено от Общинските съвети на две обединили се общини, в името на една обща цел (опазването на околната среда), след провеждане на сериозни обсъждания и беседи с местната общественост, което от своя страна показва положителната нагласа и готовност на местното население да опази и съхрани своето природно богатство.

Природният парк е със средна надморска височина 940 м и денивация 1120 м, обхваща обща площ от 21 772,2 ха (от която 12 966,4 ха е на територията на община Габрово), простираща се върху билните части и северните скатове на Шипченския и Тревненски дял на Стара Планина. Територията на Парка включва изворите на река Янтра и основните притоци в горната ѝ част, както и землищата на 9 населени места, разположени в границите на общините Габрово и Трявна. От тях Габровските землища включени в района на парка наброяват пет:

Топлеш, Чарково, Смирненски, Априлово и Етъра. Техните площи имат следното разпределение:

	СЕЛСКОСТОПАНСКИ И ФОНД	ГОРСКИ ФОНД	ПОВЪРХНОСТНИ И ВОДИ	ПАРКОВА ПЛОЩ
Габрово	2366,793	10487,07	112,58	12966,443
Топлеш	904,07	4540,69	112,58	5557,34
Чарково	670,42	2330,81		3001,23
Смирненски	423,613	1343,75		1767,363
Априлово	353,53	2244,99		2598,52
Етъра	15,16	26,83		41,99

В Габровската част на парка попадат: ЕМО “Етъра” 467,5 ха; част от Националния парк-музей Шипка - Бузлуджа 1222 ха; защитена местност “Соколски манастир”. В територията му също така е вододайната зона на гр. Габрово с площ 9152,4 ха ДГФ (включваща река Янтра с притоците и, както и Белилската река с притоците и – Козя река и Паничарка, язовир Христо Смирненски), която е обособена с Решение на МС 437/02.10.1972 г., протокол от 24.09.1982 г. на комисията при Окр.НС Габрово.

ЗМ «Соколски манастир» обхваща площ от 75,5 ха. манастирски гори. Самият манастир се намира на 12 км. от Габрово. Той е разположен на скален масив от шуплест варовик (бигор). Соколският манастир е пряко свързан с историческите събития от Национално – освободителните борби за независимостта на България в Габровския край. Територията му предлага много добро съчетание на културно-историческо наследство и богато биологично разнообразие, което е добра предпоставка за превръщането на района в атрактивно място за почивка и рекреация.

6.2 БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ

Голямото разнообразие на релефните, почвените и климатичните условия на територията на Община Габрово са предпоставка за наличието на голям брой растителни видове.

Съставът на горите е предимно от широколистни видове. Поради умерения климат те са представени основно от средноевропейски тип, като бук, цер, зимен дъб, благун и обикновен габър. В широколистните и смесените широколистно-иглолистни гори се срещат и планинският явор (над 1200 м. надморска височина) – рядък вид, сребролистната липа, едролистната липа, клен, ясен, келяв габър, воден габър, ива, трепетлика, бреза, тополя, акация и други. Единично разпространени са: шестил, дива череша, дървовидна леска, офика, брекина, бряст, дива круша, киселица, черна елша, няколко вида върби. Създадени са култури от червен(американски) дъб и следните иглолистни видове: черен бор, бял бор, смърч, обикновена ела, бяла мура, на някои места – европейска лиственица, веймутов бор, дугласка, кедър, черен калабрийски бор, черна мура.

Общото процентното изражение на изброените до тук дървесни видове, /типични за територията на Държавно лесничество Габрово (респективно за територията на община Габрово)/ има следния характер: Като цяло широколистните гори заемат 83,5% от общата площ на Лесничеството, от тях най-голям е дялът на бука – 48,9%, габър – 9,1%, цер – 8,1%, келяв габър – 3,8%, благун – 3,6%, акация – 4,4 %, зимен дъб – 2,7% и др. широколистни – 2,9%. Изброените до тук се явяват важна предпоставка за развитието на дърводобива, дървообработването и мебелното производство в Габровския район.

Иглолистните дървесни видове заемат 26,5% от общата площ на Габровското лесничество, от тях белият бор заема 10%, черния бор – 3,4%, смърча 2,8%, а другите иглолистни – като ела, лиственица, европейска лиственица, кедър, бяла мура, дугласка ела – 10,3%.

Общата площ на горите на територията на Община Габрово е 26 946 ха (със средна възраст 58 години). Те заемат около половината от нейната обща територия и влияят пряко върху околната среда.

По-голямата част от горските видове (56,5%) са разположени в средния планински пояс с надморска височина от 600-1800 м и 43,5% попадат в долния равнинно-хълмист пояс от 0-600 м надморска височина. Разпределението им по видове собственост включва:

Таблица 6.1.

N	ВИДОВЕ СОБСТВЕНОСТ	ПЛОЩ
1	на физически лица	7 701 ха
2	Общинска собственост	1 706 ха
3	на юридически лица	334 ха
4	на религиозни организации	141 ха
5	Държавен горски фонд	19 702 ха

Общият запас на цялата площ е 5 378 625 куб.м., средния годишен прираст на 1 ха е 3,57 куб.м., а на цялата площ е 105 615 куб.м. Общото годишно ползване от цялата площ е 35 125 куб.м.

Всички тези данни са по Лесоустройствен проект от 2005 год.

Като подлес в горските екосистеми се срещат: леска, глог, дрян, черен бърз, шипка, чашкодрян, френско грозде, трънка, къпина, малина и др. – плодовете на част от които са ядливи и съдържат ценни биологично-активни вещества. Територията на общината е богата и на много лекарствени растения и различни видове диворастящи ядливи гъби.

Освен че са естествен фактор за пречистване на атмосферата, горите (особено тези, извън регулационните граници на населените места) дават убежище на значителен брой дребен и едър дивеч.

По отношение на **фауната** територията на Община Габрово попада в зоната на Европейската фауна с характерните за Старопланинския район видове. Горите и пасищата са основна жизнена среда за голям брой гръбначни и безгръбначни животни. От бозайниците се срещат мечка, сърна, благороден елен, дива свиня, вълк, лисица, бялка, златка, язовец. Голямо е разнообразието в света на птиците, влечугите и насекомите. В реките най-разпространената риба е черната мрена. Срещат се също така балканска пъстърва, кефал, кротушка, уклей, раци и други дребни водни обитатели.

Разгледаното до тук биологично разнообразие характерно за Габровския Балкан, може да се допълни и с някои от представителите на флората и фауната типични за територията на ПП “Българка”, като буковите съобщества: бук-светлика, бук-лазаркия, бук-лавровишня, бук-черна боровинка, бук-воден габър, алпийски и бореални ерикоидни съобщества и няколкото уникални хабитата: бук-тис-лавровишня, бук-джел-мъх, бук-дървовидна леска.

От растенията, които фигурират в Червената книга на Р.България на територията на парка се срещат Планински явор(жешля), Джел, Тис, Панчичева пищялка, Лудо биле(Беладона), Нейчево великденче, Родопски силивряк, Обикновена кандилка, Благаево и Ниско бясно дърво, Веленовски неджит, Рохелова каменоломка, Фривалскиева микромерия, Български ранилист, Мека медуница, Хоботниче, Снежко кокиче и различни представители на семейство Салепови (български орхидеи): Обикновена пърчовка, Двурога пчелица, Чернушка, Недоразвит лимодорум, Шлемовиден, Опърлен и Маймунски салеп и др. Територията на парка е и изключително богата на лекарствени растения. В нея до момента са установени над 1600 растителни вида, от които: 36 вида са включени в Червената книга на Р.България (застрашени са - 2 вида, 33 – са категория в рядък и един вид в категория изчезнал.), 25 вида са балкански, а 10 вида – български ендемити, от които 4 са локални, характерни само за района на Централна Стара планина. От включените в списъка на защитени растения по Бернската конвенция на територията са установени – 3 вида, по Закона за биологичното разнообразие – 23 вида, 2 вида

са включени в Приложение II към Директива 92/43/ЕЕС по Закона за лекарствените растения – 272 вида.

През 2004 г. са открити нови находища на защитените видове: тис и илекс, а през лятото на 2006 г. на територията на парка бе установен вида Гололистна наумка – фигуриращ в Червената книга на Р. България в категорията – изчезнал.

При зоогеографското райониране територията на ПП “Българка” попада в зоната на Европейската фауна (в Старопланинския район). Горите и билните планински пасища са обитавани от голям брой безгръбначни и гръбначни животни.

От птиците се срещат: скален орел, малък креслив орел, осояд, бухал, горска ушата сова, забулена сова, горска улулица, горски бекас, гълъб-хралупар, черен кълвач, зелен кълвач, червеногуша мухоловка – т.е. видове фигуриращи в Червената книга на Р.България, както и много други видове.

Старите букови гори са обитавани от златки, вълци и мечки. Срещат се още: благороден елен, сърна, дива свиня, язовец, чакал, лисица, бялка, невестулка, лалугер, таралеж, катерица, 10 вида прилепи и др.

Голям е броят и на представителите на херпитофауната: смок-мишкар, усойница, слепок (крехар), два вида костенурки, жълтокоремна бумка, горска дългокрака жаба и др.

На територията на парка е установен и редкият вид : Алпийски сечко.

7. АКУСТИКА НА СРЕДАТА

Шумът все повече се утвърждава, като един широко разпространен, агресивен към човешкото здраве физически фактор, характерен предимно за градската среда. Този сложен многообразен проблем изисква провеждането на редица комплексни мероприятия – архитектурно-благоустройствени, технически, транспортни, организационни и др.

Поради липсата на финансови средства дейността на Община Габрово в това направление е силно ограничена и до момента няма изготвени специални проекти целящи единствено подобряване акустичното състояние на нейните населени места.

През последните 5-6 години се утвърди в страната практика за провеждане на различни екологични кампании като: 22 април – Световен ден на Земята и 22 септември – Европейски ден без автомобили. Община Габрово също участва активно в тяхното отбелязване чрез различни екологични мероприятия, (част от които имат отношение към подобряване акустиката на заобикалящата ни среда), като: организиране засаждането на фиданки в дворовете на габровски училища и др. обществени терени, затварянето на централни градски улици за движение само на пешеходци и организирането на колоездачни състезания. Провеждането на измервания на шума при пуснато и спряно движение на МПС-та съвместно с експерти от РИОКОЗ-Габрово и др. В резултат на едно такова измерване на шума през м. септември 2004 г. бе констатирано превишаване на звуковия фон с 8,0 dB /A/ над допустимото ниво, по бул.“Априлов” при пуснато движение на МПС, съгласно хигиенните норми, публикувани в ДВ бр.87/03.11.1972г. и изменение в ДВ бр.16/75г.

До 2003 г. проследяването на шумовите нива от РИОКОЗ – Габрово е извършвано по изчислителен метод. От 2004 г. до настоящия момент проследяването на шумовите нива се извършва чрез използването на интегриращ шумомер на фирма “Brüel & Kjær” – Дания, тип 2238 “Mediator”.

Мониторингът на шумовите нива в гр. Габрово от 2000 г. до 2004 г. е извършван в 25 бр. пункта разпределени по групи, както следва:

- ❖пунктове, разположени на шумни улици – 18 бр. – 72%;
- ❖пунктове, разположени в тихи жилищни квартали – 5 бр. – 20%;
- ❖пунктове, разположени в близост до локални източници на шум – 2 бр. – 8%

През 2005 г. броят на пунктовете е оптимизиран и редуциран от 25 на 20 бр., с оглед премахване на дублиращи се пунктове предоставящи идентична информация. Така разпределението на пунктовете по групи за периода 2005-2006 г. придобива следното изражение:

- ❖пунктове, разположени на шумни улици – 11 бр. – 55%;
- ❖пунктове, разположени в тихи жилищни квартали – 6 бр. – 30%;
- ❖пунктове, разположени в близост до локални източници на шум – 3 бр. – 15%

От 2000 г. до края на 2006 г. средните стойности на шумовите нива се задържат в три диапазона: 63-67 дБА; 68-72 дБА; 73-77 дБА, като преобладаващ е диапазона: 68-72 дБА.

От 2001 г. се наблюдава тенденция към постепенно повишаване на шумовите нива и преминаването им в по-високи диапазони, като: 68-72 дБА и 73-77 дБА.

Като цяло, завишението на шумовите нива през последните години може да се обясни най-вече с интензивния, непрекъснато увеличаващ се автомобилен транспорт и недоброто състояние на уличните настилки в гр.Габрово.

SWOT АНАЛИЗ

Устройство на територията, техническа инфраструктура и околна среда

СИЛНИ СТРАНИ - ВЪТРЕШНИ ФАКТОРИ	СЛАБИ СТРАНИ - ВЪТРЕШНИ ФАКТОРИ
- Благоприятно териториално разположение на Община Габрово в центъра на България - Благоприятни климатични и природни условия и съхранени екосистеми - Развита междуселищна пътна инфраструктура, водоснабдителни и електропреносни мрежи * Изготвена и приведена в изпълнение Общинска програма за опазване на околната среда, с период на действие 2006 – 2013 г. * Стартирала организирана общинска система за разделно събиране на битови отпадъци и отпадъци от опаковки	- Пръсната/фрагментирана селищна мрежа - Амортизирана инфраструктура – пътища, ВиК мрежа - Слабо развита инфраструктура в селата - Липса на газификация - Нисък % на топлофицираните обекти - Липса на техническа инфраструктура в м. Узана - Липса на обходен път на Габрово - Липса на актуална устройствена основа на селата - Противоречие между частна собственост и обществени интереси (сграден фонд на реституирани фабрики) - Недостатъчно ефективен контрол по опазване на околната среда - Нискоефективна система за сметосъбиране и сметоизвозване в малките населени места на общината * Наличие на действащо общинско депо за ТБО, което не е приведено в съответствие с Европейските изисквания и приетата в страната нова еколог. нормативна уредба.
ВЪЗМОЖНОСТИ - Външни фактори	ЗАПЛАХИ - Външни фактори
- Наличие на природни условия и материално - техническа база за развитие на туризма, интерес към екотуризма - Наличие на свободни територии за застрояване и на свободен сграден фонд в селата и инвестиционен интерес към развитие на отдиха. - Изграждане на инфраструктура с нови съвременни материали. - Наличие на български и чуждестранни програми и фондове за финансиране на обекти от техническата инфраструктура и опазване на окол. среда - Наличие на местни строителни фирми и специалисти за осъществяване на СМР по реконструкция и рехабилитация на инж. инфраструктура. - Съхранени традиции и обекти на културно – историческото наследство. - Съответствие на националната и общинска политика за подобряване на екологичното възпитание и мотивация за опазване на околната среда. - Навлизането на пазара на съвременни иновационни технологии насочени към ООС - Развитие на ПЧП в областта на ООС	- Голяма плътност на застрояване в ЦГЧ водеща до проблеми на обслужването и паркирането - Демографски срив – прогресивно намаляване и застаряване на населението - Ограничени финансови възможности за реконструкция и рехабилитация на съществуващата инфраструктура - Повишаване степента на моторизация на населението. - Промяна в икономическата и политическа обстановка - Оттегляне на външни донори и закриване на донорски еколог. Фондове и програми - Настъпването на резки глобални промени в климата и на различни природни катаклизми - Проявите на вандализъм и ниска екологична култура.

VIII. ИНСТИТУЦИОНАЛЕН И АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ НА ОБЩИНА ГАБРОВО

Община Габрово има добър опит във внедряването на модерни и ефективни мерки в администрация за придобиване на капацитет за работа в новите икономически и социални условия. Постигнат е значителен напредък, но тепърва пред нея стоят куп предизвикателства, свързани с въвеждане на нови практики и инструменти и подобряване на съществуващите.

От 1999 г. в Община Габрово функционира **Център за услуги и информация на гражданите**, който е един от първите в страната. В Центъра е въведено обслужване “на едно гише” и автоматизация на целия документооборот. Понастоящем Центърът осъществява обмен на електронни документи с областна администрация и другите общини на територията на област Габрово.

В началото на м. октомври 2005 г. Общината е избрана за пилотна Община по проект „Интегрирано административно обслужване на местно ниво”, чиято цел е облекчаване на технологията за предоставяне на общински административни услуги в общини с изградени и добре функциониращи Центрове за услуги и информация на гражданите. Като следваща стъпка в работата на общинската администрация по подобряване на административното обслужване е осъществен проект за надграждане на центъра през 2005 г. посредством внедряване на нови информационни технологии, обогатяване на техническите ресурси за функциониране на центъра и засилване на връзката администрация - граждани и граждани – администрация. Също през 2005 г. Община Габрово сключва споразумение с институции – партньори (Областна администрация Габрово, Районно управление Социално осигуряване, Териториална данъчна дирекция, Окръжен съд, Информационно обслужване АД) за осъществяване на междуетоводствена комуникация по електронен и служебен път. Това дава възможност Общината да предложи **комплексни административни услуги**, които да включат служебно снабдяване с необходимите за съответната услуга документи. Проектът е осъществен с подкрепата на Американска агенция за международно развитие и Фондация за реформа в местното самоуправление.

Центърът за информация и услуги на гражданите в Община Габрово предоставя към момента комплект от 118 услуги, дефинирани като най-често използвани от гражданите. От таблицата по-долу се вижда ясно тенденцията към непрекъснато нарастване на заявките за административни услуги.

Година	2003 (м.11 и м.12)	2004	2005	2006	2007 (до м.07)
Брой услуги	2 390	31 280	33 090	36 960	20 480

В Центъра са разположени табла, където са изложени брошури с услугите, които извършва администрацията, както и образци на използваните бланки. На монтиран електронен монитор тече актуална информация от обществен интерес, подавана от съответните отдели.

От 2005 г. функционира новата уеб-страница на Общината (www.gabrovo.bg), където се предоставя актуална информация във всички сфери на дейност на Общината. Страницата се поддържа в триезична версия – на български, английски и немски език.

Чрез уеб-страницата си Община Габрово предлага следните **on-line услуги** (общо 33 на брой):

ТЕХНИЧЕСКИ	Издаване на удостоверение за обстоятелства и факти по КРВП и УТ
	Осигуряване достъп в чужд имот по чл. 194 от ЗУТ
	Установяване право на преминаване през чужд имот по чл.192 от

УСЛУГИ (12 бр.)	ЗУТ
	Прокарване на временен път по чл. 190 и чл. 191 от ЗУТ
	Уведомление за заверена заповедна книга за строеж
	Проверка за установяване на съответствието на строежа с издадените строителни книжа (чл. 159, ал. 1 и ал. 3 от ЗУТ).
	Издаване на разрешение за поставяне на преместваеми обекти и елементи на градското обзавеждане, които не са свързани трайно с терена (чл. 56 от ЗУТ – в частни имоти).
	Окомплектоване на писмо до нотариуса за снабдяване с нотариален акт за собственост на поземлен имот
	Освидетелстване за премахване на строежи, негодни за ползване, застрашени от самосрутване или вредни в санитарно-хигиенно отношение (чл. 195 от ЗУТ).
	Издаване на скица за недвижим имот.
	Издаване на скица за недвижим имот с указан начин на застрояване - виза за проектиране (чл. 140, ал. 2 от ЗУТ).
	Искане за присъствие при съставяне на протокол за строителна площадка и определяне на строителна линия и ниво на строеж (чл. 223 на ЗУТ).
ГРАЖДАНСКА РЕГИСТРАЦИЯ (9 бр.)	Издаване на преписи или заверени копия от актове за гражданско състояние.
	Издаване на удостоверение за настоящ адрес.
	Издаване на удостоверение за постоянен адрес.
	Издаване на удостоверение за родствени връзки.
	Издаване на удостоверение за семейно положение и членове на семейството.
	Издаване на удостоверение за липса на съставен акт за раждане или смърт.
	Издаване на препис - извлечение от акт за смърт.
	Издаване на удостоверение за сключен граждански брак - дубликат.
СТОПАНСКИ УСЛУГИ (8 бр.)	Издаване на разрешение за радиоизлъчване по общинската кабелна радиофикационна мрежа
	Издаване на удостоверение за регистрация и упражняване на частна ветеринарно-медицинска практика.
	Съгласуване на маршрутни разписания за специализиран превоз.
	Заверяване на маршрутни разписания за автобуси от редовни линии.
	Регистрация на собствениците на пчели и пчелни семейства.
	Заверка на анкетни карти на земеделски производители (растениевъдна продукция).
	Заверка на анкетни карти на земеделски производители (животинска продукция).
	Издаване на удостоверение за собственост на едър рогат добитък.
ДРУГИ (4 бр.)	Подаване на жалба от гражданин по електронен път.
	Подаване на сигнал от гражданин по електронен път.
	Подаване на молба в свободен текст от гражданин по електронен път.
	Подаване на писмо от гражданин по електронен път.

Във връзка с изпълнение на целите, заложи в Стратегията за прозрачно управление и за превенция и противодействие на корупцията за периода 2006 – 2008 г. е обособен специален раздел в Интернет страницата на Община Габрово и е създаден E-mail адрес signal@gabrovo.bg, на който гражданите могат да изпращат техните сигнали и информация за корупция в общинската администрация. Освен това, съществува опция гражданите да изпращат своите сигнали до конкретен служител в общинската администрация чрез e-mail.

В ЦИУГ е поставена и кутия, където гражданите могат да пускат анонимно или не свои жалби, мнения и предложения, и която се отваря всеки ден. Периодично се разработват и провеждат анкети за проучване общественото мнение по въпроси, свързани с качеството на административното обслужване и комуникацията с местната власт.

Проучване в началото на 2008 г., направено с помощта на Община Габрово, Корпус на мира, Червен кръст Габрово и ИМКА Габрово на тема **“Участие на гражданите в местното управление”** предостави информация доколко гражданите се чувстват обвързани с местните органи на самоуправление, как общуват гражданите от крайните квартали с местната власт и какви са предпочитанията им по отношение на методите за комуникация с Общината.

От разпространените 1300 анкети са попълнени 873 бр. от 57 села в Община Габрово, 40 квартала и ЦГЧ. Като най-големи пречки за свободен диалог между гражданите и местната власт 15 % от гражданите посочват липсата на личен контакт, 13 % посочват трудния достъп, 12 % - липса на интерес от страна на служителите, 10 % - бюрокрация, 7 % - лошо отношение от страна на служителите и 5 % - работното време / приемните часове. Част от предложенията за подобряване на диалога, които посочват гражданите са личният контакт с представители на местната власт – 36 %, по-голяма информираност и прозрачност – 9 %, повече приемни дни – 7 %, по-висока компетентност от страна на служителите – 5 %, по-голямо вслушване от Общината в предложенията на гражданите – 4 %, по-голяма информираност чрез медиите – 3 %. Предпочитаните варианти от гражданите за комуникация с местната власт са срещите по местоживее – 32 %, общински съветници, отговарящи за определени райони и посещаващи ги – 24 %, омбудсман – 23 %, кутия за мнения и жалби – 21 %.

Предвижда се разширяване на ЦУИГ с цел предоставяне на по-голям набор от услуги, за които понастоящем ползвателите е необходимо да посещават различни кабинети в административната сграда. Освен това, отдел ГРАО на партерния етаж в централната административна сграда на Община Габрово, с което ще се осигури много по-голяма достъпност до една от най-ползваните услуги.

За подобряване административното обслужване се предвижда и разширяване на комплексното административно обслужване, както и увеличаване броя на предоставяните е-услуги.

През 2004 г., със заповед на Кмета на Общината е утвърден **Устройствен правилник за работата на общинската администрация**. Изработена е **Харта на клиента**, в която са посочени правата на гражданите и ангажиментите на администрацията, както и **Етичен кодекс**, който регламентира принципите и нормите на поведение на представителите на изборни длъжности в ръководството на Община Габрово, както и на служителите от общинска администрация, във връзка с осъществяването на дейностите и инициативите за местно икономическо развитие. Установени са **Вътрешни правила за организация на административното обслужване**. През 2005 г. са въведени и **Вътрешни правила за приемане, издаване и съхраняване на електронни документи, подписани с универсален електронен подпис в община Габрово** за прилагане на разпоредбите на Закона за електронния документ и електронния подпис. Въведени са Мерки на Община Габрово за изпълнение Програмата на МС от 02.02.2006г. за изпълнение на **Стратегията за прозрачно управление и за превенция и противодействие на корупцията**.

От 2007 г. Община Габрово е сертифицирана по **ISO 9001 - 2000**. Разработен е Наръчник по качеството – основен документ от Системата за управление на качеството.

Процесите в администрацията са съобразени и с разработената **Система за финансово управление и контрол (СФУК)**. Нейното въвеждане е в изпълнение на изискванията на Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор, Закона за вътрешния одит в публичния сектор, както и подзаконовите нормативни документи. То е продиктувано от стремежа на ръководството да отговори на нарастващите изисквания на населението за по-добро качество на оказваните от общината услуги.

В началото на 2008 г. е одобрен проект за нова **административна структура** от Общински съвет Габрово, който цели оптимизиране на структурата и работните процеси.

Към началото на 2008 г. в общинската администрация са заети общо 228 души.

Всички служители в общинската администрация имат разработени и одобрени **длъжностни характеристики**. Осигурени са равни възможности за достъп до държавна служба, чрез прилагане на системата на **конкурсното начало**, като в Регистъра на административните структури и на актовете на органите на изпълнителната власт редовно се публикуват незаетите места в администрацията. През 2005 г. е проведена конкурсна процедура по служебно и по трудово правоотношение за 2 бр. длъжности, през 2006 г. – общо 13, а през 2007 г. – 9.

Осъществява се обективна обратна връзка за изпълнение на професионалните задължения чрез прилагане **годишна форма на атестиране**, целяща обвързване на индивидуалния принос за постигане на целите на администрацията със системата за стимулиране на заплащането. Наредбата за атестиране на служителите в държавната администрация бе въведена през 2003 г. Община Габрово бе една от малкото, която от началото започна стриктното ѝ прилагане.

Брой на служителите, получили атестационни оценки

Оценка	2005	2006	2007
1	1	1	1
2	40	50	79
3	57	93	82
4	2	2	8
5	0	0	0

Към настоящия момент ежегодното атестиране на служителите е на 100 %, като се наблюдава повишаване на оценките с всяка следваща атестация. Броят на служителите, повишили атестационната си оценка спрямо предходната година са както следва: 2005 г. – 18 души, 2006 – 4 души, 2007 г. – 28 души. През 2007 г. 10 държавни служители са повишени въз основа на получени атестационни оценки.

В Община Габрово се стимулира **професионалното и служебно развитие** и израстване в кариерата чрез осигуряване на възможности за включване в разнообразни форми на обучение – въвеждащо, специализирано, езиково, компютърно, за развитие на лидерски качества и умения, антикорупционно и др. (**Таблица ?**) През 2006 г. 22 човека получиха сертификат за вътрешни одитори по ISO 9001 - 2000.

Брой служители, преминали обучение

Област на обучение	2004	2005	2006	2007
Правни регулации и организация на административната дейност	40	11	12	18
Управленски умения и управление на човешките ресурси	30	3	4	2
Финансово управление	10	6	8	
Информационни технологии	4	3	4	3
Чуждоезиково			18	12
Европейска интеграция	15		6	5
Тясно специализирано обучение	31	34	29	51

Ползване на класифицирана информация		15	3	
Регионално и местно развитие			6	5
Опазване на околната среда			1	1
Управление на проекти			5	3
Етика и превенция на корупцията				1
Електронно правителство			5	3
Общо обучени служители	130	72	101	104

Служителите са включени в процеса за предварителна оценка на потребностите чрез попълване на **лични планове за обучение**, които са съобразени със задачите от работните им планове и заложеното в атестационните формуляри. На база на личните планове всяка година през м. януари се изготвя годишния план за обучение на служителите, който се изпраща в МДААР, а заявките за обучение в ИПАЕИ. Резултатите за ефикасността, адекватността и ефективността от обученията се проследяват чрез използване на различни форми – оценка на обучаемия, наблюдение на изпълнението, експертно мнение на прекия ръководител, обратна връзка с клиентите на администрацията и др. Резултатите и необходимостта от обучение се обвързват с оценката на индивидуалното изпълнение на длъжността.

Беше изградена и успешно функционира мрежа за **взаимодействие с бизнес общността и НПО сектора** в Габрово. През периода 2003 – 2007 г. се констатира качествено подобряване на бизнес климата на територията на общината и стартират първите успешни публично-частни партньорства в сферата на благоустрояването върху обекти общинска собственост. През 2006 г. са реализирани 5 бр. ПЧП в сферата на благоустройствените дейности, а през 2007 г. броят им нараства на 14. Правилата за осъществяването им се одобряват от ОбС Габрово ежегодно.

За Община Габрово вече е традиция организирането и връчването на годишните награди “Златен Хирон” за най-добрите местни фирми.

Като партньор на Габровската Търговско-Промислена Палата и във връзка с изпълнение на Програмата за развитие на работната сила Община Габрово участва активно в разработването на Стратегия за развитие на човешките ресурси на територията на област Габрово, както и в учредяването и функционирането на Консултативен Съвет за развитие на човешките ресурси към Областна администрация Габрово.

През 2003 г. е създаден Консултативен съвет по туризъм с представители на туристическия бизнес, неправителствени организации, учебни заведения и общинска администрация. Съветът ежегодно изготвя Програма за развитие на туризма на територията на Община Габрово. Тя се приема от Общински съвет Габрово, който освен това одобрява

Консултативен съвет за икономическо развитие на Община Габрово едновременно с извършеното цялостно реструктуриране на общинската администрация и създаването на Отдел Икономическо развитие и проекти през 2004 г. поставят фундамента за провеждане на успешна политика за устойчиво местно икономическо развитие, базирано на постоянното взаимодействие с бизнеса и НПО на територията на общината с оглед съвместното преодоляване на трудностите и постигане на устойчиво социално-икономическо развитие на общността.

През 2006 г. с подкрепата на Британското посолство в София и РСО ”Централна Стара планина” бе реализиран проект по регенерация на VI-ти участък в Габрово с участието на консултанти от Великобритания.

Със своята позиция и експертизи към НСОРБ Община Габрово участва активно в разработването на оперативните програми на Р. България, както и по изграждането на механизми за съфинансиране на проектите пред СФ на ЕС.

Съгласно изискванията на ЗРР, Община Габрово изгради система за планиране в дългосрочен план и система от стратегически документи.

Община Габрово разви своя капацитет за разработване и реализиране на проекти, както пред европейските фондове, така и пред други донори и вече са разработени и успешно реализирани няколко проекта по предприемчивостта на ЕС и се подготвят проекти за финансиране от Структурните и Кохезионния фонд на ЕС.

Осъществяването на функциите на общинската администрация е немислимо без усъвършенстване и обновяване на **материално-техническата база**. Закупената и въведена в експлоатация модерна цифрова автоматична централа, дава възможност за надеждна комуникация между служителите. Централата позволява директно набиране на вътрешните номера от външни телефонни постове, както и предаване на видео и гласови данни. Към нея е монтирано и Gateway устройство за разговори с мобилни оператори. Изградена беше и структурна кабелна система за обезпечаване на всички телефонни линии и локалната компютърна мрежа. Изграден е и разпределителен център, където са разположени сървъри, централа и разпределителен шкаф.

Към м. февруари 2008 г. Община Габрово притежава следното техническото оборудване:

- Сървъри - 4 броя;
- Компютри - 170 броя;
- Принтери - 101 броя;
- Скенери - 7 броя;
- Мултимедийна техника - 1 брой

Получени са: от Корейското посолство 15 бр. компютри; от Държавна администрация 5 бр. компютри и 3 Универсални електронни подписа; от РСО „Централна Стара планина” – 1 бр. принтер.

Осигурена е постоянна Интернет връзка.

Закупени са 10 Универсални електронни подписа.

Неразделна част от обезпечаване на работата в общинската администрация е **програмното осигуряване**. Закупени са следните програмни продукти:

- АКСТЪР-ОФИС – система за документооборот
- “Локална база данни – население”;
- “АКТ-ПС” – автоматизирани регистри по гражданско състояние;
- Финансово-счетоводна информационна система със следните модули:
 - ❖ “Каса”;
 - ❖ „Регистър на договорите за наемни отношения”;
 - ❖ „Наказателни постановления”
- Регистър на договорите;
- АКСТЪР – WEB – предназначен за поддържането на официалната страница на Община Габрово;
- АКСТЪР - КОМУНИКАТОР - програмен продукт, който осигурява обмен на данни по защитен канал с други документооборотни системи на общинската и държавната администрация.
- Регистър на актуваните общински имоти.
- ЕЛАРДО – специализиран програмен продукт за работа в общинските администрации с електронно архивирани семейни регистри.
- АПИС
- СИЕЛА
- КАДРИ – ползва се от Сектор “Човешки ресурси”
- КАДИС – ползва се от Отдел “Кадастър и вертикална планировка”
- ТРЗ
- ФСД

SWOT АНАЛИЗ ИНСТИТУЦИОНАЛЕН И АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ

Силни страни – вътрешни фактори	Слаби страни – вътрешни фактори
• Изграден и функциониращ "Център за услуги и информация", действащ на принципа "едно гише"; • Комплексни административни услуги на местно ниво – пилотна община • Въведен междуведомствен електронен документооборот с областна администрация • Въведена система за управление на качеството • Добра материално-техническа база • Голям брой служители, преминали през чуждоезиково и компютърно обучение • Обособен отдел за разработване и управление на проекти • Опит в разработването и управление на проекти • Публичност на дейността /публикации на уеб-сайта, електронно информационно табло, редовни брифинги и пр./ • Изградени партньорства за обмяна на добри практики с градове от страни на ЕС	• Голям обем документация на хартиен носител • Недобър механизъм за програмно бюджетиране • Неизползвани до момента допълващи бюджета средства от кредитни и облигационни инструменти • Неизграден механизъм за ефективна работа с гражданския сектор • Непоследователност и липса на установен механизъм за предоставяне на услуги на външен изпълнител /пр. – социално договаряне/ • Несвършена система за повишаване квалификацията на служителите • Липса на стимулираща система за добро изпълнение • "Изтичане" на кадри • Неспособност да се усвои европейско финансиране в желанния обем
Възможности – външни фактори	Заплахи – външни фактори
• ПЧП и аутсорсинг • Програми – европейски и др. донори; • Кредитни и облигационни ресурси; • Партньорско съфинансиране • Пълна финансова децентрализация на държавата • Развитие на гражданското общество • Система за обучение и повишаване квалификацията на държавната администрация • Побратимените градове и партньорства като перспектива • Използване опита на други страни от ЕС за решаване на местни проблеми	• Липса на приемственост при политически промени • Демографски срив • Ограничени възможности за външно финансиране при прилагане на защитните клаузи по договора за присъединяване към ЕС • Недобре развито гражданско общество

**IX. ОБОБЩЕН АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ,
ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ОБЩИНА ГАБРОВО**

<u>Силни страни</u>	<u>Слаби страни</u>
Централно географско разположение в България Благоприятни климатични и природни условия, съхранени екосистеми Развита междуселищна пътна инфраструктура, водоснабдителна и електропреносни мрежи Добре развито транспортно обслужване Наличие на инфраструктура и МТБ за развитие на индустрията и туризма Уникална комбинация от ресурси за развитие на културен, селски, планински, екстремни и др. видове туризъм Традиционен индустриален център с диверсифицирана, експортно ориентирана икономика Устойчива група МСП, създаващи трайна заетост, със стартирал процес на технологично обновяване Достигната степен на устойчивост и балансирано управление на общинските финанси Развита мрежа от заведения в образователната сфера и в сферата на здравеопазването Традиции в образованието и обучението. Наличие на обучени кадри в някои от традиционните отрасли на икономиката на общината и на профилирани учебни заведения, отговарящи на икономическия профил на общината Развиващи се чуждестранни инвестиции Свободен сграден фонд и терени, подходящи за развитие на индустрията, туризма и земеделието Изградена спортна база и условия за предлагане на разнообразен спортен продукт Наличие на инициативни НПО, работещи с млади хора и социално слаби Многообразие от културни институти и творчески формации Атрактивни културни и спортни прояви с местно, национално и международно значение. Богато културно- историческо наследство, добре съхранени паметници на културата	Пръсната/фрагментирана селищна мрежа и неудобни транспортни връзки с Южна България /през прохода Шипка/ Амортизирана пътна и ВиК инфраструктура Липса на актуална устройствена основа на селата Силно и недоразвита инфраструктура в селата Неефективна система за сметосъбиране, сметоизвозване и обработка на отпадъците Липса на газификация и нисък % на топлофицирани обекти Спад в развитието на някои традиционни отрасли на икономиката МТБ, технологии, условия на труд и заплащане, в голяма степен неотговарящи на европейските изисквания Недостатъчно ефективен контрол върху опазването на околната среда Недостатъчен финансов ресурс на местната власт за обновяване и осъвременяване на МТБ в социалната сфера Недоразвит капацитет на институциите и бизнеса за работа по европейски проекти и програми Недостиг на квалифицирани кадри, отговарящи на нуждите на бизнеса. Изтичане на образовано младо трудоспособно население към по-големите градове и чужбина Недостатъчен иновационен потенциал, изследователска и развойна дейност – непълно използване на капацитета на ТУ Голям брой терени с рушащ се сграден фонд - незаинтересованост на част от собствениците на реституирани имоти за подобряване на тяхното състояние. Недостатъчно активно взаимодействие НПО- бизнес-местна власт. Недоразвита мрежа от социални заведения и услуги Непълно използване възможностите за осмисляне свободното време при младите хора и децата

<u>Възможности</u>	<u>Заплахи</u>
Членство в ЕС (достъп до СФ и до нови пазари, свободно движение на хора и стоки) Демонстриран интерес към алтернативни форми на туризма (селски, балнеоложки, планински, културно-исторически, екстремен и др.) Потребност от разработване на комплексни услуги и развитие на нови производства Публично-частни партньорства Външни инвестиции Съвременна законодателна база за насърчаване развитието на МСП Наличие на национални социални програми за заетост Международно сътрудничество в областта на културата, образованието и науката/ ТУ/ Съвременни материали и технологии за изграждане и рехабилитация на инфраструктурата и МТБ Наличие на национални и чуждестранни донорски програми за финансиране	Високи изисквания на ЕС Демографски срив - прогресивно намаляващо и застаряващо население Миграция към големите градове и емиграция в чужбина Повишаване степента на моторизация на населението Ограничен пазар и нелоялна конкуренция Наличие на заети в сивата икономика Липса на инструменти за стимулиране на бизнеса - нестабилна, често променяща се данъчна и осигурителна политика на държавата Кредитна политика на финансовите институции, нестимулираща бизнеса Инвазия на китайски стоки на европейските пазари Монополни доставчици на комунални услуги и суровини Тежки лицензионни режими и държавна бюрокрация Забавяне процеса на финансова децентрализация и разширяване приходната база на общинския бюджет

Х. ВИЗИЯ НА ОБЩИНА ГАБРОВО

ГАБРОВО – 2013

Традициите остават:

- прекрасна и съхранена природа в географския център на България
- символ на модерното българско образование
- световна столица на хумора
- съхранени емблематични културни институти

Двадесет и първият век повелява:

- възвърната слава на икономически и промишлен център
- хора със самочувствие, достойни доходи и възможности за реализация в родния си град
- модерни културни и образователни институти, привличащи националното и световно внимание
- здравето, спортът и туризмът – осмислена необходимост и възможност за всеки

XI. ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ

1. **Устойчиво развитие на конкурентноспособна икономика на знанието, отговаряща на предизвикателствата на световния пазар**
2. **Осъвременена градоустройствена основа на населените места; модернизирана инфраструктура и сграден фонд; газификация; осъвременена система за управление на отпадъците**
3. **Създаване на висококачествени и разнообразни социални услуги, отговарящи на интересите и потребностите на общността.**
4. **Оптимално използване на природните дадености и културно-историческото наследство за развитие на туризма и утвърждаване на марката “ Габрово”**
5. **Повишаване на институционалния и административен капацитет на Община Габрово**

ХІІ. ИДЕНТИФИКАЦИЯ И ОБВЪРЗВАНЕ НА ЦЕЛИТЕ, МЕРКИТЕ И ПРОЕКТИТЕ ПО ОПРЕДЕЛЕНИТЕ ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА

ПРИОРИТЕТ 1 - УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНОСПОСОБНА ИКОНОМИКА НА ЗНАНИЕТО, ОТГОВАРЯЩА НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА НА СВЕТОВНИЯ ПАЗАР

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ:

1. Устойчиво развитие на конкурентноспособна икономика, базирана на инвестиции и иновации, отговаряща на предизвикателствата на световния пазар.
2. Подобряване на бизнес средата на територията на община Габрово чрез създаване на пакети от стимули в подкрепа на бизнеса.
3. Подобряване ефективността и конкурентноспособността на селското стопанство в общината.

1. Устойчиво развитие на конкурентноспособна икономика, базирана на инвестиции и иновации, отговаряща на предизвикателствата на световния пазар.

Тази цел съответства на поставената основна задача в Лисабонската стратегия на Европейския съюз (ЕС) - ЕС да стане "най-конкурентноспособната, основана на знанието и динамично развиваща се икономика в света, способна на устойчив икономически растеж, с повече и по-добри работни места и по-голяма социална стабилност".

Тя е разработена и ще бъде изпълнявана в условията на членство на Р. България в ЕС. В този смисъл тя отговаря напълно на заложените цели, подцели и мерки в НСРР и ОП "Развитие на конкурентноспособността на българската икономика 2007-2013".

Отчетени са фактори, като ускорения процес на икономическо реструктуриране в рамките на ЕС, глобализацията, технологичната революция и принципите на устойчивото развитие.

За да повиши конкурентноспособността на своята икономиката, община Габрово трябва да повиши своята атрактивност, да стане още по-привлекателна за инвестиции, да развие своя ресурсен потенциал и да създаде по-благоприятна среда за динамично развитие на икономическите дейности, което ще допринесе за постигането на стратегическите цели.

Отправни документи са също Областната стратегия за развитие на област Габрово (2005 – 2015г.), Стратегията за развитие на човешките ресурси като основа за икономическо развитие в област Габрово (2007-2015) и Стратегията за насърчаване на инвестициите (2005-2010г.).

Мерките, които ще доведат до увеличаване равнището на икономическо развитие и постигане на конкурентноспособност чрез доближаване на параметрите на общинската икономика до средните за ЕС са свързани с: изграждане на икономика основана на знанието, привличане на нови инвестиции, запазване и разширяване на съществуващия местен бизнес, развитие на работната сила и повишаване достъпа до заетост чрез повишаване на квалификацията на работната сила и адаптация на програмите на образователните институции, съобразно нуждите на местния бизнес и пазара на труда, технологично обновление и развитие, повишаване на производителността на труда, доизграждане на местната бизнес инфраструктура и въвеждане на стимули в подкрепа на МСП.

Операция 1.1: Насърчаване развитието на изследователската дейност, технологичното обновяване и иновации.

Изграждането на конкурентноспособна икономика на знанието се базира на развитието на изследователската дейност, технологичното развитие и иновациите. Това налага подкрепа от страна на Общината към механизмите, структурите и институциите, които благоприятстват иновационните процеси, както и въвеждането на информационни и комуникационни технологии, както в производствения, така и в публичния сектори.

Тук особено важна е ролята на Техническия Университет в Габрово, който притежава потенциал за научно-изследователска и развойна дейност, технологични изследвания и развитие.

Както бе посочено в “Слаби страни” в SWOT – анализа на община Габрово налице е: ”Недостатъчен иновационен потенциал, изследователска и развойна дейност – непълно използване на капацитета на ТУ.” Липсата на иновационен капацитет произтича от недостатъчната изследователска база, от ниските нива на разходи за изследване и развитие и от слабите връзки между Университета, други научно-изследователски центрове и бизнеса.

Дейностите по тази операция могат да включват:

- ***Насърчаване на иновационни политики, разгръщане на иновационния потенциал и предоставяне на технологична подкрепа на бизнеса***
 - насърчаване на връзките между МСП и университета, изследователските и технологичните центрове на територията на общината;
 - стимулиране на пазарно ориентирани технологични проекти, разработени съвместно от научни институти (Техническият Университет и др.) и фирмите;
 - насърчаване на публично-частните партньорства при разработването и трансфера на нови технологии;
 - привличане и насърчаване на инвестиции за изграждане и развитие на технологични паркове и бизнес - инкубатори.
- ***Развитие на технологичното предприемачество***
 - предоставяне на подходящи терени и сгради за създаване на технологични центрове и технологични паркове.
- ***Стимулиране на технологичното развитие***
 - даване на преференции за изграждане на предприятия в технологични паркове;
 - предоставяне на услуги от бизнес-подкрепящите организации – подбор на персонал, обучение на персонала, търсене на партньори, пазари, агресивен маркетинг.

За развитието на високотехнологични МСП могат да се използват средства от Националния Иновационен Фонд и други инвестиционни фондове, осигуряващи достъп до рисков капитал за МСП.

Дейностите по тази операция могат да се финансират от ОП “Развитие на конкурентноспособността на българската икономика”, Приоритет 1: Развитие на икономика базирана на знанието и иновационните дейности, Група от операции 1: Подкрепа за създаване и комерсиализация на иновации в предприятията и защита на правата върху индустриална собственост; Група от операции 2: Подобряване на про-иновационната инфраструктура в подкрепа на бизнеса, където бенефициент е бизнеса, а Община Габрово може да подпомогне процеса на разработване на проектните предложения.

Операция 1.2: Запазване и разширяване на местния бизнес.

Запазването и разширяването на местния бизнес е ключът към устойчивото икономическо развитие на общината, като по този начин се създават условия за трайна заетост на населението, повишаване на БВП и респективно подобряване на качеството на живота в общността.

Тази операция има за цел да повиши конкурентноспособността на местните фирми, като идентифицира реалните възможности на Общината за подпомагане на местния бизнес.

- ***Запазване и разширяване на местния бизнес***

Дейностите по тази операция могат да включват:

- Засилване на взаимодействието с бизнеса (посещения на фирми от експерти ИР на Община Габрово, организиране на бизнес срещи в Общината, организиране на тематични семинари за бизнеса, провеждане на браншови срещи, разпространение на анкети за проучване на бизнес средата и капацитета на МСП по усвояване на средства по СФ на ЕС и др.);
- Проучване на състоянието на бизнес климата в общината за идентифициране на нуждите от квалифицирана работна ръка, възможности за съвместни инфраструктурни проекти, както и проблеми при взаимодействието с организациите, обслужващи бизнеса;
- Информирание на бизнеса за възможностите за кандидатстване по различни схеми за финансиране на проекти пред ЕС и други донори;
- Организация и провеждане на бизнес форуми и изложения на територията на общината по приоритетни сектори на Габровската икономика (машиностроене, лека промишленост, химическа промишленост и др.);
- Провеждане на номинации за Габровския бизнес под патронажа на Община Габрово;
- Изготвяне и разпространение на електронен икономически бюлетин на уеб-страницата на Община Габрово (минимум 2 пъти годишно);
- Изготвяне и разпространение на Инвестиционен профил на община Габрово на хартиен и електронен носител;
- Изготвяне на Виртуален бизнес каталог на Габровския бизнес и представяне на уеб-страницата на Община Габрово;
- Създаване и поддържане на постоянна експозиция на Габровските фирми;
- Разработване на Проект за преоборудване фойето на Спортна Зала “Орловец” за бизнес-форуми, изложения и панаири
- Планиране на съвместните проекти на принципа ПЧП;
- Засилване на връзките и взаимодействието с побратимените градове с оглед развитие на бизнес контактите и търговските връзки между градовете.

- ***Развитие на работната сила***

Този тип дейности са пряко свързани с ориентиране на обучението и квалификацията на работната сила към изискванията на местния бизнес в партньорство с образователните институции на територията на общината. Те имат за цел да изградят качествено нова и добре обучена конкурентна работна ръка в съответствие с новите европейски изисквания.

Дейностите могат да включват:

- Разработване и поддръжка на информационна база данни за пазара на труда на територията на община Габрово;
- Участие в Консултативен Съвет за развитие на човешките ресурси в област Габрово във връзка с изпълнение на Стратегията за развитие на човешките ресурси като основа за икономическо развитие в област Габрово (2007-2015);

- Осигуряване на подкрепа за повишаване на капацитета на обучаващите институции, НПО и бизнеса за подобряване качеството на обучението, квалификацията и преквалификацията.

В изпълнението на част от тези дейности Община Габрово може да подпомогне разработването на проекти от страна на бизнеса и НПО по ОП "Човешки ресурси".

- **Развитие на бизнес мрежи и клъстери**

Развитието на бизнес мрежи все още е слабо звено в местната икономика. "Организиран в мрежи, активно поддържани от местните институции, тези предприятия развиват култура на сътрудничество, комбинирани с големи възможности за иновации и адаптиране и постигат високо ниво на конкурентноспособност." (Източник: Национален план за развитие 2005-2015 г.) Те дават възможност за съвместен мениджмънт и маркетинг, събиране и предоставяне на стратегическа и технологична информация, възможности за създаване на подходящи обучителни програми за човешките ресурси и др.

В развитието на клъстерите публичният сектор има по-скоро ролята на катализатор, като подпомага, в рамките на регламентите за държавна помощ, стартиращи проекти и особено развитието на мрежи и обмена на информация, изследвания и образование, а също и като създава специална инфраструктура и по-гъвкави инструменти за нуждите на клъстерите.

За тяхното възникване и развитие местната власт играе важна роля. Тя инициира програми за развитие на клъстери и е активен участник в изпълнението на тези програми. Други основни субекти, придружаващи клъстера, са: ГТПП, местни и регионални професионални сдружения на предприятия, Сдружение "Габрово-21", ИСА, ТУ - Габрово, РЦИР и др. структури за икономическо развитие и др.

Важна роля и позитивно въздействие за постигане на устойчив икономически растеж имат също клъстерите в областта на туризма.

Дейности, като:

- подкрепа на инициативи за изграждане на бизнес мрежи и клъстери на територията на община Габрово

Дейностите по тази операция могат да се финансират по ОП "Развитие на конкурентноспособността на българската икономика", Приоритет 2: Подобряване на ефективността на предприятията и развитие на благоприятна бизнес среда, Група от операции 4: Подкрепа за бизнес коопериране

Операция 1.3: Привличане на инвестиции на територията на община Габрово

Мерките по тази операция ще бъдат насочени, както към създаване на предпоставки съществуващите предприятия да разширяват бизнеса си в Габрово и да стартират нови предприемачески инициативи, така и към привличането на нови инвеститори в града.

- **Маркетинг на свободни терени и сгради, атрактивни за инвеститора**

Дейностите по тази операция предвиждат:

- В пряко взаимодействие с агенциите за недвижими имоти, както и частните собственици на имоти да се разшири и поддържа вече изградената информационна база данни за свободни терени и сгради на територията на общината, атрактивни за инвеститори;
- Да се създаде екип за икономически анализи като част от общинската администрация;

- Да се инвентаризират и картотекират всички атрактивни свободни терени и сгради на територията на общината и да се представят с цялостно им описание на уеб-страницата на Община Габрово (наименование на имота, точно местоположение (точен адрес), снимков и картографски материал (в т.ч. топография на терена), описание на всички характеристики на терена/сградата, както и на техните предимства, описание на довеждащата инфраструктура, мерки, които трябва да бъдат предприети при закупуване на терена, описание на процедурата по закупуване на терена/сградата (осн. стъпки и срокове), необходими разрешителни (вкл.срокове за издаване), контактна информация;
- Да се изготвя и изпълнява годишна Програма за управление на общинската собственост;
- Да се разпространява информация за наличните свободни терени и сгради в други сайтове, БАИ, БСК, национални медии, мисии към посолствата у нас, фирмите за недвижими имоти и др.;
- Да се изкупуват свободни терени и сгради/ да се сменя предназначението на земеделски земи с цел привличане на инвестиции и развитие и оптимално използване на капацитета на индустриалните зони.

• **Утвърждаване на марката “Габрово”**

Дейностите по тази операция предвиждат разработване и изпълнение на маркетингова стратегия за промоцииране на “*марката Габрово*”, която ще включи:

- Участие в търговски мисии и изложения за представяне на Габрово, като конкурентна дестинация за бизнеса;
- Актуализация на профила на община Габрово и на презентациите на Община Габрово пред инвеститори и партньори;
- Участие и представяне на Община Габрово на инвестиционни уеб-страници и на страниците на национални и световни медии;
- Медийно отразяване на икономическото развитие на община Габрово:
 - 1/ Регулярно да се представят на местните медии материали и резултати в областта на икономическото развитие
 - 2/ Идентифициране, избор и работа с националните медии

2. Подобряване на бизнес средата на територията на община Габрово чрез създаване на пакети от стимули за подкрепа на бизнеса.

Бизнес средата може да бъде дефинирана като съвкупност от всички външни институции и влияния, които оказват реално въздействие върху възможността на предприятията да постигнат целите си: конкурентни, икономически, технологични, политически, законови и др. Благоприятната бизнес среда е предпоставка за активизиране на предприемаческата дейност, посредством което допринася за икономическия растеж.

На национално ниво продължава тенденцията за намаляване на общата данъчна и осигурителна тежест и се подобряват мерките, насочени към ефективно функциониране на пазарите. Партньорството между държавната администрация и бизнеса се засилва. Успоредно с подобряването на тези външни условия на средата се търсят и начини за въздействие стимулиращи фирмите да извършват вътрешни промени, ориентирани към подобряване на техните маркетингови системи и качеството на мениджмънта и с оглед на повишаване гъвкавостта на пласментна, покриване на изискванията към качеството нови форми на контрол и организация и др.

През последните няколко години бизнес средата на територията на община Габрово показва тенденция на подобряване. Увеличава се доверието в провежданата политика за

икономическо развитие на местно ниво, засилва се доверието и работата с местната администрацията. Значителна роля като партньор в МИР играе Габровската Търговско-промишлена палата, Високотехнологичен Бизнес Инкубатор и др. От друга страна осезателно се усеща липсата на достатъчно на брой и активни съюзи на работодатели, браншови съюзи и работодателски организации, които да информират, консултират и защитават интересите на бизнеса в Габрово.

България като цяло изостава по отношение на развитието на услуги за бизнеса, в сравнение с другите европейски страни, главно поради ограничения достъп, лошото разпространение и ниското качество на предлаганите услуги. От друга страна, отношението на фирмите към консултантите все още е резервирано – само 1/5 от предприятията са използвали консултантски услуги през последната година. Най-често посочваната причина за това е ниското качество на предлаганите консултации в съчетание с високите цени на услугите.

Секторът на информационните и консултантските бизнес услуги е разпокъсан и не координиран, което води до неефективно използване на ресурсите, експертния потенциал, наличната сградова и технологична база.

Предприятията от средните и от по-малките градове трябва да пътуват до регионалните офиси за получаване на услуги. Потенциалните предприемачи и микро-предприятия се изправят пред още повече усложнения при получаване на услуги само от една компания или не могат да си позволят предлаганите цени.

Нагласата за използване на консултанти за подготовката на предложения за кандидатстване по европейските фондове и програми е ниска. Очакванията от страна на фирмите са свързани с предоставяне на пряка помощ при подготовката и текущата работа по изпълнението на проектите, а не с предоставянето на информационни материали и организирането на прояви за разясняване на условията за кандидатстване. В този смисъл една от главните задачи свързани с подобряване на бизнес климата е:

Операция 2.1 Подобряване на достъпа и развитие на информационните и комуникационни технологии в областта на публичните услуги и услугите за бизнеса.

Едно от важните условия за изграждане на конкурентна икономика е достъпът до информационни и комуникационни технологии. Постигането на тази цел от една страна е свързано с въвеждането на широколентови технологии за цифров пренос на информация, водещи до повишаване на ефективността, обхвата и прозрачността от предоставянето на публични услуги на населението (образование, здравеопазване, услуги на местната администрация, данъци и друго социално обслужване на гражданите), както и услуги за местния бизнес (бизнес информационни системи, данъчна информация и други услуги за бизнеса, предоставяни от местната власт). От друга страна, използването на тези технологии е свързано с подходящо обучение на населението и местния бизнес.

За целта е необходимо да се развие мрежата на информационното общество в общината и да се приложат информационните и комуникационни технологии чрез:

- Изграждане на широколентови комуникационни мрежи

Списък с примерни дейности за подкрепа:

- Развитие на критична, защитена, сигурна и надеждна обществена инфраструктура, изграждане на широколентови връзки;
 - Въвеждане на мерки и системи за осигуряване на данни и безопасност на комуникациите, съгласно европейските стандарти и изискванията на бизнеса;
 - Подготовка и изпълнение на общински ИКТ инфраструктурни проекти.
- Подобряване достъпа и развитието на он-лайн публични услуги – ОПАК (виж Приоритет 5 на ОПР за административен капацитет);

- Развиване на умения, свързани с информационните и комуникационни технологии от местното население.

Дейностите по тази операция могат да се финансират с проекти пред ОП “Регионално развитие” , Операция 2.2 “Информационна и комуникационна мрежа” и по ОП “Административен капацитет” в частта на дейностите посочени по-горе.

Като един от районите за ускорен икономически растеж това ще допринесе за активното включване на община Габрово в мрежите за обмен на информация и знания в границите на ЕС и ще доведе до повишаване на конкурентноспособността на местната икономика като цяло.

Операция 2.2 Модернизация на базисната инфраструктура в подкрепа на бизнеса

Към момента на територията на трите индустриални зони на община Габрово състоянието на довеждащата техническата инфраструктура (пътища, отводнителни системи и съоръжения за преработка на отпадъци и др.) е незадоволително, сградният фонд е амортизиран, остарял и непривлекателен и липсват всякакви сервизни съоръжения. Те едва ли биха могли да бъдат модернизирани и използвани отново.

Реконструкцията и обновяването на индустриалните зони е продължителен и труден процес, в който бизнесът и Общината трябва да си партнират, за да реализират успешни съвместни проекти.

От друга страна община Габрово разполага с оскъдни терени, позволяващи инвестиции “на зелено”. Повечето от терените в зоните са частна собственост и могат да се използват само за привличане на инвестиции “на кафяво”. Именно те преимуществено определят типа инвестиционни проекти, които могат да реализират местните и чуждестранни инвеститори.

ОП “Регионално развитие” в контекста на „Стратегията за насърчаване на инвестициите в Република България 2005-2013” дава възможност за реализиране на проекти свързани с развитие на техническата инфраструктура, като:

- Възстановяване на съществуващи индустриални зони и развитие на терени с потенциал за инвестиции „на кафяво”;
- Почистване и обновяване на индустриалните зони;
- Почистване на малки по обхват екологични замърсявания (където е целесъобразно и не твърде скъпо);
- Строителство/реконструкция/рехабилитация на малки участъци от местни пътища, осигуряващи достъп до индустриалните зони;
- Строителство/реконструкция/рехабилитация на прилежащи технически инфраструктурни елементи, свързани със зоните и терените (достъп и осветление на улиците, електроснабдяване, газоснабдяване, водоснабдяване, канализация, ИКТ, свързване към системи за топлофикация или алтернативни и възобновяеми енергийни източници и др.);
- Поставяне на указателни знаци и табели до или в рамките на зоните;
- Газификация

Проектите по тази операция могат да получат финансиране от Общинския Бюджет, ПЧП проекти и по ОПРР, Операция 1.3 “Организиране на икономическите дейности”. Операцията се предвижда да стартира през 2010 г.

Операция 2.3 Развитие и подпомагане на публично-частните партньорства с цел стимулиране на предприемачеството

От 2006 г. Община Габрово въведе схемата на публично-частните партньорства като успешен метод за реализиране на съвместни проекти с граждани и фирми. Практиката показва висока заинтересованост от страна на частния сектор и възможности за реализиране на нови по-мощни инфраструктурни проекти в подкрепа на бизнеса.

Дейностите по тази операция включват:

- Подобряване информираността на частния сектор за възможностите за работа съвместно с администрацията и обратна връзка;
- Стимулиране на партньорството чрез разработване и въвеждане на механизми за участие във вземането на решения и провеждането на политики;
- Засилване участието на други административни органи, НПО и частен сектор в стратегическото планиране;
- Доразвиване системата на ПЧП и Out-sourcing;
- Изпълнение на съвместни проекти с бизнеса на принципа на ПЧП

Проектите по тази операция могат да получат финансиране от ОП “Административен капацитет” Приоритетна ос 1, Операция 1.4 Администрацията – партньор на бизнеса, Дейност 1 ПЧП и аутсорсинг/

Операция 2.4 Подобряване на транспортното обслужване на населението

Транспортното обслужване на населението има пряко отношение към навременното достигане на работната ръка до фирмите. Това влияе върху организацията на производствения цикъл, а от там и върху ефективността на фирмата.

Проектите могат да включат:

- Обновяване на транспортната инфраструктура – контактна мрежа, подобряване на спирки, бази за ремонт и поддръжка и оборудване; доизграждане на тролейбусна мрежа - кв.Русевци - Консултативна поликлиника;
- Изграждане и оборудване на спирки за градския и междуселищен транспорт. Подобряване на достъпността на градските автобусни спирки – платформи за хора с увреждания, премахване на пречките за ориентация и информация, светлинно и звуково обявяване на спирките, ясно визуално означаване на линиите, разписания, разбираеми и за хора с намалено зрение, информация за не зрящи и др.;
- Изграждане на информационно – диспечерска система за транспортно обслужване. Разработване на планове за управление на трафика и внедряване на автоматизирани системи за управление и контрол чрез въвеждане и подобряване на системите за управление и информационно обслужване (например центрове за управление на трафика, централизирана компютърна система, детекторни станции за превозни средства, дистанционно сменяеми информационни табла, кантари, комуникационни подсистеми);
- Развитие на инфраструктура маршрутна мрежа с нови дестинации до по-отдалечени жилищни райони;
- Разработване и подобряване на системи за обществен градски транспорт, използващи автобуси и тролеи, които отговарят на европейската нормативна уредба за вредни емисии от двигателите и използване на възобновяеми/алтернативни енергийни източници в градския транспорт;

3. Подобряване ефективността и конкурентноспособността на селското стопанство в общината, постигане на неговото устойчиво развитие с оглед достигане на европейските стандарти чрез подпомагане на земеделските производители за постигане на по-добри пазарни позиции и подобряване стандарта на живот в селските райони при опазване на околната среда, здравето на хората и създаване на нови възможности за заетост.

Операциите и дейностите, свързани с устойчивото агроикономическо развитие са съобразени с проблемите на земеделските производители, приоритетите и целите на Националната програма за развитие на и селските райони 2007-2013г. и основните цели които си поставя и решава Общата селскостопанска политика на Европейския съюз, а именно:

- 1. Стабилност на земеделския сектор.*
- 2. Преодоляване на дисбаланса по различните сектори.*
- 3. Прозрачност на производството и продуктите.*
- 4. Безопасност на храните.*
- 5. Опазване на околната среда, защита здравето на растенията и животните, хуманно отношение към животните и др.*
- 6. Развитие на конкурентно земеделие и горско стопанство и основан на иновации хранително-преработвателен сектор.*
- 7. Опазване на природните ресурси и защита на околната среда в селските райони.*
- 8. Насърчаване на възможностите за заетост и подобряването на качеството на живот в селските райони.*

Операция 3.1. Адаптиране на производството към изискванията и стандартите на ЕС:

Примерни дейности:

- Подпомагане на земеделските производители при арендуване на земя
- Провеждане на дейности за комасиране на земеделски земи
- Проучване състоянието на техническата инфраструктура за достъп до земеделски земи
- Създаване на сдружения за напояване
- Възстановяване на съществуващите и изграждане на нови напоителни съоръжения;
- Подпомагане на земеделските производители и браншовите организации от областта по прилагане мерките от приоритетна ос 1 от НПРСР 2007-2013 – подобряване на конкурентноспособността на земеделието и адаптиране на производството към изискванията и стандартите на ЕС
- Прилагане на мерки по приоритетна ос 2 на НПРСР 2007-2013. Въвеждане на практики и съвременни подходи за устойчиво управление на земите - методи на производство целящи опазване на околната среда - добри земеделски и фермерски практики.

Операция 3.2. Диверсификация на продукцията и производство на алтернативни култури

Примерни дейности:

- Подпомагане развитието на алтернативно земеделие – отглеждане на етерично-маслени и лекарствени растения; ягодоплодни култури; пчеларство; зайцевъдство, селски туризъм; местно занаячийство; цветя, декоративни и овощни дървета и храсти; биологично производство и др.

- Извършване на лабораторни изследвания на почвени проби и обследване на посевите преди употреба на минерални торове и пестициди.
- Създаване на нови трайни насаждения от традиционни и подходящи за района овощни, медоносни и ягодоплодни култури – сливи, череши, вишни, акация, липа, арония, малини, ягоди и др.
- Създаване на преработвателни предприятия за растениевъдна и животновъдна продукция
- Изграждане на цех за пакетиране на пчелен мед
- Агроекологично обучение
- Създаване на демонстрационни устойчиви говедовъдни и овцевъдни стопанства, трайни насаждения и биологични пчелини.
- Подпомагане на местните общности по прилагане на мерки и дейности за подобряване качеството на живот и разнообразяване на селската икономика.

Операция 3.3. Повишаване на професионализма в земеделието и горското стопанство чрез обучение, информация и консултации

Примерни дейности:

- Система от курсове за повишаване знанията и уменията на земеделските стопани и ориентирането им към изискванията на ОСП на ЕС, добри земеделски и фермерски практики и екологосъобразно земеделие
- Участие в проекти и обучителни програми за подпомагане на селското и горското стопанство
- Популяризиране на мерките и схемите за подпомагане на земеделски производители от ЕС. Насърчаване и подпомагане на производителите при кандидатстване за финансиране – директни плащания, пазарна подкрепа и развитие на селските райони.

Операция 3.4. Подобен маркетинг

Примерни дейности:

- Създаване на браншови организации на земеделски производители
- Подпомагане развитието на малкия и среден бизнес чрез предоставяне на общински терени и сграден фонд за изграждане на предприятия за преработка на селскостопанска продукция
- Изграждане на тържище за земеделска продукция, селскостопански животни и фуражи
- Популяризиране на произвежданата селскостопанска продукция в региона

Операция 3.5. Балансирано управление на горите

Примерни дейности:

- Изработване на стратегия за управление на общинския горски фонд
- Залесяване на изоставени земеделски земи и ерозирали площи от общинския фонд
- Създаване на сдружения на собственици на гори
- Постоянен достъп на собствениците на гори до информация за режима на стопанисване и ползване на горите
- Прилагане на принципите на устойчиво управление и стопанисване на горите съгласно лесоустройствени проекти и програми

Операция 3.6. Интегрирано развитие на селските райони с цел съхраняване и укрепване на техните икономики и общности и съдействие за ограничаване на процеса на обезлюдяване

Примерни дейности:

- Изграждането на местни структури и организации на гражданското общество в селскостопанските райони /местни инициативни групи – /тип Lider/, като се подкрепят инициативи на селски общини за планиране на мерки за регионално развитие на принципа отдолу-нагоре

ПРИОРИТЕТ 2 - ОСЪВРЕМЕНЕНА ГРАДОУСТРОЙСТВЕНА ОСНОВА НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА; МОДЕРНИЗИРАНА ИНФРАСТРУКТУРА И СГРАДЕН ФОНД; ГАЗИФИКАЦИЯ; ОСЪВРЕМЕНЕНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Цел 1: Осъвременена градоустойствена основа на града и населените места

Операция 1.1 Кадастрални карти, специализирани кадастрални карти, Подробни устройствени планове на квартали на Габрово и села в общината

Операция 1.2 Структурни схеми и подробни градоустройствени планове на територии с приоритетно развитие

Цел 2: Модернизация на техническата инфраструктура, околно пространство на жилищни сгради и сграден фонд

Операция 2.1 Рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова пътна и улична мрежа

Проекти в сферата на:

- Общинска пътна мрежа
- Улична мрежа в селата
- Улична мрежа в Габрово
- Големи проекти:
 - Проектиране и изграждане тунел под вр. Шипка
 - Проектиране и изграждане западен обходен път на гр. Габрово
 - Проектиране и изграждане пътна връзка м. Узана – прохода Шипка
 - Проектиране и изграждане инфраструктура м. Узана
 - Разработване на проект и изграждане на регионално летище Междене
- Укрепване на свлачища

Операция 2.2 Рехабилитация на съществуващите и изграждане на нови ВиК мрежи и съоръжения

Проекти в сферата на:

- Водоснабдяване
- Канализация
- Корекция реки
- Рехабилитация покрити дерета

Операция 2.3 Благоустрояване жилищни квартали, вкл. паркинги, детски площадки и съоръжения, зелени площи

Операция 2.4 Строителство, саниране и рехабилитация на сграден фонд

Проекти и дейности:

- Разширение НАГ – Северен и южен корпус, физкултурен салон
- Саниране, реконструкции, преустройства на сгради общинска собственост - администр. сграда, училища, детски градини, детски ясли, ДК, ДХС и др.

Цел 3: Газификация на гр. Габрово

Операция 3.1 Изграждане на главна газопреносна и газоразпределителна мрежа за енергийно осигуряване на промишленото и битовото потребление

Цел 4: Осъвременяване на системата за управление на отпадъците

Операция 4.1 Интегрирано управление на отпадъците, съгласно новите здравно-хигиенни и екологични нормативни изисквания

Проекти и дейности:

- Реконструкция и модернизация на съществуващото депо за отпадъци на община Габрово, превръщайки го в регионално за нуждите на общините Габрово и Трявна - 140 дка
- Изпълнение на дейностите заложи в приетата нова общинска “Програма за интегрирано управление на отпадъците на територията на община Габрово” с период на действие 2006-2013 г.
- Поетапно закриване на нерегламентирани микросметища

Цел 5: Съхраняване на биологичното разнообразие на територията на община Габрово и ефективно управление на защитените територии в нея

Операция 5.1 Съхранение на биологичното разнообразие на територията на общината и ефективно управление на защитените територии в нея, съгласно българското екологично законодателство

Примерни дейности:

- Изготвяне и приемане на План за управление на ПП “Българка”
- Определяне, картиране и изготвяне на План за действие (с цифрова картна основа) на необходимите дейности за горите с висока консервацион. стойност и местата с изключително богато биоразнообразие на територията на ПП “Българка”

ПРИОРИТЕТ 3 - СЪЗДАВАНЕ НА ВИСОКОКАЧЕСТВЕНИ И РАЗНООБРАЗНИ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ, ОТГОВАРЯЩИ НА ИНТЕРЕСИТЕ И ПОТРЕБНОСТИТЕ НА ОБЩНОСТТА.

Цел 1: Разширяване на социалните услуги в Община Габрово

Операция 1.1 Изграждане на Дом за стари хора в с. Враниловци.

Операция 1.2 Осигуряване на заетост на хора с увреждания и други групи в риск.

Операция 1.3 Разкриване на Център за временно настаняване – социална услуга в общността за безпризорни и бездомни лица на територията на гр. Габрово

Операция 1.4 Работа по Приемна грижа в партньорство с Дирекция „Социално подпомагане” и НПО.

Операция 1.5 Изграждане на т. нар. “Защитено пространство” за деца до 18 години настанени в специализираните институции и приучаване към самостоятелен начин на живот.

Операция 1.6 Създаване на “Защитено жилище” за деца напускащи специализираните институции.

Цел 2: Повишаване на компетентността на работещите в сферата на социалните услуги

Операция 2.1 Програма за информация и усвояване на иновационни практики в сферата на социалните услуги.

Операция 2.2 Програма за мониторинг на качеството на съществуващите социални услуги.

Операция 2.3 Осигуряване на методическа подкрепа и супервизии на екипите в съществуващите социални услуги

Цел 3: Реконструкция и модернизация на материалната база на социалните заведения

Операция 3.1 Преместване и пребазиране на Дом за възрастни с физически увреждания от кв. „Кряковци”

Операция 3.2 Ремонт на покрива на двата дневни центъра в кв. „Палаузово”.

Операция 3.3 Преместване на Центъра за обществена подкрепа в подходящи помещения с по голяма площ, съобразно изискванията посочени в методиката за предоставяне на социалната услуга.

Операция 3.4 Ремонт на сграда, дарена за нуждите на Дом за деца лишени от родителски грижи и преместване на специализираната институция.

Операция 3.5 Обновяване автомобилния парк на Домашен социален патронаж – 5 автомобила със специализирано оборудване за нуждите на ДВФУ.

Цел 4: Предоставяне на висококачествени услуги в областта на здравеопазването

Операция 4.1 Въвеждане на нова организация на дейностите в МБАЛ, отговаряща на европейските стандарти

Операция 4.2 Привличане на млади специалисти в областта на здравеопазването чрез предоставяне на добри битови условия и кариерно развитие в Габрово

Операция 4.3 Разработване на програми за профилактика с приоритетна насоченост към социално-значимите болести

Операция 4.4 Провеждане на медийни кампании в общността за подпомагане на набирането на средства за закупуване на апаратура на здравните заведения

Операция 4.5 Реновиране и разширяване на Диагностично-консултативния блок на МБАЛ

Операция 4.6 Община Габрово съвместно с ДКЦ, МБАЛ и останалите лечебни заведения в региона да работи по приоритетите:

- *2008 година с грижа към детето – подобряване условията за лечение на децата и отглеждането им в институциите*
- *Реновиране на базата на детско и неонатологично отделение.*
- *Програма за борба със затлъстяването при децата – изработване на статистическа карта на Общината.*
- *Разширяване на медико-социалните грижи за хората в риск на територията на община Габрово*

Операция 4.7 Партниране с ДКЦ и МБАЛ по отношение европроекти в сферата на здравеопазването

Операция 4.8 Финансиране от Община Габрово на програми по приоритети.

Операция 4.9 Съвместно с РЗОК, РЦЗ и РИОКОЗ – изработване на моментна снимка по отношение социално значимите заболявания.

Цел 5: Изграждане на инфраструктура около институтите за култура

Операция 5.1 Програма за развитие на инфраструктурата около културните институти:

Проекти и дейности:

- **Дом на хумора и сатирата**
 - Изграждане на детска площадка
 - Изграждане на Детска алея на смеха (от Лукойл до Дом на техниката)
 - Изграждане на търговски обекти върху западната тераса на ДХС
 - Изграждане на речни водни огледала в района
- **Дом на културата**
 - Рехабилитация на подходите от северната и южната стена
 - Преустройство на отоплителната инсталация на газ
- **Художествена галерия “Христо Цокев”**
 - Вертикална планировка пред южната фасада на галерията.
- **Предприемане на мерки за разширяване на свободното пространство около сградата на РИМ**

Операция 5.2 Обновяване и реконструкция на зрителните зали в културните институти – Дом на Културата, зала “Възраждане” и др.

Цел 6: Осигуряване на достъпна среда за хора с увреждания до културните институти

Операция 6.1 Програма за изграждане на специални съоръжения (подходи, асансьори) за обезпечаване на достъпна среда за хора с увреждания:

Проекти и дейности:

- **Исторически музей** – изграждане на подход
- **Дом на културата** – подход
- **Църква “Успение на Света Богородица”** – подход
- **Църква “Св. Троица”** – подход
- **Драматичен театър** – подходи (вътрешен и външен)

Цел 7: Изграждане на материалната база на читалищата

Операция 7.1 Програма “Реконструкция и модернизация на читалищата”:

Проекти и дейности:

- Читалище „Пейо Яворов”- с. Борики
- Читалище „Съгласие” - с.Велковци
- Читалище “Хр.Ботев” – с.Донино
- Читалище “Искра” – кв.Лютаци
- Читалище “Нов живот”- с.Кметовци
- Читалище “Отец Паисий”- с.Стоевци
- Читалище “Зора” – с. Харачери

Цел 8: Повишаване на квалификацията на работещите в сферата на културата

Операция 8.1 Програми за обучение

Проекти и дейности:

- Мениджмънт
- Маркетинг и реклама
- Културен туризъм

Операция 8.2 Извеждане на положителните практики за реализация на културния продукт – по подходящ начин

Цел 9: Развитие на културните индустрии

Операция 9.1 Програма за подкрепа на културното предприемачество

Проекти и дейности:

- Карнавална работилница – ремонт на помещението и подобряване на неговата функционалност
- Изработване на умален макет на старо Габрово – пред Дечковата къща.

Операция 9.2 Програма за съвместни инициативи с бизнеса за създаване на условия за меценатство - Електронна информационна система за запознаване на бизнеса с културния продукт

Цел 10: Формиране, възпитание и развитие на публика

Операция 10.1 Програма “Музикална и танцова педагогика” – разработка и прилагане

Операция 10.2 Програма “Музейна педагогика” – разработка и прилагане

Операция 10.3 Програма “Театрална педагогика” – разработка и прилагане

Цел 11: Усъвършенстване на комуникацията между културните институти и координацията на културните изяви

Операция 11.1 Разработване и прилагане на модел за обмен на информация на регионално ниво.

Операция 11.2 Медийна програма за реклама и разпространение на културния продукт

Цел 12: Участие на гражданското общество при формиране на културната политика на Общината

Операция 12.1 Програма “Читалищата – активен партньор при формирането на културния календар” - финансиране на съвместни инициативи

Операция 12.2 Създаване на фонд “Габровска култура” за подкрепа и реализация на граждански инициативи – регистрация и медийно обезпечаване

Цел 13: Осигуряване на равен достъп до задължително образование на всички деца

Операция 13.1 Удовлетворяване на образователните нужди и потребности на децата от малцинствата и от семейства с нисък социален статус, подлежащи на задължително обучение.

Операция 13.2 Разработване на образователни програми за противодействие на агресията сред учениците и прилагането им в часа на класа и в извънкласни форми.

Операция 13.3 Подобряване условията на училищната среда – столово хранене, клубове по интереси, разширяване на спортната дейност.

Цел 14: Интегриране на деца със специфични здравословни и образователни потребности в масовите детски градини и училища

Операция 14.1 Ежегодно актуализиране на базата данни на отдел “Образование и социални дейности” – включване на необхванатите в детските и учебните заведения деца със специфични образователни потребности

Операция 14.2 Програма “Включване на деца със специфични образователни потребности в масовите детски градини и училища”

Операция 14.3 Програма “Осигуряване на ресурсен учител за всяко училище, в което се обучават деца със специфични образователни потребности”

Операция 14.4 Програма “Осигуряване на логопедични услуги на деца с говорни проблеми”

Цел 15: Усъвършенстване на системата на работа с децата от рискови групи

Операция 15.1 Поддържаща педагогическа квалификация – обучение на обучители.

Операция 15.2 Разширяване на консултантските услуги за превантивна и корекционно-възпитателна работа за ученици, родители и учители чрез дейността на ЦОП.

Операция 15.3 Прилагане на разработените междуинституционални превантивно-педагогически програми

Проекти и дейности:

- Програма “Алтернативи на девиантното поведение на децата и младите хора чрез разширяване на извънкласните и извънучилищни дейности”.
- Програма “Час на районния инспектор”.
- Програма “Педагогическа криминология”.

Операция 15.4 Програма “Общинска политика за сексуално здраве и превенция на ХИВ/СПИН сред младите хора

Цел 16: Повишаване качеството на управление на образованието в Габрово

Операция 16.1 Програма “Квалификация на управленския екип на училища и детски градини за работа в условията на делегирани бюджети”

Операция 16.2 Квалификация на педагогическите кадри за работа по гражданско и здравно възпитание и взаимодействие с родителите.

Цел 17: Оптимизиране на мрежата от детски и учебни заведения

Операция 17.1 Програма “Експертна оценка на детските и учебните заведения”

Операция 17.2 Програма “Осигуряване на превоз на учениците ”

Цел 18: Модернизация на материалната база на детските и учебните заведения

Операция 18.1 Програма “Модернизиране на условията за обучение в класните стаи”

Операция 18.2 Програма “Интернет в детските градини и училищата”

Цел 19: Приобщаване на родителската общност към проблемите на образованието

Операция 19.1 Програма “Училище за родители”

Операция 19.2 Подпомагане на дейността на общинското училищно настоятелство

Цел 20: Повишаване на безопасността и ефективността на охраната в детските и учебните заведения

Цел 21: Включване на младите хора в процесите на планирането и осъществяването на общинската политика

Операция 21.1 Проект “Международен младежки фестивал на партньорските градове”

Операция 21.2 Проект “СКЕЙТ” – Изграждане на площадка за скейтборд, ролери и байкове

Операция 21.3 Създаване на Общински младежки център включващ:

Операция 21.4 Предоставяне на достъп до услуги на хора в неравностойно положение.

Операция 21.5 Реализиране на инициативи подпомагани от външни донори

Цел 22: Реновиране на спортната база

Операция 22.1 Ремонт на спортните обекти

Проекти и дейности:

- Спортна зала “Орловец” и спортен комплекс зад спортна зала “Орловец”
- Спортен комплекс “Христо Ботев”
- Стадион “Априлов”
- Игрище “Смирненски”

Операция 22.2 Проектиране и изграждане на спортен комплекс в кв. Трендафил

Операция 22.3 Ремонт на съществуващите открити квартални спортни площадки

Операция 22.4 Проектиране и изграждане на открит плувен комплекс за лятно ползване

ПРИОРИТЕТ 4 – ОПТИМАЛНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПРИРОДНИТЕ ДАДЕНОСТИ И КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА И УТВЪРЖДАВАНЕ НА МАРКАТА “ГАБРОВО”

Цел 1: Утвърждаване на община Габрово като конкурентна туристическа дестинация на националния и международния пазар

Операция 1.1 Подобряване на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура.

Проекти и дейности:

- Узана – туризъм в Централна Стара планина
Развитие на туристическата инфраструктура в местността с цел превръщането ѝ в алтернативен целогодишен курорт от национално значение
 - Проектиране, изграждане на паркинги, ски писти и ски съоръжения, спортни съоръжения
 - Дейности по решаване водоснабдяването на Узана. Изграждане на пречиствателна станция
 - Изграждане на път Шипка – Узана
- Разработване на природни, културни и исторически атракции – Градище, Витата стена, Марков стол, Езеро, Чарково и др. Възстановяване, опазване, експониране, оборудване, въвеждане на техники и програми за интерпретация, анимация и др.
- Развитие на съпътстваща туристическа и дребномащабна техническа инфраструктура, свързана с атракциите
 - Проектиране и изграждане на велоалеи в местността Градище, Узана, парк Буря, Баждар и др.
 - Поддържане на съществуващите и поставяне на нови двуезични указателни табели към туристическите обекти и осигуряване на тяхната видимост
 - Изграждане на паркинг на входа на с. Боженци; ремонт на калдъръми; изграждане на туристически информационен център и др.
- Поставяне на специфично фасадно осветление на културни институции, паметници, църкви, спортни съоръжения, мостове.
- Дейности за подобряване водоснабдяването в района на Кметовци – Боженци
Изграждане на допълнителен воден резервоар за Боженци
Ремонт на канализацията за отпадни води

***Операция 1.2 Развитие и промоция на туристически продукт “ГАБРОВО”.
Маркетинг и реклама***

Примерни дейности:

- Узана – туризъм в сърцето на централна Стара планина
 - Разработване на атракции, свързани със спецификата на района – конен спорт, билкарство, гъбарство, турнири по биатлон, спортно ориентиране, волейбол и др. спортове.
 - Целенасочени рекламни дейности за налагане на туристическа марка Узана.
- Провеждане на маркетингови проучвания на туристическия пазар по сегменти. Разработване на рекламна концепция за развитие на туристическа дестинация Габрово.

- Обединяване на съществуващите атракции и продукти в цялостен туристически продукт. Разработване в съответствие с пазарното търсене на нови атрактивни продукти, свързани с културно-историческото и природното наследство, както и на целеви продукти, свързани с конкретни празници и обичаи.
- Разработване и предлагане на нова туристическа локализация в района на Кметовци, Боженци, Борики, Градище
- Подготовка и разпространение на информационни и рекламни материали, представящи възможностите за туризъм на територията на община Габрово на различни носители (брошури, дигиталки, мултимедии, карти, филми и др.)
- Актуализиране на съществуваща и изработване на нова интернет страница, представяща възможностите за туризъм на територията на общината.
- Участие в туристически борси.
 - Участие в туристически борси на територията на страната.
 - Проучване на възможности и участие на международни туристически изложения извън страната.
- Информирание медиите и обществеността за всички новости, дейности и проблеми в областта на туризма. Активно медийно присъствие в специализирани туристически издания.
- Иниципиране и ежегодно провеждане на национална инициатива “Природа и туризъм”

Операция 1.3 Провеждане на политики за стимулиране на развитието на туристическия бизнес.

Примерни дейности:

- Узана – туризъм в сърцето на централна Стара планина.
- Изработване на концепция за общинска инвестиционна политика и набиеляване на етапите за изпълнение на Общ устройствен план на местността Узана.
- Действия по осигуряване на терени за изграждане на нови бази и ремонт и разширяване на съществуващи за обслужване на отдиha в местността Узана.
- Проучване на потребностите и провеждане на обучения на туристическите предприемачи и персонал в туристическите фирми.
- Провеждане на обучителни семинари по въвеждане на европейските стандарти в туризма.
- Координация между Професионална гимназия по туризъм и местния туристически бизнес във връзка с подобряване практическата подготовка на учениците и повишаване качеството на туристическото обслужване.
- Координиране дейността на всички заинтересовани организации от развитието на туризма от консултативния съвет по туризъм.
- Приоритетно отреждане на свободни общински терени и сграден фонд за изграждане на туристически обекти: хотели, плувен басейн и др.

Операция 1.4 Организиране на ефективно информационно обслужване

Проекти и дейности:

- Узана – туризъм в сърцето на централна Стара планина
 - Функциониране на посетителския информационен център на Узана.
 - Информационно обслужване на туристите на Узана – набиране и предлагане на информация, предлагане на продукти.

- Функциониране на Общинско туристическо бюро. Информационно обслужване на гостите на Габрово – набиране и предлагане на информация. Проучване на възможностите за неговото разширяване.
- Проучване необходимостта и създаване на туристически информационни центрове в местата с голяма концентрация на туристи – Боженци, Градище и др.
- Разработване на информационни материали с информация за хотели, ресторанти, музеи, транспортни връзки, туристически пътеки, атракциони и др., които да се разпространяват в хотели, учреждения, обществен транспорт и др.

Цел 2: Прилагане на ефективна политика за управление на туристическите ресурси

Операция 2.1 Поддържане и опазване на природните и културно-исторически обекти на територията на община Габрово

Примерни дейности:

- Узана – туризъм в сърцето на централна Стара планина.
 - Противоерозионни дейности на Узана. Създаване на ботаническа градина на открито от редки и защитени растения, характерни за Централна Стара планина.
- Почистване, реставрация, реиновация, на крепостта Градище, създаване и поддържане на туристическа инфраструктура около крепостта.
- Разработване на предложения за обявяване на защитени местности или природни забележителности, включени в Червената книга на България.
- Разработване и прилагане образователни програми за основни правила за поведение в природата, за музейно поведение и др. с цел развитие на устойчив туризъм.

Операция 2.2 Развитие на форми на специализирания туризъм с цел неговото устойчиво развитие (културно-исторически, селски, екотуризъм, оздравителен туризъм и др.

Примерни дейности:

- Узана – туризъм в сърцето на централна Стара планина
 - Изследване и популяризиране флората на район Узана; Създаване на ботанически маршрути
- Поддържане на съществуващите и изграждане на нови туристически екопътеки в направления Узана, Шипка, Соколски манастир, Градище, Боженци, Борики, Люляци, Яворец и др.
- Изграждане на пътеки в районите на кметски наместничества Козирог, Балани, Райновци, Зелено дърво, Армени, Здравковец, Чарково и др.
- Свързване на изградени пътеки.
- Издаване на каталози, свързани с предлагането на специализирани видове туризъм – селски, културен и др.
- Консултиране желаещите граждани да използват къщите си на село за посрещане на туристи относно законовите изисквания за упражняване на туристическа дейност.
- Създаване и предлагане на етнографски турове с обучения по занаяти.
- Създаване на туристически атракции.

ПРИОРИТЕТ 5 – РАЗВИТИЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ И АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ

Имиджът на администрацията и доверието в нея се изграждат отчасти чрез демонстрацията на добро административно управление, професионалност на нейните кадри и уменията ѝ да планира и осъществява политиките си в партньорство с всички заинтересовани и засегнати страни. Администрацията във всичките си аспекти трябва да отговаря не само на изискванията на гражданското общество, но и на високите европейски стандарти. Ето защо ефективността и ефикасността на административното управление и капацитет се явяват детерминиращ фактор във формирането на общинските политики.

Изграждането на административен капацитет е нов приоритет на Европейския социален фонд (ЕСФ) за програмния период 2007-2013 г. Европейският съюз отбелязва, че слабият административен капацитет застрашава социално-икономическото развитие и по този начин и кохезионния процес. Недостатъчно или недобре развити институции ограничават или забавят прехвърлянето на европейското законодателство и политики в националното законодателство и създават риск за уголемяване на различията между страните-членки и регионите. В съответствие с Лисабонската стратегия, ЕСФ ще подкрепя инвестициите в държавната администрация на централно, регионално и местно ниво.

Целите, които си поставя Община Габрово в контекста на този приоритет са съобразени с конкретните ѝ нужди от модернизация и с приоритетите на Оперативна програма “Административен капацитет” (ОПАК). Те ще бъдат осъществявани чрез финансиране от ЕСФ (чрез ОПАК), общинския бюджет и други донори.

Цел 1. Ефективно управление и организация на общинската администрация

Операция 1.1. Оптимизиране на административните структури и работните процеси; организационно развитие

Дейности:

- Преместване на Отдел ГРАО в основната административна сграда и преместване на архивите от селата в Община Габрово;
- Разширяване и повишаване капацитета на Център за информация и услуги за гражданите;
- Въвеждане на система за контрол на достъпа в администрацията;
- Подобрене и модернизация на информационно-комуникационните технологии;
- Обмен на опит в областта на добрите управленски практики и въвеждане на модерни техники за организационно развитие;
- Въвеждане на устойчив механизъм и подобряване на оценка на работата на отделните звена в администрацията.
- Обучение на служителите по модела LLL (lifelong learning / учене през целия живот);
- Обучение на служители за работа с клиенти с увреждания;
- Разработване план за мотивация на служителите;
- Укрепване на междуведомствената координация;
- Изготвяне на аналитично проучване на областите и формите за осъществяване на ПЧП; актуализация на правилата за осъществяване на ПЧП в общинската администрация; обучение на служители за осъществяване на ПЧП и популяризиране възможностите, които предоставя ПЧП;

Операция 1.2. Прозрачност, отчетност и контрол на дейността на общинската администрация

Дейности:

- Разширяване на обема на предоставяната по инициатива на общината информация на гражданите по реда на ЗДОИ;

- Разширяване на формите за достъп до обществена информация, включително и по електронен път;
- Създаване и поставяне на дигитален архив от заседанията на ОбС в сайта на общината;
- Измерване и оповестяване чрез средствата за масова информация на резултатите от оценка на удовлетвореността на потребителите на административни услуги; внедряване на нови механизми за обратна връзка и самооценка;
- Въвеждане на управленска информационна система, която да предоставя автоматично подробна информация за резултатите от дейността на администрацията;
- Въвеждане на елементи от модела CAF (Common Assessment Frame/Обща рамка за оценка);
- Разработване и прилагане на антикорупционни мерки в администрацията;
- Въвеждане на изнесени приемни дни за среща с бизнеса и гражданите.

Цел 2. Развитие на качествени административни услуги за гражданите и бизнеса

Операция 2.1. Подобряване обслужването на гражданите и бизнеса

Дейности:

- Разработване и приемане на пакети с правила и инструкции за служителите, работещи пряко с гражданите (включително технологични карти на административните услуги и административните процеси);
- Разширяване обхвата на услугите, предоставяни от общинската администрация “на едно гише”;
- Разширяване обхвата на комплексното административно обслужване;
- Създаване “Офис на обществения посредник”;
- Въвеждане на 24-часов горещ телефон, на който всички граждани ще могат да съобщават за проблеми и нередности, както и да получават информация за интересующите ги въпроси, свързани с работата на общинската администрация и предоставяните услуги;
- Създаване на надеждна система за идентификация и сигурност. Създаване на инструкцията за подобряване защитата на е-документи;

Операция 2.2. Пълно въвеждане и пълноценно използване на възможностите на е-управление

Дейности:

- Изготвяне и начало на реализация на Стратегия за е-правителство в Община Габрово;
- Тотално въвеждане на е-система за управление на административните процеси в администрацията, през която да минава целият документооборот;
- Разширяване броя на предлаганите on-line услуги и кампании за популяризирането им, както и популяризиране на предимствата при използване на е-услуги;
- Изграждане на Частна Виртуална Мрежа (VPN) на община Габрово, свързваща сградата на общината със сградата на “Местни данъци и такси” и десетте кметства с цел отдалечен документооборот;
- Създаване на е-архив на администрацията
 - Цифровизация на архивите по гражданско състояние
 - Дигитализиране на заповедите на Кмета
 - Създаване на електронна система за управление на знанията

ХІІІ. ИЗПЪЛНЕНИЕ, НАБЛЮДЕНИЕ И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

1. Финансово осигуряване на плана

Приложенията към настоящия документ индикативни финансови таблици са неотменна част от общинския план за развитие. Те дават финансов и времеви израз на предвидените в плана мерки, както и разграничаване на планираните мерки и проекти/проектни предложения.

Приоритетите, отнасящи се до различните области формират пет самостоятелни индикативни таблици с оглед по-голямата четливост и яснота при определяне на финансовите източници и времевия диапазон за реализиране на мерките и проектите във всяка една област.

Основни/възможни източници за финансиране на планираните дейности и проекти са: общински бюджет, държавен бюджет, средства от Европейските фондове и други донорски програми.

Реализацията на Общинския план е свързана с определен изисквания като изяснен статус на програмите, проектите и действията, които ще се реализират; реализъм и ресурсна осигуреност; ясна финансова схема за реализация и ясни донори; съгласуваност и координация на проектите с други общини (ако проектите са с надобщинско значение). Приоритетно реализираните проекти са насочени към цялата територия на общината и по изключение към нейния център.

Програмата за реализация на Общинския план за развитие следва да се обвързва с процедурата по изработване на проекта за бюджет на общината.

В рамките на този актуализирания общински план е обхванат плановия период 2008 г. – 2013 г.

Важна роля за успешната реализация на този план ще играе Общината, която чрез мобилизиране възможните ресурси и доизграждане на своя институционален капацитет, трябва да създаде реални предпоставки за укрепване и развитие на публично-частните партньорства, като по този начин да гарантира привличането на достатъчно финансови средства за реализация на планираните програми и проекти.

Финансовата децентрализация ще бъде допълнителна предпоставка за успешната реализация на плана. По-голямата автономност на местната власт ще допринесе за повишаване на капацитета на Община Габрово за усвояване на средства по Европейските фондове, както и въвеждането на реални стимули за инвеститорите от гледна точка на местните данъци и такси, развитие на инфраструктурата и др.

Прилагането на принципа на публично-частните партньорства за изпълнението и финансирането на задачите на общинското развитие трябва да се разглежда като въпрос от непрекъснато нарастваща степен на значимост. В настоящия момент участието на частния сектор в изпълнението на програмите за общинско развитие е ограничено почти изцяло до съфинансирани проекти с крайни бенефициенти МСП.

Прилагането на принципа на партньорство е само по себе си механизъм за повишаване на капацитета за усвояване на средства на общината. Усвояването на огромните средства по Структурните фондове и фонд Сближаване не би било възможно без да се мобилизират усилията на широк кръг от местни партньори, т.е. на цялата общност за развитие, за разработване и предлагане на голям брой висококачествени проекти. В пазарната икономика финансовите средства са съсредоточени основно в частния сектор. Здравите местни партньорства с частния сектор откриват пътя към частно съфинансиране, с което се осигуряват допълнителни средства за местни проекти.

Наложително е да се приложат неотложни мерки за повишаване на програмния и проектен капацитет на общината, доколкото достъпът до тези финансови източници трябва да зависи от нейната действителна способност да представят ефективни и конкурентни проекти. Местните участници трябва да осъзнаят, че успешното им участие в Структурните фондове на ЕС и програмите, подкрепящи регионалното развитие, ще зависи и от тяхната инициатива, способност за поемане на риск, новаторство и капацитет за изграждане на партньорство.

2. Организация, изпълнение, актуализация и наблюдение на ОПР

Изпълнението на общинския план за развитие зависи от създадената организация и изградения капацитет, което налага провеждането на целенасочени мерки по:

А. Създаване на институционалните връзки по реализацията на общинския план за развитие

Местната власт има ключова роля при изпълнението на приетите цели на общинския план за развитие. Реализирането на плана включва изграждане на вътрешно-институционална организация и регламентиране на връзките с другите равнища за управление, както и с местните заинтересовани страни.

Кметът на общината организира изработването и актуализацията на Общинския план за развитие и на годишната програмата за реализацията и ги внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет, ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на плана, представя за одобряване от Общинския съвет годишен и заключителен доклад за изпълнението на програмата и плана за развитие, осигурява публичност и прозрачност на Общинския план за развитие, както и на действията по реализацията му. Освен това като член на Областния съвет за развитие Кметът на общината има възможност да влияе върху определянето на мерките и проектите, които ще бъдат включени и финансирани от Националната оперативна програма за регионално развитие.

В своята дейност Кметът ще бъде подпомаган от цялата **общинска администрация**.

Развитие на принципа на партньорство, което означава активно привличане на бизнеса и неправителствения сектор в изпълнението на плана, като необходимо условие за реализация на предвидените мерки и проекти. Липсващият ресурс от идеи, компетенции, мотивация и пари се съдържа в местната общност. По повод изпълнението на плана, този ресурс трябва да бъде мобилизиран. Освен това е необходимо да се предприемат мерки за повишаване на общия капацитет на общинската администрация, а така също и на партньорите на общинското развитие.

Изграденият и функциониращ Консултативен Съвет за икономическо развитие на община Габрово следва да окаже необходимата помощ за търсенето на средства за реализацията на заложените в плана програми и проекти, както и да играе консултираща роля при разрешаването на различни проблеми свързани с реализацията на плана.

Б. Провеждане на мониторинг/наблюдение, оценка и актуализация

Мониторингът е част от регулярното управление на прилагането на плана и изпълнява основна функция: обратна връзка и предотвратяване на рисковете пред изпълнението на предвидените дейности и в резултат на това, на стратегическата цел и приоритетите. Оценката анализира цялостното въздействие на изпълнението на плана върху развитието на общината. Тя няма задължителен характер и би могла да се провежда като **междинна**: оценяваща посоката на развитието на общината към средата на плановия период – напр. 2010 г. и **последваща/крайна**, която да оцени цялостното въздействие на реализацията на плана върху развитието на общината след приключване на плановия период.

Наблюдението на изпълнението на плана се извършва от специализирана група за наблюдение, докато оценката на плана се извършва от независими експерти. Групата за наблюдение разглежда и утвърждава индикаторите за мониторинг на изпълнението на плана, периодично извършва преглед на постигнатия напредък, разглежда резултатите от изпълнението на мерките и степента на достигането на целите, разглежда резултатите от междинната оценка, ако такава е възложена, ежегодно подготвя доклад за изпълнението на плана, който кметът внася в Общинския съвет, прави предложения за усъвършенстване на плана, както и за преразпределяне на средствата по мерките, програмите и проектите.

Наблюдението и оценката следва да проследяват не само използването на финансовия и ресурсен потенциал, но активно да отчитат и физическия прогрес върху територията на общината /настъпващи промени в състоянието на средата в резултат от предприети

интервенции/. Това изисква набор от специфични индикатори и възможност за алтернативност и адаптивност при оценяване изпълнението на плана.

Предложената в Приложение 2 система индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на плана отговаря на средните изисквания: стремеж към количествено представени индикатори, т.е измерими, систематизирани, съпоставими, както и да се допълват от система от данни, която да осигурява периодичното им набиране, верификация на информацията, достъп до тях (вж. Приложение 2).

В. Актуализация на общинския план за развитие

Настоящият план е отворена система. Веднъж приет, той би трябвало да остане относително “твърд” в стратегическата си насоченост и цели, но отворен и гъвкав – по отношение на операциите и проектите.

ПРИЛОЖЕНИЯ:

ФИНАНСОВИ ИНДИКАТИВНИ ТАБЛИЦИ

ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ